

Yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi pk- yrityksessä

YAMK-tutkinnon opinnäytetyö

Liiketalouden kehittäminen

kevät 2025

Kristiina Nikkilä-Rämö

Koulutus	Liiketalouden kehittäminen	
Tekijä	Kristiina Nikkilä-Rämö	Vuosi 2025
Työn nimi	Yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi pk-yrityksessä	
Ohjaaja	Kyllikki Valkealahti	

Yrityksien vastuullisuus ja vastuullisuuteen liittyvä raportointi on viime vuosina noussut keskeiseen asemaan sekä yritysmaailmassa, että eri medioissa. Asiat ja niihin liittyvät kysymykset ovat ajankohtaisuuden lisäksi itseä kiinnostavia ja nousivat siksi opinnäytetyön aiheeksi.

Opinnäytetyössä perehdytään yritysvastuuseen ja vastuullisuusraportointiin yleisesti, sekä niiden merkitykseen pk-yrityksen näkökulmasta tarkasteltuna. Yritysvastuuta selvitetään ESG:n eli taloudellisen-, sosiaalisen- ja ympäristövastuun näkökulmasta. Yritysvastuuseen liittyy läheisesti myös käsitteet compliance ja code of conduct, joita selvennetään teoriaosuudessa. Lähdeaineistoa oli teoriaosuutta varten löydettävissä runsaasti, mutta sisältöjen ajantasaisuutta oli tarkasteltava kriittisesti johtuen viimeaikaisista lakimuutoksista. Vastuullisuusraportointia tutkitaan ESRS- ja VSME-standardien pohjalta. Opinnäytetyössä käsitellään myös yritysvastuukäsitteen muodostumista Suomessa ja globaalisti.

Toiminnallisen osuuden kehittämistehtävänä laadittiin toimeksiantajayritykselle vastuullisuusraportoinnin mallipohja pienten ja keskisuurten yritysten vapaaehtoisen raportoinnin avuksi julkaistua VSME-standardia hyödyntäen. Mallin avulla yritys pystyy toteuttamaan ja dokumentoimaan vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa vastuullisuusraportointia. Toimeksiantajayrityksessä, joka on Etelä-Suomessa toimiva kone- ja laitevalmistaja, ei toistaiseksi ole toteutettu yritysvastuuta johdonmukaisesti. Tähän on kuitenkin kiinnostusta ja todellista tarvetta. Vastuullisuusraportin mallirakennetta onkin tulevaisuudessa mahdollista muokata tarkoitukseen paremmin sopivammaksi tilanteen ja raportointivaatimusten muuttuessa. Toiminnalliseen osuuteen liittyy myös toimeksiantajayrityksessä vastuullisuustoimien operatiiviseen toimintaan sisällyttämisen avustaminen; vastuullisuuden implementointi lähtee yrityksen strategiasta ja vastuullisuudesta, mutta myös viestiminen on oleellista tavoiteltujen vastuullisuustavoitteiden saavuttamiseksi.

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin. Esitettyihin tutkimuskysymyksiin, eli mitä yritysvastuu konkreettisesti tarkoittaa, miten yritysvastuuta toteutetaan strategian osana ja mitä vastuullisuusraportointi vaatii pk-yritykseltä, saatiin vastaukset tutkimuksen edetessä. Vastuullisuuden viitekehys on laaja kokonaisuus, mutta siitä huolimatta olennaiset asiat saatiin selkeäksi asiakokonaisuudeksi, joka on pk-yrityksessä omaksuttavissa ja siirrettävissä omaan liiketoimintaan. Osaamistase ja oma kompetenssi vastuullisuuteen liittyvissä asioissa kasvoivat merkittävästi opinnäytetyöprosessin aikana.

Avainsanat Yritysvastuu, vastuullisuusraportointi, kestävyysraportointidirektiivi, strategia
Sivut 74 sivua ja liitteitä 19 sivua

DP Development Degree Programme (Master's Degree)
Author Kristiina Nikkilä-Rämö Year 2025
Subject Corporate sustainability and sustainability reporting in an SME
Supervisors Kyllikki Valkealahti

Corporate sustainability and reporting related to corporate sustainability have gained a significant position, both in the corporate world and in various media. Sustainability issues and related questions are not only topical but also interesting to oneself and therefore became the topic of the thesis.

The thesis explores corporate sustainability and sustainability reporting in general, as well as their significance from the perspective of an SME. Corporate sustainability is examined from the point of view of ESG, i.e. economic, social and environmental sustainability. Corporate sustainability is also closely related to the concepts of compliance and code of conduct, which are clarified in the theory section. Source material for the theory section was abundant, but the up-to-dateness of the contents had to be examined critically due to recent legislative changes. Sustainability reporting is studied on the basis of the ESRS and VSME standards. The thesis also deals with the formation of the concept of corporate sustainability in Finland and globally.

As a development task for the operational part, a template for sustainability reporting was prepared for the client company using the VSME standard published to assist the voluntary reporting of small and medium-sized enterprises. The model enables the company to implement and document voluntary sustainability reporting. So far, the client company, which is a machine and equipment manufacturer operating in Southern Finland, has not implemented corporate sustainability consistently. However, there is interest and a real need for this. In the future, it will be possible to modify the model structure of the sustainability report to be more suitable for the purpose as the situation and reporting requirements change. The operational part also involves assisting in the inclusion of sustainability actions in the operational activities of the client company; the implementation of sustainability is based on the company's strategy and sustainability, but communication is also essential to achieving the objectives of sustainability.

The objectives set for the thesis were achieved. The research questions presented, i.e. what corporate responsibility means in concrete terms, how corporate responsibility is implemented as part of the strategy and what sustainability reporting requires of an SME, were answered as the research progressed. The responsibility framework is a broad entity, but nevertheless the essentials were made a clear set of issues that can be adopted and transferred to one's own business in an SME. Knowledge base and own competence in matters related to sustainability increased significantly during the thesis process.

Keywords Corporate responsibility, sustainability reporting, Corporate Sustainability Reporting Directive, strategy
Pages 74 pages and appendices 19 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimuksen lähtötilanne.....	3
2.1	Tutkimuksen lähtötilanne ja tavoitteet	3
2.2	Tutkimusongelma.....	4
2.3	Tutkimusasetelma ja metodologia	6
2.4	Tutkimuksen analysointi.....	7
2.5	Tutkimuksen luotettavuus	9
2.6	Tutkimuksen eettisyys.....	10
3	Yritysvastuu	11
3.1	ESG	13
3.2	Yritysten yhteiskuntavastuun kehittyminen.....	14
3.2.1	Yritysvastuun kehittyminen Suomessa.....	15
3.3	Yritysvastuun määritelmä	17
3.4	Vastuullisuuden kolme pilaria.....	18
3.4.1	Taloudellinen vastuu.....	20
3.4.2	Ympäristövastuu.....	21
3.4.3	Sosiaalinen vastuu	25
3.5	Yritysvastuu osana strategiaa	26
3.6	Yritysvastuun johtaminen	28
3.6.1	Compliance	29
3.6.2	Code of conduct	30
3.7	Yritysvastuun toteutumisen seuranta	31
3.8	Yritysvastuun viestintä strategian osana	32
4	Vastuullisuusraportointi	33
4.1	CSRD, kestävyysraportointidirektiivi.....	35
4.2	ESRS.....	36
4.2.1	ESRS 1 standardi	38
4.2.2	ESRS standardi 2	39
4.2.3	ESR-standardit E1-E5	39
4.2.4	ESR-standardit S1-S4	40
4.2.5	ESRS-standardi G1	40
4.3	CSDDD yritysvastuudirektiivi.....	41

4.4	Vastuullisuusraportointivelvoite	41
4.4.1	Vastuullisuusraportointi pk-yrityksissä.....	42
4.4.2	Vapaaehtoinen raportointistandardisto VSME ESRS	43
5	Empiirinen osuus.....	47
5.1	Case-yritys.....	47
5.2	Case-yrityksen vastuullisuusraportoinnin kehittäminen	48
6	Vastuullisuusraportti.....	53
6.1	Johdanto.....	53
6.2	Basic Module: General information, yleistietoa yrityksestä	54
6.2.1	Vastuullisuusohjelma	54
6.2.2	Toteutuneet vastuullisuustoimenpiteet.....	55
6.2.3	Vastuullisuusohjelman suunnitelma ajalle 2025-2027	56
6.2.4	Ympäristövastuu.....	56
6.2.5	Sosiaalinen vastuu	57
6.2.6	Hallinnollinen- ja taloudellinen vastuu	58
6.3	Basic Module: Environment metrics, ympäristömittarit	59
6.3.1	Energian käyttö.....	59
6.3.2	Hiilidioksidipäästöt	59
6.3.3	Ilma, vesi, maaperä, biodiversiteetti	60
6.3.4	Jätehuolto.....	61
6.3.5	Resurssien kierrätys ja materiaalivirran hallinta	61
6.4	Basic Module: Social metrics, sosiaalisten vaikutusten mittarit.....	61
6.4.1	Henkilöstö.....	61
6.4.2	Terveys ja turvallisuus	62
6.5	Basic Module: governance metrics, hallinnon ja johtamisen mittarit	62
7	Johtopäätökset.....	63
7.1	Empiirinen osuus	67
7.2	Johtopäätökset prosessista ja oppimisesta	68
7.3	Jatkotutkimus tai kehittämisprojekti	69
	Lähteet.....	71

Kuvat

Kuva 1	Agenda 2030 mukaiset kestävän kehityksen tavoitteet (YK-Liitto, n.d).....	13
--------	---	----

Kuva 2 Kolmen pilarin malli (mukaillen Koipijärvi & Kuvaja, 2020, s. 23)	19
Kuva 3 Greenhouse Gas-protokollan mukaiset päästölähteet (wwf.fi, 2025)	24
Kuva 4 Yritysvastuutyö 5-vaiheisena jatkuvana prosessina. (mukaillen Liappis ym., 2019, s. 199)	29
Kuva 5 ISO 14000 standardi (mukaillen SFS Suomen Standardit ry)	32
Kuva 6 Kestävyys selvityksen rakenne ESRS-1 standardin mukaisesti esitettynä (mukaillen Niskala & Palmuaro, 2023, s. 60).....	37
Kuva 7 ESRS standardit E1-E5 (mukaillen ESRS-standardit, 2023/2772)	40
Kuva 8 ESRS standardit S1-S4 (mukaillen ESRS-standardit, 2023/2772)	40

Taulukot

Taulukko 1. Energian kulutus

Taulukko 2. Scope 1 ja Scope 2 päästöjen hiilijalanjälki

Taulukko 3. Scope 3 päästöjen hiilijalanjälki

Liitteet

- Liite 1. Teknologiateollisuuden jäsenkysely 2024 vastuullisuusraportoinnin haasteista
- Liite 2. VSME-raportointistandardin sisältö
- Liite 3. Case-yrityksen vastuullisuusraportin sisältö (osittain täydentyy tulevaisuudessa)
- Liite 4. Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Viime vuosina ilmastonmuutokseen ja ympäristöön liittyvät asiat ovat nousseet keskeiseen asemaan sekä mediassa, että yritysten toiminnassa. Yritysten vastuu näiden asioiden yhteydessä on nostanut esiin kysymyksiä, joihin tämän tutkimuksen avulla on pyritty löytämään vastaus pk-yrityksen näkökulmasta katsottuna.

Julkinen keskustelu ilmastonmuutoksesta ja sen aiheuttamista haitoista, biodiversiteetin monimuotoisuuden heikkenemisestä, hiilidioksidipäästöistä ja hiilijalanjäljestä luovat yrityksen vastuullisuustyötä kohtaan erilaisia odotuksia (Niemi, 2024, s. 39). Varsinkin vuonna 2018 IPCC:n (Intergovernmental Panel on Climate Change) julkaisema erikoisraportti Global Warming 1,5 °C on vauhdittanut keskustelua ilmastonmuutoksesta ja yrityksen vastuusta sen hillitsemisessä (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, s. 114).

Vastuullisuusraportointi, josta yleisesti käytetään myös termiä kestävyysraportointi, koskettaa tulevaisuudessa yhä suurempaa joukkoa yrityksistä, vaikka vuonna 2024 voimaan tullut pakollinen CSRD-direktiivin mukainen raportointivelvoite koskeekin opinnäytetyötä tehdessä ainoastaan suuryrityksiä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 40). Vastuullisuusraportointiin liittyvien tietopyyntöjen määrä kuormittaa erityisesti pk-yrityksiä, sillä kaksoisolennaisuusarvioinnin perusteella suuryritysten raportointi kattaa myös liiketoiminnan kannalta olennaiset arvoketjut, joihin pk-yritys saattaa alihankkijan tai muun sidosryhmän roolissa kuulua ja siten tulla osalliseksi vastuullisuusraportointidirektiivin edellyttämään raportointiin. (Teknologiateollisuus, 2024)

Tämän opinnäytetyön toimeksiantajayritys kuuluu edellä kuvailtuun arvoketjuun sen olennaiseksi arvioituna toimijana; tämän seurauksena yritys on tilanteessa, jossa vastuullisuuteen ja kestävyteen liittyviä kysymyksiä ja tietopyyntöjä on alkanut kertyä enenevässä määrin suurilta asiakkailta, jotka tekevät omaa ESRS-standardiston mukaista kestävyysraportointiaan ensimmäistä kertaa vuodelta 2024. Toimeksiantajayritys toimii kone- ja laitevalmistajana teknologiateollisuuden toimialalla. Yritys kuuluu liikevaihdon ja henkilöstömäärän perusteella pienyrityksen kokoluokkaan, joten se ei ole kestävyysraportointidirektiivin eli CSRD:n mukaisesti raportointivelvollinen.

Kestävyysraportoinnille on kuitenkin alkanut esiintyä tarvetta sekä yrityksen omasta liiketoiminnasta johtuen, että sidosryhmien toiveesta. Yrityksen tilanne onkin hyvin saman tapainen kuin Teknologiateollisuuden jäsenkyselyn perusteella monella muullakin saman

kokoluokan yrityksillä. Kestävyyseraportoinnin, kuten muidenkin vastuullisuusasioiden, toteuttamisessa haasteelliseksi koetaan käytettävissä olevien resurssien vähäisyys. Resursseilla tässä yhteydessä tarkoitetaan sekä osaamista ja tietoa, henkilöstömäärää, taloudellisia resursseja, että raportointikokemusta. Myös sellaisten mittaristojen puute, joiden avulla yrityksen kestävyysvaikutuksia voitaisiin mitata, koetaan merkittäväksi haasteeksi, jotta kestävyysraportointia voitaisiin toteuttaa. (Teknologiateollisuus, 2024)

Saman suuntaisia tuloksia on nähtävissä vuoden 2023 pk-vastuullisuusbarometrissa: vastanneista 89 % oli arvioinut vastuullisuuden olevan merkittävä asia yrityksen liiketoiminnalle. Samassa yhteydessä 69 % oli todennut rajallisten resurssien olevan suurin este vastuullisuustyön tekemiselle. Myös osaamisen puute, vastuullisuuteen liittyvän tiedon kerääminen ja analysointi sekä vastuullisuustyön vaikutusten hahmottamisen vaikeus oli haasteena noin 50 % vastaajista. Tutkimukseen vastanneet yritykset tarvitsivat omasta mielestään apua vastuullisuustyön tekemisessä. Tärkeimpinä asioina, joihin apua kaivattiin, pidettiin vastuullisuusraportointiin liittyvän mittariston kehittämistä (50 %), varsinaiseen vastuullisuusraportointiin (37 %) ja vastuullisuusstrategian tekemiseen (38 %). (Niemi, 2024, ss. 34–36)

Tämän opinnäytetyön onkin osaltaan tarkoitus tuoda pk-yrityksille apua vastuullisuusasioiden käsittelemiseen toimialasta riippumatta. Opinnäytetyössä perehdytään yritys vastuuseen ja vastuullisuusraportointiin yleisesti, sekä niiden merkitykseen pk-yritykselle. Teoriaosuudessa tutkitaan laaja-alaisesti kirjallisuutta ja muita tietolähteitä selkeän kokonaiskuvan muodostamiseksi. Empiirisessä osuudessa pyritään laatimaan toimeksiantajayrityksen operatiivisen toiminnan avuksi vastuullisuusraportoinnin malli, joka sisältää yritykselle olennaiset ja tärkeät vastuullisuusteemat ESG-raportoinnin pohjalta. ESG-raportoinnissa asioita otetaan huomioon sekä ympäristön (E), henkilöstön (S), että talouden ja hallinnon (G) osa-alueilta. Joulukuussa 2024 julkaistut ja alkuvuodesta 2025 tietoon tulleet, pk-yrityksille tarkoitetut VSME-standardin mukaiset, vapaaehtoisuuteen perustuva raportointimalli sisällytettiin soveltuvien osien vastuullisuusraporttiin. Raporttimallia mukautettiin VSME-standardiin, vaikka standardia olikin mahdollista käyttää vasta kun opinnäytetyö oli jo lähes valmis.

Toimeksiantajayritystä avustetaan vastuullisuusteemojen implementoinnissa asteittain osaksi operatiivista toimintaa, samoin tuodaan esiin vastuullisuusasioista viestimisen merkitystä eri asiayhteyksissä. Opinnäytetyössä, sekä teoriaosuudessa, että empiirisessä osassa, todentuu myös vastuullisuuden ja sen toteutukseksi luotujen mittaristojen merkitys.

Vastuullisuuden kehittymisen seurannassa valittujen asioiden mittaaminen on selkein tapa osoittaa tavoitteiden saavuttamisen taso sekä yritykselle itselleen, että sen sidosryhmille.

2 Tutkimuksen lähtötilanne

Tutkimuksen käynnistämiseksi on aluksi tunnistettu asia, joka mietityttää ja, johon halutaan saada vastauksia. Tutkimusprosessi käynnistyykin siitä, kun on saatu idea tutkia esiin tullutta ongelmaa. (Järvinen & Järvinen, 2004, s. 4) Prosessin alkuvaiheessa tehdään päätöksiä tutkimusidean toteuttamistavasta, laajuudesta ja sitoutumisesta, joita kutakin mahdollisesti täsmennetään tutkimusprosessin edetessä (Vilka, 2021, s. 56).

Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa tutkimuksen avulla tuotettu tieto ohjautuu käytännön kysymyksistä ja ongelmista (Toikko & Rantanen, 2009, s. 2009). Tutkimus ja kehittäminen ovatkin joissakin tapauksissa hyvin lähellä toisiaan ja siksi yksi tutkimuksellisen kehittämisen tapa on tehdä toiminnallinen opinnäytetyö (*practise-based thesis*). Toiminnallisen opinnäytetyön perusteella, kuten tässäkin opinnäytetyössä, tekijä osoittaa ammatillista asiantuntijuutta ja osaamista tutkimuksellisella otteella toteutetun raportin pohjalta. (Kostamo ym., 2022, ss. 9–11)

2.1 Tutkimuksen lähtötilanne ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Etelä-Suomessa sijaitseva teknologia-alalla toimiva yritys, joka suunnittelee ja valmistaa erilaisia koneita ja laitteita. Kone- ja laitevalmistus tapahtuu pääosin hitsaamalla, mutta yrityksessä toteutetaan näiden lisäksi tarvittavat maalaukset, hydraulikka-asennukset, sähköistyksset ym. valmistukseen liittyvät asennustyöt. Yritys on toiminut yli 60-vuotta ja työllistää 40 – 50 henkilöä. Liikevaihto vaihtelee vuosittain jonkin verran tilauskannasta riippuen, mutta keskimäärin liikevaihto on viime tilikausina ollut noin seitsemän miljoonaa euroa. Tästä suunnilleen 30% muodostuu yhteisömyynnistä ja suorasta viennistä, mutta välillisesti näiden osuus on huomattavasti suurempi. Yrityksen strategia painottuu kestävään ja kustannustehokkaaseen toimintaan, sekä markkina-aseman säilyttämiseen, kuten myös sen kasvattamiseen tiettyjen, yrityksen omien tuotteiden osalta.

Toimeksiantajayrityksessä ei toistaiseksi ole toteutettu yritys vastuuta johdonmukaisesti. Tähän on kuitenkin kiinnostusta ja todellista tarvettakin. Yrityksessä on kartoitettu yritys vastuuteemoja ja kehittämistoimenpiteitä on myös toteutettu; osittain toimenpiteitä on tehty tarpeellisuuden näkökulmasta, jotta toimintaa saadaan kehitettyä, mutta osittain menettelytapoja ja käytänteitä on kehitetty myös ulkopuolisen, yrityksen olennaisen sidosryhmätahon vaatimuksesta. Vastuullisuusasioiden, eli yritys vastuun ja siihen liittyvän kestävyysraportoinnin, kehittämistä edesauttaa sidosryhmien, kuten isojen asiakkaiden ja rahoituslaitosten, kasvavat vaatimukset vastuullisuudesta yhteistyön perustana.

Tavoitteena opinnäytetyössä on saada valmiiksi toiminnallinen kehittämistehtävä, jossa case-yritykselle on rakennettu vastuullisuusraportoinnin mallipohja/mallirakenne. Tämän avulla yritys pystyy tulevaisuudessa toteuttamaan ja dokumentoimaan vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa vastuullisuusraportointia. Tämän lisäksi halutaan ymmärtää laajemmin yritys vastuuta käsitteenä ja strategian osana, jotta yritys vastuu saadaan implementoitua osaksi yrityksen prosesseja johtamisen, viestinnän ja vastuullisuusraportoinnin osa-alueilla. Yritys haluaa olla valmistautunut vastuullisuusraportoinnin tuottamiseen ja mallipohja antaa raportoinnin tekemiseen paremmat valmiudet. Standardimuotoista, vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa raportointimallia ei pk-yrityksille ole aikaisemmin ollut, mutta sellaisen pitäisi olla käytössä lähitulevaisuudessa. Tätä opinnäytetyötä aloitettaessa raportointimalli oli lausuntokierroksella EFRAG:ssa ja silloisen aikataulun mukaisesti raportointimalli olisi ollut käytössä loppuvuodesta 2024. Lausuntokierros on kuitenkin pitkittynyt ja vuoden 2024 lopussa ei vielä ole saatavilla tarkempaa aikataulua siitä, milloin raportointimalli olisi käytettävissä vapaaehtoisessa raportoinnissa. Alkuvuodesta 2025 VSME-standardin mukainen raportointimalli oli kuitenkin käytettävissä; sitä ehdittiin viime hetkellä hyödyntää vastuullisuusraportoinnin mallipohjan laatimisessa.

2.2 Tutkimusongelma

Tutkimusidean taustalla on aina jokin ongelma, ilman tutkimusongelmaa ei voi olla tutkimusta. Tutkimusongelma muutetaan tutkimuskysymykseksi tai tutkimuskysymyksiksi. Tutkimuskysymyksen asettelu määräytyy sen mukaan mitä kysytään. Tutkimuskysymys muodostetaan tutkimusongelman pohjalta siten, että siihen on mahdollista löytää valitulla tutkimusmenetelmällä vastaus. Kysymyksiin kuka, milloin, mitä tai missä ovat helpompia tutkimuskysymyksiä kuin esimerkiksi kysymykset kuinka, miten tai miksi. (Kananen, 2013, ss. 62–65)

On olemassa monia erityyppisiä tutkimuskysymyksiä, joihin jokaiseen vastaus muodostuu asetetun kysymysmuodon mukaisesti. Kun esitetään oikeanlainen kysymys, saadaan tutkimalla haluttu tieto vastauksena. Väärin asetettu kysymys puolestaan voi tuottaa tietoa, mutta sen avulla ei saada ratkaistuksi tutkimusongelmaa. Jokaisella esitetyllä kysymyksellä pitääkin olla yhteys varsinaiseen tutkimusongelmaan ja sitä kautta linkki tutkimuskysymykseen tai tutkimuskysymyksiin. (Kananen, 2015, ss. 55–59)

Tutkimusaiheen ollessa laaja, sitä tulee voida rajata. Tieteellinen tutkimus vaatii lähes aina aiheen rajaamista, sillä laajan alueen tutkiminen voi käydä ylivoimaiseksi perinteisiä tutkimusmenetelmiä käyttäen. Myös opinnäytetyön laajuus on yksi peruste aiheen rajaamiselle. Rajaamisella määritellään mitkä asiat otetaan tutkimuksessa huomioon ja samalla saadaan tutkittava asia hallintaan tutkimuksen toteuttamista varten. (Kananen, 2015, ss. 46–51)

Tämän opinnäytetyön aiheena on yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi pk-yrityksessä. Tästä aiheesta muodostuu **tutkimusongelma: mitä yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi tarkoittaa pk-yritykselle**. Tähän vastaaminen ilman pk-yrityksen osuutta olisi opinnäytetyöksi liian laaja kokonaisuus, joten se on rajattu toimeksiantajayrityksen edustaman kokoluokan mukaiseksi. Näin toimien saadaan tutkimusongelmasta muodostettuihin tutkimuskysymyksiin vastaukset nimenomaan toimeksiantajayrityksen näkökulmasta katsottuna.

Tutkimuksen onnistumisen kannalta on olennaista, että tutkimuskysymyksien muotoilu on onnistunut, sillä tutkimuskysymys tai tutkimuskysymykset ovat koko tutkimusprosessin ohjaavana tekijänä. Tutkimuksen onnistumisen kannalta onkin relevanttia, että tutkimuskysymykset ovat oikeanlaisia, eivätkä itsessään sisällä kysymykseen vastausta tai sen osaa. Kysymykseen ei myöskään pidä olla mahdollista vastata lyhyellä kyllä tai ei vastauksella. Lisäksi kysymyksen laajuuteen tulee kiinnittää huomiota; varsinkaan opinnäytetyössä se ei saa olla liian laaja, jotta siihen vastaaminen on mahdollista käytettävien resurssien puitteissa. Kysymyksen laajuuden lisäksi sen tulisi kohdistua sellaiselle aihealueelle, josta on mahdollista löytää laadukkaita kirjallisessa muodossa olevia lähteitä ja joihin on tutkimuksen yhteydessä löydettävissä vastaus. (Kananen, 2014, ss. 44–46)

Tutkimuskysymyksiä on oltava vähintään yksi, mutta tutkimusongelman luonteesta riippuen tutkimuskysymyksiä voi olla myös useampia. Varsinaisen tutkimuskysymyksen tai tutkimuskysymyksien lisäksi voi olla tarpeen muodostaa tarkentavia apu- eli

metakysymyksiä, joihin saadut vastaukset linkittyvät varsinaiseen tutkimuskysymykseen tai tutkimuskysymyksiin ja siten omalta osaltaan auttavat vastauksen löytymistä tutkimusongelmaan. (Kananen, 2019, ss. 23–24)

Opinnäytetyön tutkimusongelmasta on johdettu seuraavat **tutkimuskysymykset**:

- **Mitä yritysvastuu konkreettisesti tarkoittaa**
- **Miten yritys vastuuta toteutetaan strategian osana**
- **Mitä vastuullisuusraportointi vaatii pk-yritykseltä**

2.3 Tutkimusasetelma ja metodologia

Tutkimusasetelma muodostuu esitettävästä ongelmasta, johon tutkimuksessa keskitytään. Kehittämistutkimuksessa ongelma voidaan muuttaa kehityskohteeksi, jolloin ongelma saadaan ratkaistua tai vähintäänkin pienennettyä. Ongelman ratkaisu edellyttää ongelman syiden selvittämistä ja sellaisten ratkaisujen löytymistä, joilla ongelma saadaan poistettua. Kehittämistutkimuksessa ei siis riitä ongelman toteaminen, vaan sen poistaminen vaatii muutokseen johtavia toimia. (Kananen, 2014 ss. 50–51)

Toiminnallinen opinnäytetyö on ammattikäytännöistä lähtevää tutkimusperustaista kehittämistoimintaa, jonka lopputuloksena voi olla esimerkiksi opas, käsikirja, messuosasto, toimintamallin luominen tai elokuva (Vilkkä, 2021, s. 32). Metodologian valinta perustuu tutkimusongelmaan ja sen luonteeseen. Metodologiat voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään, eli kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimukseen. (Kananen, 2019 s. 25, 81–82)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa kerättävän aineiston määrä ei ole etukäteen tiedossa. Aineistoa on riittävästi kerättyä siinä vaiheessa, kun lisäaineisto ei enää tuota lisää ymmärrystä tutkittavaan ilmiöön tai ongelmaan. Ilmiöstä käytetään nimitystä saturaatio, eli kylläntyminen. Saturaatio tulee vastaan, kun tutkija on perehtynyt aineistoon lukemalla niin, että hän saavuttaa mahdollisimman laajan ymmärtämisen ja kokonaiskäsityksen tutkimastaan asiasta. Laajojen aineistokokonaisuuksien kohdalla tarvitaan usein aineiston pilkkomista osiin, sillä asioiden omaksumiseen on jokaisella rajalliset resurssit. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa tutkimusprosessi on samanlainen kuin kvalitatiivisessa tutkimuksessa, mutta tutkimuksen lähtötilanne on erilainen, sillä tutkimuskysymykset johdetaan jo ennestään tunnetun ilmiön tai teorian

pohjalta. Tutkimuksessa myös pyritään yleistämään tutkimustuloksia tehtyjen kyselyjen avulla. Saatua vastauksia käsitellään nimenomaisesti lukumäärien kautta, jolloin tutkittavalle ilmiölle saadaan lukuihin pohjautuvaa tutkimusperustaa. (Kananen, 2015, ss. 128–129, 197–201)

Sellaista laadullista tutkimusta, jonka avulla pyritään vaikuttamaan tai parantamaan tutkimuskohteeseen liittyvää asiaa tai toimintaa kutsutaan toimintatutkimukseksi tai kehittämistutkimukseksi (Hakala, 2024, toimintatutkimus-luku, ensimmäinen kappale). Kehittämistutkimuksella ei ole omaa metodologiaa ja se nähdäänkin usein tutkimusstrategiana (Kananen, 2013, s. 23). Kehittämistutkimus on yksi interventionistisen tutkimuksen muoto (*design based research*) ja sellaisenaan laajempi kuin perinteinen laadullinen tai määrällinen tutkimus johtuen siitä, että siihen kuuluu havaitun ongelman poistaminen. Ongelman poistaminen ja siihen liittyvän intervention suunnittelu ovat olleet perinteisen tutkimustoiminnan ja tutkijan työn ulkopuolella. Interventioiden esittämisen voidaankin katsoa olevan riittävää kehittämistutkimus-nimityksen käyttämiselle, jolloin tutkimukseen sisältyy kehittämistutkimuksen piirteitä. Kehittämistutkimuksen metodologia voidaan käyttää kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen yhdistelmää, tai ainoastaan kvalitatiivista tutkimusta. (Kananen, 2019 s. 25, 81–82)

Kvalitatiivinen tutkimus sopii parhaana vaihtoehtona kun:

- Ilmiöstä ei ole tietoa, tutkimusta tai teorioita
- Ilmiöstä halutaan saada parempi ymmärrys
- Ilmiöstä tai asiasta luodaan uusia oletuksia ja teorioita
- Ilmiötä halutaan kuvata (Kananen, 2014, s.23)

Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimuksen kohteena olevaa asiaa tai ilmiötä ja vastaamaan kysymykseen 'Mistä tässä on kyse' (Kananen, 2013, s. 26). Siksi tässä opinnäytetyössä käytetään tutkimusotteena kvalitatiivista tutkimusta.

2.4 Tutkimuksen analysointi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa kvalitatiivisissa tutkimuksissa, mutta sen avulla voi tehdä myös muunlaisia tutkimuksia. Kun sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen ja nähtyjen aineistojen analyysiä,

voidaan teoreettisesti katsoa, että useimmat analyysimenetelmät pohjautuvat juuri sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 91)

Sisällön analysointi kuvaa menetelmätapaa, jonka avulla isompi kokonaisuus saadaan käsiteltyä ja jäsenneltyä tiiviimmäksi kokonaisuudeksi. Analysoinnin tavoitteena on myös tutkijan oman asiantuntijuuden laajeneminen ja sisältökokonaisuuden ymmärtäminen; aineiston järjestelmällinen käsittely ja analysointi tuottaa uutta tietoa tutkimusongelmaan. Opinnäytetyön eri vaiheissa käytetään erilaisia analysointitapoja. Aluksi käytetään aiheanalysointia, aineiston kokoamisen suunnittelussa aineistotyyppin analysointia, tekstin kirjoitusvaiheessa sekä sisältö- että sisällön analyysiä, kuten myös eri tekstilajien analysointia. Analyysin tekeminen on pääosin analyttistä ajattelua, johon liittyy tutkijan tapa kyseenalaistaa sekä kyvykkyys suhtautua kriittisesti käsittelemäänsä aineistoon. Analyttisen ajattelutavan kehittymisen seurauksena tutkija itse oppii uutta, mutta tulee myös tietoiseksi tekemistään ratkaisuisista tutkimuksen etenemisen yhteydessä. (Vilka, 2021, ss. 129–131)

Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysistä on jo aikanaan Jyväskylän yliopiston filosofian laitoksen tutkija Timo Laine esittänyt rungon analyysin etenemiseksi:

1. Päätetään mikä osa aineistosta on kiinnostavaa ja pysytään päätöksessä.
2. Käydään aineisto läpi ja merkitään, eli litteroidaan kiinnostavat asiat. Vaikka kiinnostavia asioita olisi paljon, ne jätetään meneillään olevassa tutkimuksessa huomioimatta.
Kiinnostavat asiat kerätään erikseen muusta aineistosta
3. Aineisto luokitellaan, teemoitetaan tai jaetaan tyypeittäin
4. Kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, ss. 91–93)

Aineiston luokittelu on analyysimenetelmä, jolloin aineistosta muodostetaan eri luokkia, joihin sijoitettu aineisto sisältää jonkin saman ominaisuuden. Teemoittelun avulla aineiston saa jaettua karkeasti erilaisten teemojen mukaisiin osioihin. Yksityiskohtaisempaan aineiston ryhmittelyyn päästään, kun aineistoa analysoidaan teemojen mukaisesti. (Hakala, 2024, Laadulliseen analyysiin liittyviä termejä-luku, osiot Teemoittelu, Tyypittely, Luokittelu)

Toiminnallisen opinnäytetyön aineiston voi muodostaa olemassa oleva kirjallisuus, jo tehdyt tutkimukset ja raportit (Kostamo ym., 2022, s. 51). Tutkijan eli opinnäytetyön tekijän oma osaaminen ja asiantuntijuus on olennainen osa prosessia, koska tutkimuksellisella otteella toteutettu kehittämistyö osoittaa tekijän käyttämien menetelmien, tutkimuksellisen

kehittämisen prosessin ja ammatti- sekä tutkimusetiikan tason. (Kostamo ym., 2022, ss. 15–16).

Tässä opinnäytetyössä käytetään kvalitatiivisen tutkimuksen sisällönanalyysiä, koska se sopii parhaiten tutkimusongelman ratkaisemiseen tämän toiminnallisen kehittämistyön yhteydessä. Pääosin sisällönanalyysi on kirjallisen aineiston, eli kirjojen, raporttien ja tutkimusten pohjalta tehtävää analysointia samalla varmistaen, että käytettävä lähdeaineisto on sekä luotettavaa, että laadukasta.

2.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseen kuuluu aina luotettavuuden arviointi (Hakala, 2024, Laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä-luku, ensimmäinen kappale). Tutkimuksen luotettavuuteen tulee kiinnittää huomiota heti tutkimuksen alkuvaiheessa. Luotettavuuden arviointi opinnäyteprosessin etenemisen ohessa onkin eräänlaista riskienhallintaa, jonka avulla pyritään huolehtimaan tutkimuksen tuloksien oikeellisuudesta. (Kananen, 2015, 342–343)

Kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään luotettavaan ja objektiiviseen lopputulokseen. Objektiivisen tiedon ja totuuden suhteen on tietoteoreettisessa eli epistemologisessa keskustelussa neljä erilaista lähestymistapaa. Nämä neljä totuusteoriaa lähestyvät asiaa hieman eri suunnilta. **Korrespondenssiteorian** mukaan esitetyt väitteet ovat totta, mikäli ne vastaavat todellisuutta ja ne voi aistihavaintojen pohjalta todentaa. **Koherenssiteorian** mukaan esitetyt väitteet ovat tosia, jos ne ovat yhtäpitäviä muiden jo aikaisemmin todettujen väitteiden kanssa. Koherenssiteoria onkin omimmillaan rationaalisen tiedon yhteydessä. **Konsensusteoria** painottuu totuuden luomiseen yhteisellä sopimuksella. **Pragmaattinen** totuusteoria puolestaan pohjautuu tiedon käytännöllisyyden seuraukseen; jos jokin asia toimii hyvin ja on hyödyllinen, silloin se on totta. Laadullisen tutkimuksen totuus tulee esiin sekä konsensuksen, että pragmaattisen totuusteorian kautta, mutta myös koherenssiteorian osalta varsinkin teoriakysymysten kohdalla. Objektiivisen totuuden selvittämisessä on luotettavuuden lisäksi kiinnitettävä huomiota tutkimuksen puolueettomuuteen. Asiaa tarkasteltaessa on huomioitava tutkijan oma puolueettomuus tutkimusaineiston käsittelyn puolueettomuuden lisäksi. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, ss.134–136)

Opinnäytetyön luotettavuudessa tutkijan oma rooli korostuu, kun valitaan laadukasta lähdeaineistoa. Lähdekriittisyyden lisäksi prosessin huolellinen suunnittelu, dokumentointi

ja johdonmukainen toteutus ovat luotettavan tutkimuksen peruselementtejä. (Vilka, 2021, ss. 185–187)

Opinnäytetyön luotettavuutta arvioitaessa lähdekriittisyys on tärkeässä roolissa. Jokaista käytettävää lähdettä tuleekin arvioida kriittisesti siltä pohjalta, että onko lähdetieto luotettava. Luotettavuuden arvioinnissa avuksi voi käyttää julkaisuvuotta / julkaisuajankohtaa; onko lähteen tieto vielä ajantasaista. Tiedon tuottajan tietojen tarkastelu auttaa myös lähteen luotettavuuden arvioinnissa; alan arvostetun asiantuntijan tuottama tieto on luotettavampaa kuin tuntemattoman. Jos kyseessä on tieteellinen artikkeli, on vertaisarvioitu yleisesti ottaen luotettava lähde. (Kostamo ym., 2022, ss. 84–85)

Tutkimustulosten luotettavuusarviointi perustuu tiedonkeruun, käytettyjen menetelmien ja tulosten huolelliseen dokumentaatioon, sillä ilman näitä luotettavuutta ei tutkimusta ole mahdollista analysoida ulkopuolisen arvioijan toimesta. Toimintatutkimuksessa tulosten voidaan katsoa olevan valideja vain kyseisen tapauksen kohdalla. Tulosten mahdollinen yleistettävyyden perustuu osaltaan laadukkaaseen dokumentaatioon. (Kananen, 2014, ss. 134–135)

Luotettavan lähdemateriaalin arvioinnin lisäksi tutkimuksen luotettavuusarviointia on itse tutkimustyön laadun pysyvyyttä ja toistettavuutta eli sitä, saadaanko mahdollisessa uudessa tutkimuksessa samanlainen tulos, tarkastellaan reliabiliteetin avulla. Validiteettia arvioidaan sen pohjalta, että onko tutkimuksessa käsitelty oikeita asioita, eli kuinka hyvin tutkimustulokset ovat yleistettävissä. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden tarkastelussa käytetään lisäksi totuudellisuuden (*credibility*), sovellettavuuden (*transferability*), riippuvuuden (*dependability*) ja vahvistettavuuden (*confirmability*) arviointia. Luotettava, totuudenmukainen tutkimus on dokumentoitu riittävän tarkasti, jotta myös tutkimuksen ulkopuolinen voi päätyä samaan lopputulokseen. Samoin tutkimuksen mahdollinen siirrettävyys (*transferability*) pohjautuu ilmiön lähtötilanteen riittävän tarkkaan kuvaukseen, jotta siirtäjä voi päätellä onko tutkimus ja sen tulos hyödynnettävissä toiseen vastaavanlaiseen tilanteeseen. (Kananen, 2015, ss. 343–355)

2.6 Tutkimuksen eettisyys

Eettisyys on omien ja yhteiskunnan arvojen mukaisesti oikein toimimista. Normatiivisessa etiikassa pyritään selvittämään millaiset ovat oikeat ja sen myötä noudatettavat eettiset

periaatteet sääntöineen. Normatiivinen etiikka onkin siksi lähtökohta tutkimusetiikalle. Se voidaan kuitenkin määritellä myös tutkijan ammattietiikan perustaksi; tällöin siihen kuuluu eettiset periaatteet ja niiden noudattaminen, kuten myös yleisten normien ja arvojen mukaisesti toimiminen. Tutkimusetiikka koskeekin siten aineiston hankintaa ja sen säilytystä, tutkittavien suojelemiseen ja anonymisointiin, sekä tutkimustiedon soveltamista ja käyttöä yhteiskunnassa yleisesti, kuten tiedeyhteisön sisälläkin. Tieteen eettisenä arvona voidaankin pitää uudenlaisen informaation tuottamisen lisäksi tieteen itsensä asettamien institutionaalisten normien ja riippumattomuuden huomioiminen. (Kuula, 2011, ss. 21–25)

Opinnäytetyönä tehtävän tutkimuksen tulee noudattaa eettisiä periaatteita (Hakala, 2024, Laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä- luku 11. kappale). Tämä tutkimus on tehty eettisyyttä noudattaen; tutkimusaineistona on käytetty materiaalina kirjallisuutta, verkkosivustoja, sekä julkisia dokumentteja lähdekriittisyys huomioiden. Henkilötietoja tutkimuksessa ei ole käsitelty, joten erillistä tutkimuslupaa ei tässä työssä ole tarvittu. Tutkimus on toteutettu huolellisuus ja kriittisyys huomioiden; tutkimusaineistossa käytetyt lähteet on eritelty lähdeluettelossa. Tutkimusaineistoa on säilytetty tutkijan omalla tietokoneella, jonne on pääsy rajattu vain tutkimuksen tekijälle. Tietokone on suojattu salasanalla. Tutkimuksen valmistuttua tutkimus aineistoineen jää tutkijan käyttöön; vastuullisuusraportoinnin mallipohjaan on toimeksiantajayrityksellä käyttöoikeus.e

3 Yritysvastuu

Yritysvastuuseen liittyvä terminologia on moninainen. Yleisesti käytetään termejä yhteiskuntavastuu, yritysvastuu, yritysten sosiaalinen vastuu, kestävä kehitys jne. Kaikkia näitä termejä voidaan käyttää, mutta termien johdonmukaiseen käyttämiseen kannattaa viestinnässä kiinnittää huomiota. (Juutinen, 2016, s. 24)

Kestävä kehitys- termi on ollut käytössä vuodesta **1987**, jolloin **Gro Harlem Brundtlandin** johtaman komission raportissa käsite lanseerattiin tarkoittamaan kehitystä, jonka mukaisesti toimimalla nykyhetkessä toteutettavat asiat eivät saa vaarantaa tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeitaan. Kestävä kehitys on ennemminkin yläkäsite, joka sisältää yrityksen vastuun lisäksi valtioiden, julkisen sektorin ja järjestöjen toimet. Yhteiskuntavastuu terminä soveltuu hyvin yrityksille, joilla on lakisääteisiä yhteiskunnallisia tehtäviä. (Juutinen, 2016, ss. 24–25)

Yhteiskuntavastuu yritystoiminnan yhteydessä saattaa johtaa jopa harhaan, sillä yrityksellä ei edes voi olla kokonaisvastuuta yhteiskunnasta ja sen kehittymisestä, vastuuta yhteiskunnassa toimijana yrityksellä sen sijaan on merkittävästikin (Ketola, 2005, s. 10). Yrityksen yhteiskuntavastuu-termiä käytettiin, kun kestävän kehityksen ajatuksia alettiin sovittaa yritysmaailman toimintaan. Termi kuvastaa yrityksen toimintatapoja ja mahdollisuuksia edistää toiminnallaan kestävää kehitystä viitaten samalla yrityksen toiminnan kytkökseen yhteiskunnan kehittämisessä. (Jussila, 2010, ss. 12–13)

Yleisemmin yhteiskuntavastuun sijaan yritykset ovat siirtyneet käyttämään termiä yritysvastuu omassa viestinnässään. Tällä halutaan ilmaista sitä, että yritys ottaa vastuuta omasta toiminnastaan, mutta vastuun kantaminen ei kuitenkaan ulotu yhteiskunnalle kuuluvan vastuun ottamiseen. (Juutinen, 2016, ss. 24–25) Yritysvastuun nykyiseksi kuvaukseksi sopiikin määritelmä organisaatioiden tekemistä toimenpiteistä ja lähestymistavoista asioihin, jotka ovat kestävän kehityksen kanssa yhteensopivia ja kestävää kehitystä edistäviä (Filho ym., 2019, luku 2.1. CSR and Sustainability)

YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelma **Agenda 2030** on omalta osaltaan merkittävässä osassa yritysvastuu-termin yhteydessä mainittuna. Kestävän kehityksen yleisempiä tavoitteita on 17, tämän lisäksi on erilaisia alatavoitteita yhteensä 169. Alla olevassa kuvassa on esitetty nämä tavoitteet kuvasymboleineen. (YK-Liitto, n.d.-a) Kestävän kehityksen universaalit tavoitteet kattavat talouden, hyvinvoinnin ja ympäristön tavoitteet, kuten oli jo alun perin yritysvastuun kolmen pilarin määritelmässäkin. Kestävän kehityksen tavoitteissa erityistä on kuitenkin se, että siinä huomioidaan globaalien ongelmien vaikutus eri osa-alueisiin. Yhden tavoitteen saavuttaminen muiden asioiden kustannuksella ei edistä kestävää kehitystä, joten kokonaisuuden huomioiminen on oleellista. Tämä asia on tärkeää huomioida myös yritysvastuun yhteydessä. (YK-Liitto, n.d.-b)

Kuva 1 Agenda 2030 mukaiset kestävän kehityksen tavoitteet (YK-Liitto, n.d)

Yritysvastuu myös muuttuu ja kehittyä kuten muutkin asiat yhteiskunnassa. Yritysvastuun kehittämiseen tulevaisuudessa vaikuttaa esimerkiksi vallitsevat megatrendit, joita Suomen osalta Sitra julkaisee muutaman vuoden välein. Uusin raportti on julkaistu 2023 ja seuraava katsaus tullaan julkaisemaan vuonna 2026. Megatrendit 2023 tarkastelee muutoksien kokonaiskuvaa viiden eri teeman avulla: luonto, ihmiset, valta, teknologia ja talous. Vaikka teemoja tarkastellaan erillisinä, ne limittyvät kuitenkin tiiviisti toisiinsa. (Sitra, 2023)

3.1 ESG

Yritysvastuusta käytetään varsinkin sijoittajayhteisössä lyhennettä **ESG**, joka muodostuu sanoista **Environment (E)**, **Social (S)** ja **Governance (G)** (Juutinen, 2016, s. 95). ESG-termi on yleistynyt yritysvastuusta puhuttaessa laajemminkin ja sitä käytetään usein kuvaamaan yleisellä tasolla yritysvastuuta ja sen raportointia. Environment, eli yrityksen vastuu ympäristöstä kattaa toiminnan vaikutukset ympäristölle ja negatiivisten vaikutuksien minimoimiseen tähtäävät toimet kuten päästöjen rajoittaminen, materiaalien kierrätys, energiatehokkuuden parantaminen, hiilijalanjäljen minimoimiseen, tai vastaavasti hiilikädenjäljen maksimoimiseen pyrkiminen. Social, eli sosiaalinen vastuu sisältää yrityksen henkilöstöön, kuten myös sidosryhmiin ja loppukäyttäjiiin liittyvät toimintaperiaatteet. Governance tai corporate governance kattaa hallinnon osa-alueen vastuukysymykset, kuten esimerkiksi hyvän hallintotavan ja lakien ja asetusten noudattamisen. (Kallunki, 2022, ss. 224–225)

3.2 Yritysten yhteiskuntavastuun kehittyminen

Yrityksien vastuusta yhteiskuntaa kohtaan on keskusteltu jo 1920- ja 1930-lukujen vaihtuessa lähinnä Yhdysvalloissa. Termi CSR (*Corporate social responsibility*) alkoi näkyä toisen maailmansodan jälkeen, kun alettiin yleisemmin pohtia yritysten roolia yhteiskunnallisten päämäärien toteutumisessa. Euroopassa yritysvastuun käsitettä on lähestytty vähän eri tavalla johtuen valtioiden roolista yritystoiminnan sääntelyssä. Normien ja säädösten kautta on saatu ohjattua yritysten vastuuta yhteiskunnallisista asioista. Näitä ovat esimerkiksi työaika, vuosilomaa, tuoteturvallisuutta ja kuluttajansuojaa koskeva lainsäädäntö. (Liappis ym., 2019, ss. 12–13)

Yritysvastuun kehittämisessä yksi merkittävä askel otettiin vuonna 1989, jolloin laajempi ympäristö- sijoitus- ja asianajajien ryhmä Coalition for Environmentally Responsible Economies (CERES) laati ympäristönsuojelun ja johdon sitoutumisperiaatteet estämään aikaisemmin tapahtuneen Exxon Valdez-nimisen tankkerin aiheuttaman ympäristökatastrofin tulevaisuudessa. Tämä kuitenkin ei vielä saavuttanut laajempaa hyväksyntää tai sitoutumista. Sen sijaan vuonna **1999** monikansallisten yritysten ja YK:n yhdessä luomat yhdeksän ihmisoikeuksiin, työelämän standardeihin ja ympäristöasioihin liittyvää periaatetta **UN Global Impact-** nimisessä sopimuksessa yhteiskuntavastuun kehittämisessä päästiin eteenpäin. Vuosi 1999 on siis käännteentekevä yhteiskuntavastuun kehittämisen osalta. Tuolloin lisäksi YK:n ympäristöohjelma UNEP ja CERES laativat yhdessä ensimmäisen yritysten vastuullisuuteen ja kestäväan kehitykseen liittyvän raportoinnin ohjeistuksen. (Ketola, 2005, s. 21) **GRI-raportointiohjeistus** onkin ollut ja on edelleen merkittävin asia yritysten yhteiskuntavastuun kehittämisessä ja se toimii edelleen pohjana nykyisen GRI:n (Global Reporting Initiative) ohjeistuksessa. (Jussila, 2010, ss. 7–8)

Yksi merkittävä asia yritysvastuun kehittämisen muotoutumisessa on vuoden **2015 Pariisin ilmastopimus**, jonka sisältö on kansainvälisesti hyväksytty ja oikeudellisesti sopimuskumppaneita sitova asiakirja ilmastomuutoksen torjumiseksi. Sopimuksen tavoitteena on saada rajoitettua maapallon keskilämpötilan nousu alle kahteen asteeseen, mutta pyrkiä siihen, että lämpeneminen saataisiin jäämään alle 1,5 asteeseen verrattuna esiteolliseen aikakauteen. Sopimus ei sisällä varsinaisesti mitään määrällisiä päästövähennysvelvoitteita, mutta se edellyttää osapuolia saavuttamaan omat kansalliset päästötavoitteensa, joten tätä kautta yritysten ympäristövastuun rooli tuli aikaisempaa merkittävämmäksi. (Ympäristöministeriö, n.d.)

Yritysvastuun kehittymiseen on osaltaan vaikuttanut myös YK:n alaisen, hallitustenvälisen tieteellisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n (*Intergovernmental Panel on Climate Change*) julkaisemat arviointiraportit, erityisesti vuodelta 2023, on saanut paljon näkyvyyttä (Ilmatieteenlaitos, n.d.). Järjestyksessään kuudennesta IPCC:n arviointiraportista kerrotaan Valtioneuvoston tiedotteessa: ”Tieteellinen näyttö on selkeää: ilmastonmuutos on uhka ihmisten ja luonnon hyvinvoinnille. Hallitustenvälinen ilmastonmuutospaneeli IPCC toteaa tänään julkaisemassaan raportissa, että elinkelpoisen tulevaisuuden turvaaminen kaikille vaatii välittömiä toimia. Aikaa korjausliikkeelle on hyvin vähän, mutta ratkaisuja on saatavilla”. (Valtioneuvosto, 2023)

Yhteiskuntavastuun teoriaa on luotu kansainvälisessä yhteistoiminnassa. Tieteenalana yhteiskuntavastuun viitekehykset ovat syntyneet erilaisten tutkimus- ja yhteistyöprosessien pohjalta. 1990-luvulla tunnistettiin yhteiskuntavastuun eri osa-alueet, jotka ryhmiteltiin nykyisinkin käytössä olevan mallin mukaisesti taloudelliseen ja sosiaaliseen vastuuseen sekä ympäristö vastuuseen. Tuolloin myös kehitettiin mittaustapoja ja mittareita keskeisten osa-alueiden mittaamiseksi ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutusarvioinnin selvittämiseksi. 2000-luvulla yhteiskuntavastuun kehittäminen laajeni sidosryhmien mukaan ottamiseen ja 2010-luvulle tultaessa havaittiin johtamisen merkitys yhteiskuntavastuun toteutumisessa. Aivan viime aikoina on laajennettu tarkastelua tehtyjen toimenpiteiden olennaisuusvaikutuksiin. Olennaisuusajattelun mukaisesti rajalliset resurssit kannattaa kohdentaa sellaisiin toimenpiteisiin, joilla on saavutettavissa merkittävin parannus tai hyöty. (Jussila, 2010, ss. 8–9)

Menneisyydestä, jolloin yritys vastuun toteutuminen katsottiin tapahtuvan lainsäädäntöä noudattamalla, on tultu tilanteeseen, jossa yritys vastuun toteuttamisen myötä on mahdollisuuksia löytää uusia liiketoimintamahdollisuuksia; yritys vastuun toteuttaminen mielletään enenevässä määrin investoinniksi tulevaisuuteen (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 83). Yritys vastuuta ei nykyisin oikeastaan voi enää jättää huomioimatta millään toimialalla, eikä minkään tyyppisessä organisaatiossa, mikäli organisaatio haluaa säilyttää markkinoilla kilpailukykyä (Juutinen, 2016, s. 24).

3.2.1 Yritysvastuun kehittyminen Suomessa

Suomessa tietynlainen yritys vastuun historia alkaa jo 1800-1900-lukujen vaihteen ajoilta, jolloin teollistuminen oli voimakasta. Yritykset huolehtivat tuolloin monin paikoin työntekijöidensä elinolosuhteista laajemmin kuin pelkkä yrityksen toiminta olisi edellyttänyt, mutta koska yhteiskunnan palveluja ei ollut saatavilla, yrityksiä oli otettava asiasta

vastuuta työvoimaa saadakseen. Kyse oli pääsääntöisesti yrityksen oman toiminnan turvaamisesta, mutta sen oheen syntyi monella paikkakunnalla asuntorakentamista, kouluja sekä, päiväkotia- ja lääkäripalveluiden tarjontaa. Seuraava selkeämpi ajanjakso, jolloin yritys vastuuseen alettiin kiinnittää huomiota, ajoittui 1970-luvulle, jolloin teollisuuden päästöt ja haitalliset ympäristövaikutukset olivat suuria. 1978 tuli voimaan jätehuoltolaki, jonka mukaisesti yrityksiltä edellytettiin jätteiden käsittelyn suunnitelmaa ja niiden hävittäminen maahan hautaamalla kiellettiin. (Vanhala & Ristaniemi, 2022, s. 25)

Suomessa yhteiskuntavastuun ja sen kehittämisen nykyisessä muodossaan voidaan katsoa alkaneen vuonna 2001, jolloin Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto julkaisi suomenkielisen oppaan yhteiskuntavastuun peruskäsitteistä. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto on Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) edeltäjäorganisaatio. (Jussila, 2010, ss. 7–8) Tällä hetkellä yritys vastuun kehittämiseen vaikuttaa pääosin kansainväliset sopimukset, kuten esimerkiksi aikaisemmin mainittu Pariisin ilmastopöytäkirja. Iso merkitys on myös YK:n kestävän kehityksen globaalilla toimintaohjelmalla nimeltään Agenda 2030, joka on pohjana kaikkien maiden kestävän kehityksen toteutuksessa. Suomen osalta toiminnan pohjana on kansallinen toimeenpanosuunnitelma, jossa merkittävä rooli on myös yrityksillä esimerkiksi ympäristöystävällisempien tuotteiden valmistajana sekä työntekijöiden työolosuhteiden kehittäjänä. (Suomen kestävän kehityksen toimikunta Valtioneuvoston kanslia, 2024)

Yritys vastuun kehittämisessä, kuten vastuullisuuden lisäämisessä yleisestikin, on tärkeä rooli myös YK:n vuonna 2001 tekemällä Global Compact-aloitteella. Global Compactiin liittyneet yritykset sitoutuvat toimimaan aloitteen sisältämään kymmeneen periaatteeseen, sekä raportoimaan niiden noudattamisesta YK:lle vuosittain. (Vastuullinen Suomi, 2025)

Global Compactin sisältö Menesty yritys vastuulla- käsikirjasta poimittuna:

1. Yritysten tulee tukea ja kunnioittaa kansainvälisiä ihmisoikeuksia. *"Business should support and respect the protection of internationally proclaimed human rights"*.
2. Yritysten tulee huolehtia, että ne eivät ole osallisia ihmisoikeuksien loukkauksiin. *"Businesses should make sure that they are not complicit in human rights abuses"*.
3. Yritysten tulee vaalia yhdistymisvapautta ja kollektiivisen neuvottelu-oikeuden tehokasta tunnustamista. *"Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining"*.
4. Kaikenlaisen pakkotyön poistaminen. *"The elimination of all forms of forced and compulsory labour"*.

5. Lapsityövoiman käytön tehokas kieltäminen. *“The effective abolition of child labour”*.
6. Työmarkkinoilla ja ammatinharjoittamisen yhteydessä tapahtuvan syrjinnän poistaminen. *“The elimination of discrimination in respect of employment and occupation”*.
7. Yritysten tulee tukea varovaisuusperiaatetta ympäristöasioissa. *“Businesses should support a precautionary approach to environmental challenges”*.
8. Yritysten tulee tehdä aloitteita, jotka edistävät vastuullisuutta ympäristöasioissa. *“Businesses should undertake initiatives promote greater environmental responsibility”*.
9. Yritysten tulee kannustaa ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä ja levittämistä. *“Businesses should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies”*.
10. Yritysten tulee toimia kaikkia korruption muotoja vastaan, mukaan lukien kiristys ja lahjonta. *“Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery”*. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, s. 69)

Global Compactista on 2000-luvulla muodostunut laajin kansainvälinen yritysvastuun edistämisen yhteistyömuoto (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, s. 69). Suomessa yritysvastuun kehittämiseen viime vuosina on lisäksi vaikuttanut kestävän kehityksen ohjelma Green Deal, jonka Euroopan unioni hyväksyi vuonna 2019. Green Dealin tavoitteena on vastata ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen erilaisilla, pääosin lainsäädäntöön pohjautuvilla toimilla, jotta tavoitteelliset kasvihuonekaasujen nettopäästöt olisivat vuonna 2050 nollassa. (Niemi, 2024, ss. 19–20)

3.3 Yritysvastuun määritelmä

Yritysvastuuta voisi kuvata talon kaltaiseksi rakenteeksi: kivijalka koostuu arvoista ja yrityskulttuurista, seinät muodostavat varsinaisen yritysvastuun elementit taloudellisen- sosiaalisen- ja ympäristövastuun osa-alueilta ja lopullisen muodon talo saavuttaa kattorakenteiden avulla, joita ovat viestintä ja sidosryhmien huomioiminen yrityksen toiminnan yhteydessä (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, ss. 8–9).

Yritysvastuun alle kuuluvia asioita ei ole yksiselitteisesti määritelty, mutta yleisesti yritysvastuulla (*corporate responsibility*) tarkoitetaan erityyppisiä toimia, joita yritys toteuttaa vapaaehtoisuuden pohjalta, ja joilla on merkitystä yhteiskunnalle, sekä yrityksen eri sidosryhmille. Euroopan komissio on määritellyt yritysvastuun seuraavanlaisesti: *“It is a*

concept whereby companies integrate social and environmental concerns in their business operations and in their interaction with their stakeholders on a voluntary basis.” (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss 16–17)

3.4 Vastuullisuuden kolme pilaria

Yritysvastuusta käytettiin aluksi myös nimitystä yhteiskuntavastuu, kun asia 1990-2000 luvun taitteessa alkoi näkyä ja kuulua selkeämmin yritysten viestinnässä. Tuolloin asiaa käsiteltiin John Elkingtonin kehittämän kolmen pilarin mallin (*triple bottom line, 1994*) pohjalta. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 22) Kolmen pilarin malli ilmaistaan englanniksi usein kolmen p:n määrittelemänä sanoilla People, Planet, Profit (Knuutinen, 2020, s. 378). Vastuullisuutta käsiteltiin sosiaalisen-, taloudellisen- ja ympäristövastuun kautta. Aluksi varsinkin ympäristövastuun kohdalla asiaa lähestyttiin erilaisten ympäristölupien ja päästöjen rajoitusten kautta. Vähitellen sosiaalinen ja taloudellinen vastuu alkoi saada näkyvämpää roolia ja asiayhteyteen liitettiin myös myönteisten asioiden esiin tuomista. Tällaisia ovat esimerkiksi laskelmat siitä, mitä kaikkia yhteiskunnan toimintoja yrityksiä maksamalla veroilla pystytään ylläpitämään. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 21–27)

Ympäristövastuu on näkyvin osa-alue yritysvastuuta. Ilmastonmuutoksesta puhuttaessa ympäristöön kohdistuvat toimet ovatkin tärkeässä roolissa, kun puhutaan kasvihuonekaasujen vähentämistavoitteista ja toimista, joilla tavoitteisiin yritetään päästä. Yrityksien toimet ympäristön osalta kohdistuvat pääasiassa:

- asioihin, joilla pyritään parantamaan ympäristön suojelun tasoa
- toimenpiteisiin, joilla pyritään estämään/vähentämään ympäristön saastumista
- prosesseihin, joilla edistetään resurssien kestävää käyttöä; vähennetään hävikkiä, kierrätetään materiaaleja ja parannetaan tuotannon ohjausta menekin pienentämiseksi. (Kalliokoski, 2024)

Yritysten taloudellinen vastuu mielletään perinteisesti vastuuksi toimia siten, että toiminnasta muodostuu voittoa, eli toiminnan tulee olla kannattavaa erilaisilla mittareilla mitattuna. Taloudelliseen vastuuseen liittyy myös vastuu maksaa verot, toimia oikeudenmukaisesti tavarantoimittajia ja alihankkijoita, kuten myös työntekijöitä kohtaan esimerkiksi palkanmaksun yhteydessä. Taloudelliseen vastuuseen liittyy välillisesti myös ympäristöasiat; kiertotalous, vihreämmät energiaratkaisut ym. jotka alkuvaiheessa sitovat

taloudellisia resursseja, mutta pidemmällä aikavälillä tuovat lisäarvoa ja siten parantavat taloudellista tilannetta. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 22–23)

Sosiaaliseen vastuuseen kuuluu henkilöstön osaamiseen, työhyvinvointiin, ihmisoikeuksiin sekä sääntöjen ja yleisten toimintatapojen noudattamiseen liittyviä asioita. Tämä osa-alue oli kolmen pilarin mallissa hankalin määriteltävä sen laajuudesta johtuen, mutta myös siksi, että osa asioista oli aikaisemmin kuulunut osaksi yrityksen toimintaa ilman, että sitä oli mitenkään määriteltä tai lokeroitu tietylle toiminnan osa-alueelle. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 23–24)

Kolmen pilarin mallin haasteena on, että talous jää helposti erilliseksi ympäristö- ja sosiaalisen vastuun asioista. Malli, joka on esitetty alla olevassa kuvassa, on kuitenkin edelleen hyvä pohja, jonka avulla on helpompi alkaa miettiä strategisempaa vastuullisuutta yritysvastuuta analysoidessa. Strategiaan liitettynä vastuullisuutta voidaan ajatella nimenomaan yrityksen kannalta: missä asioissa halutaan olla edelläkävijä, mitä halutaan parantaa, mitkä asiat ovat jo vastuullisesti toteutettuja jne. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 24–25)

Kuva 2 Kolmen pilarin malli (mukaillen Koipijärvi & Kuvaja, 2020, s. 23)

Yritysvastuu		
<p><u>Talous:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kannattavuus - kilpailukyky - omistajien tuotto-odoukset - yhteiskunnan odotukset 	<p><u>Ympäristö:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - suojelu (maaperä, vesi, ilma) - ilmastonmuutoksen torjunta - luonnon monimuotoisuuden turvaaminen - luonnonvarojen säästäminen - tuotteen elinkaariajattelu 	<p><u>Sosiaalinen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - henkilöstö (osaaminen + hyvinvointi) - tuotevastuu - kuluttajansuoja - toimintatavat - ihmisoikeudet - yleishyödyllinen toiminta

3.4.1 Taloudellinen vastuu

Yritysvastuun määrittelyssä taloudellinen vastuu jaetaan osittain kahteen osaan. Yritysyhteyksissä puhutaan selkeämmin taloudellisesta vastuusta, kun taas sijoittajataholla puhutaan yleisemmin hyvästä hallinnosta (*governance*). Koska käsitteille ei ole yksiselitteistä määritelmää, on organisaatioilla välillä haasteellista saada hahmotettua näiden aihepiirien aihekokonaisuudet ja toimenpiteet, joita näille osa-alueille tulisi kohdistaa. Taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa muodostaa kokonaisuuden, jonka toteutustavalla on sekä välittömiä, että välillisiä taloudellisia vaikutuksia organisaatioon, sen sidosryhmiin sekä näiden lisäksi koko yhteiskuntaan. (Liappis ym., 2019, ss. 72–73)

Taloudellinen vastuu muodostuu osittain hyvinkin yleisesti hahmotettavista tekijöistä, kuten voiton tuottamisesta ja sen myötä omistajien tuotto-odotuksien täyttämisestä ja samalla yrityksen oman pääoman arvon nostamisesta. Vastuu kattaa myös mahdollisen vieraan pääoman takaisinmaksun sopimusehtojen mukaisesti. Taloudellinen vastuu ulottuu kuitenkin yritystoimintaa laajemmalle työllistämisen vaikutuksesta. Työllistäminen voi tapahtua suoraan oman henkilöstön kautta tai välillisesti, jolloin esimerkiksi yrityksen alihankkijat, tavarantoimittajat, vakuutusyhtiö, työterveyshuolto ym. sidosryhmät voivat palvelujaan tarjoamalla edelleen työllistää henkilöstöä ja siten omalta osaltaan toimia taloudellisesti vastuullisella tavalla. (Ketola, 2005, ss. 32–33)

Taloudellisesti menestyvä ja vastuullinen organisaatio maksaa myös veroja tuottamastaan voitosta (Ketola, 2005, ss. 32–33). Verotus vaikuttaa omalta osaltaan kestäväen kehityksen ja ympäristötoimien toteutumiseen, kuten myös välillisesti sosiaalisen vastuun toteutumiseen (Knuutinen, 2020, s. 380). Tässä kohdassa on mahdollista syntyä ristiriitoja, sillä vaikka yrityksen tarkoitus on tehdä voittoa, on maksimaalisen voiton tavoittelu usein vastuullisuuden näkökulmasta ei-toivottua menettelyä. (Ketola, 2005, ss. 32–33)

Korruptio ja siihen liittyvät väärinkäytökset ja toimet niiden estämiseksi mielletään myös taloudelliseen vastuuseen kuuluvaksi (Knuutinen, 2020, s. 379). Korruption estämiseksi on varsinkin suuremmissa yrityksissä hyvän hallintotavan kehittäminen noussut ajankohtaiseksi asiaksi, kuten myös myöhemmin tarkemmin kerrotun code of conductin luominen väärinkäytösten kitkemiseksi. Hyvän hallintotavan luominen ja siinä pitäytyminen on noussut yritysmaailmassa enenevässä määrin tärkeäksi osaksi toimintaa, sillä mahdollisten rikkomuksien mukanaan tuoma julkisuus voi aiheuttaa yrityksille mittavaa mainehaittaa ja siten taloudellisia menetyksiä pitkäksi aikaa. (Ketola, 2005, ss. 33–34)

2010-luvulta alkaen on alkanut esiintyä mielipiteitä siitä, että yrityksiä, varsinkin suurempien, tulisi voiton tavoittelun ohella osallistua laajemmin ilmastonmuutoksen vastaisiin toimiin, kuten myös yhteiskunnan sosiaalisten epäkohtien parantamiseen. Näihin asioihin vaikuttaminen toki vaatii taloudellisesti kannattavaa toimintaa, sillä ilman pääomaresursseja vastuullisuuden edistäminen ei merkittävästi edisty. Osakkeenomistajilla onkin rooli preferenssien toteutumisen etenemisessä; etenkin institutionaaliset sijoittajat ovat alkaneet asettaa vaatimuksia vastuullisuuden toteuttamisessa (Ahto ym., 2022, ss. 22–23)

Taloudelliseen vastuuseen liittyen kansainvälinen kirjanpitoviranomaisen IFAC on jo vuonna 2011 todennut: "This definition also requires organizations to take into account the wider and longer-term consequences of decisions. This is the route to achieving long-term sustainable value for investors and stakeholders, and involves considering the impact of economic activities— things bought, investments made, waste and pollution generated— on the natural and human resources on which they depend, to avoid irreparable damage to the productive capacity of these resources". Eli jo tuolloin on tiedostettu taloudellisen vastuun merkitys ympäristövastuuasioiden yhteydessä. (Filho ym., 2019, luku 2.1, CSR and Sustainability)

3.4.2 Ympäristövastuu

Ympäristövastuu on käsitteenä laaja-alainen kokonaisuus, joka muodostaa kiinteän yhteyden yritys vastuun taloudelliseen osa-alueeseen. Ympäristövastuu sisältää yrityksen toiminnan vaikutukset ympäristöön kokonaisvaltaisesti. Tämä osa-alue onkin yhä laajenevan kiinnostuksen kohteena. (Jussila, 2010, ss. 78–79) Ympäristövaikutukset voivat olla negatiivisten lisäksi positiivisia, kuten esimerkiksi syntyneiden jätteiden kierrätys ja hyötykäyttö. Ympäristövaikutus käsitteenä mielletäänkin pääosin sen vaikutuksena ihmisiin, kuten miten luonnonvaroja käytetään, millaisia muutoksia tulee maisemaan, millainen on hengitysilman laatu jne. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, ss. 107–109)

Kaikki liiketoiminta kuluttaa ympäristöä ja sen toiminnalla on ympäristövaikutuksia (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, s. 110). Yrityksen välitön ympäristövastuu muodostuu sen toimintaan liittyvistä ympäristövaikutuksista, mahdollisista ympäristöriskeistä, kuten myös luonnonvarojen kestävästä käytöstä lakien ja säädösten noudattamisen lisäksi. Koska ympäristövastuuta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti, muodostuu siitä merkittävä osa välillisen vaikutuksen perusteella. (Rohweder, 2004, s. 99)

Yrityksen toiminnasta voidaan erottaa sen omaan toimintaan välittömästi liittyvät ympäristövaikutukset, yrityksen yhteistyökumppaneiden toiminnan ympäristövaikutukset, sekä yrityksen tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset, kuten myös muut välilliset vaikutukset ympäristöön. Yrityksen oman toiminnan ympäristövaikutukset muodostuvat esimerkiksi käytettyjen tuotantotilojen ja laitteiden energiankulutuksesta, raaka-aineiden, materiaalien ja komponenttien käyttämisestä, prosessin yhteydessä syntyneistä jätteistä sekä hiilidioksidipäästöistä. Vastaavat asiat muodostavat välillistä ympäristövastuuta liikenteen päästöt lisäksi erikseen huomioituna. Välilliseen ympäristövastuuseen katsotaan nykyisin kuuluvan myös yrityksen valmistaman tuotteen käyttämisestä syntyvät ympäristövaikutukset. Tästä esimerkkinä auto, jonka valmistamisesta syntyvien päästöjen lisäksi tarkastellaan sen käyttämisestä syntyviä päästöjä, sekä sen elinkaaren loppupään ympäristökuormitusta kuten esimerkiksi kierrätettävyyttä. (Jussila, 2010, ss. 79–81)

Yrityksessä ympäristövastuun olennaisuustarkastelu muodostaa lähtökohdan toiminnan vaikutuksien arvioimisessa ilmastoon, ympäristöön ja ihmisiin liittyen. Yrityksen tulee tiedostaa miten se voi ympäristölle haitallisia vaikutuksia vähentää; tätä olisi myös pystyttävä seuraamaan ja todentamaan, jotta ympäristövastuun kehittymistä voidaan parantaa. Ympäristövastuuseen kohdentuu lisäksi runsaasti lainsäädäntöä, joiden sisällön tunteminen on yrityksen vastuulla; lainsäädännön noudattaminen on ympäristöasioissakin minimitaso, jota yrityksen tulee noudattaa, mutta ympäristöasioihin liittyen kaiken asiaan liittyvän lainsäädännön tunteminen on pk-yritykselle toisinaan haasteellista. (Niemi, 2024, ss. 118 – 119)

Hiilineutraaliustavoitteiden ohessa ympäristövastuuseen liittyy oleellisesti ympäristöriskien tiedostaminen, niiden hallinta ja ehkäiseminen. Ympäristöriskejä ovat sekä normaalitoiminnasta aiheutuneet riskit, että mahdollisista onnettomuustilanteista aiheutuvat riskit. Ympäristöriskien toteutumisella saattaa olla merkittäviä vaikutuksia ihmisille, ympäristölle ja näiden ohessa yrityksen taloudelle. Siksi ympäristöriskien hallitseminen onkin oikeastaan ihmisten ja ympäristön suojelemiseksi tehtyjen toimenpiteiden lisäksi yrityksen suojelemista mittavilta korvauksilta, joiden maksamista mahdollinen onnettomuus voisi aiheuttaa. Mahdollisesta onnettomuudesta aiheutunut mainehaitta saattaa myös vaikeuttaa yrityksen toimintaa pitkäksiäkin aikaa eteenpäin, joten ympäristövastuusta huolehtiminen on yritykselle erityisen tärkeää. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, s. 121)

Erilaisia ympäristövastuun viitekehyksiä tarkastellessa huomataan ympäristövastuun osa-alueelle kuuluvan:

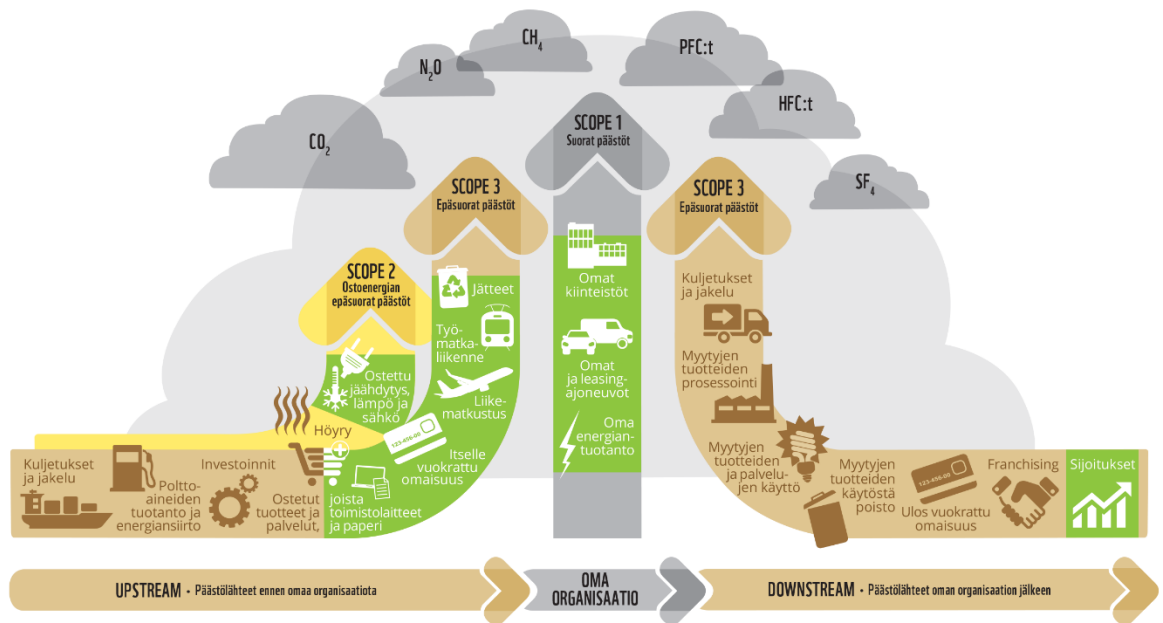
- ympäristönsuojelun tason parantaminen
- erilaiset aloitteet ja toimintajärjestelmät, joiden avulla pyritään lisäämään vastuullisuutta ympäristöasioissa
- tuotteiden elinkaariajattelun huomioiminen liiketoiminnassa
- ympäristöystävällisten tuotteiden ja teknologioiden käyttöönottoaminen
- ympäristöriskien kartoitus, niihin varautuminen ja niiden hallinta
- jatkuva kehittäminen.

Edellä mainittuihin asioihin liittyy lisäksi ympäristövastuun osalta johdon sitoutuminen, ympäristöasioista viestiminen, henkilöstön kouluttaminen ympäristöasioissa, sekä vuoropuhelu yrityksen sidosryhmien kanssa. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, ss. 113–114)

Yrityksien toiminnassa ekologinen hiilijalanjälki ja sen laskeminen on yhä merkittävämmässä osassa yritysvastuuta (Ketola, 2005, s. 46). Toiminnasta aiheutuvien päästöjen kansainvälisessä tarkastelussa käytetään yleisesti Greenhouse Gas Protocol-luokituksen mukaista jaottelua, jossa päästöt luokitellaan niiden lähteen mukaisesti kolmeen eri päästöluokkaan. Scope 1 liittyy yrityksen oman toiminnan välittömiin päästöihin, Scope 2 liittyy yrityksen toimintaan huomioiden käytetyn energian tuottavat yhteistyökumppanit ja Scope 3 laajempaan yhteistyökumppaneiden päästöjen tarkasteluun. (Jussila, 2010, s. 80)

Alla oleva kuva havainnollistaa GHG-protokollan mukaiset päästölähteet eriteltynä Scope 1, Scope 2 ja Scope 3 päästöluokkiin. Ensimmäinen päästöluokka, eli Scope 1 kattaa yrityksen omien kiinteistöjen, yrityksen oman energiantuotannon ja yrityksen hallinnoimien ajoneuvojen aiheuttamat päästöt. Toinen päästöluokka, eli Scope 2 kattaa yrityksen toimitilojen käyttämiseen hankitun ostoenergian päästöt, mikäli ostettu energia ei ole tuotettu uusiutuvilla energianlähteillä. Kolmas päästöluokka, eli Scope 3 kattaa muut epäsuorat päästöt. Epäsuorat päästöt jaotellaan kahteen eri kategoriaan sen mukaisesti ovatko ne muodostuneet ennen yritystä, vai sen jälkeen. Ennen yritystä muodostuneet päästölähteet (*upstream*) koostuvat valmistuksen prosessista, kun taas organisaation jälkeen muodostuneet päästölähteet (*downstream*) koostuvat yrityksen valmistamista tuotteista ja niiden käyttämisestä sekä käytöstä poistamisesta. (WWF Suomi, 2022)

Kuva 3 Greenhouse Gas-protokollan mukaiset päästölähteet (WWF Suomi, 2022)

Muokattu. Alkuperäinen kuva Greenhouse Gas Protocol

Viime vuosina varsinkin vuonna 2018 pidetyn laajan hallitustenvälisen ilmastopaneelin eli IPCC:n (*Intergovernmental Panel on Climate Change*) julkaisema raportti *Global Warming of 1.5 °C* on saanut huomiota sekä yrityksissä, että poliittisten päättäjien keskuudessa. Ilmaston lämpenemiseen ja sen vaikutuksesta elinolosuhteiden muutokseen on yritysmaailmassa alettu suhtautua aikaisempaa vakavammin ja sen myötä investoinnit energiatehokkuuteen sekä siirtymä fossiilisista polttoaineista kohti uusiutuvia energian lähteitä on vauhdittunut merkittävästi. Ympäristövastuun toteuttamisessa yrityksissä pääpainotus onkin nykyisin ilmastomuutoksen hillitsemiseen vaikuttavissa toimenpiteissä ja hiilineutraaliuden saavuttamisessa. Hiilineutraaliustavoitteet ovat kunnianhimoisia yhteiskunnan tasolla, sillä Euroopan Unioni on asettanut hiilineutraaliustavoitteensa vuoteen 2050, kun tavoite Suomen osalta on vuodessa 2030. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss.114–115)

Ilmastotyön tärkeäksi osaksi on muodostunut vuonna 2015 YK:n Global Impactin, CDP:n, Maailman Luonnonvarainstituutin (WRI) ja WWF:n yhteistyöhankkeena perustama kansainvälinen **Science Based Targets (SBTi)**-aloite, jonka avulla yritykset voivat asettaa tieteeseen pohjautuvia päästövähennystavoitteita omalle ilmastotyölleen. SBTi:n avulla siihen sitoutuneet yritykset voivat varmistaa niiden tekemien ilmastotoimien merkityksen Pariisin ilmastosopimuksen kasvihuonekaasupäästöjen puolittamisen globaalin tavoitteen saavuttamisessa vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2021 SBTi-aloitteeseen sitoutuneita

yrittäjiä ei vielä ollut määrällisesti mitattuna merkittävää lukumäärää, mutta sitoutuneiden yritysten markkina-arvo oli jo tuolloin yli kolmasosa globaalista kokonaisarvosta. (Global Compact Network Finland, 2024)

3.4.3 Sosiaalinen vastuu

Yritysvastuun sosiaalinen vastuu on pohjimmiltaan vastuuta ihmisoikeuksien noudattamisesta, sekä vastuuta ihmisten hyvinvoinnista (Ketola, 2005, s. 40). Välittömään sosiaaliseen vastuuseen kuuluu yrityksen henkilöstöön liittyvät asiat. Näistä osa on yritykselle lakisääteisiä, mutta sosiaalisen vastuun, kuten muidenkin vastuualueiden kohdalla vastuullisuus tarkoittaa lakisääteisten velvoitteiden ylittävää toimintaa. (Rohweder, 2004, s. 103)

Sosiaalisen vastuun osa-alueeseen kuuluu kansainvälisesti toimivissa yrityksissä hyvinkin erilaisia asioita eri valtioissa. Sellaisissa valtioissa, joissa työlainsäädäntöä ei varsinaisesti ole tai se on minimitasoa, voi sosiaalinen vastuu näkyä esimerkiksi lapsityövoiman käytön välttämisenä. Kehittyneemmän työlainsäädännön maissa sosiaalinen vastuu painottuu enemmän työssä jaksamiseen ja osaamiseen liittyviin tekijöihin. (Knuutinen, 2020, s. 379)

Työelämässä ilmenevän rakennemuutoksen myötä sosiaalisen vastuun asiat nousevat pinnalle enenevässä määrin, sillä monet yritykset ja kokonaiset toimialatkin kärsivät osaavan työvoiman vajauksesta. Vaikka vastuullisella toiminnalla ei työvoimapulaa kokonaisuudessaan voikaan ratkaista, on asialla kuitenkin merkitystä; vastuullisesti henkilöstöasiat hoitavalla yrityksellä on kilpailutilanteessa paremmat edellytykset saada rekrytoitua osaavaa henkilöstöä. (Juutinen, 2016, ss. 221–222)

Sosiaalinen vastuu yrityksissä muodostuu henkilöstöön kohdistuvista menettelytavoista ja käytänteistä. Yrityksissä tulee työntekijöitä kohdella oikeudenmukaisesti ja tasavertaisesti huomioiden inklusiivisuus ja diversiteetti. Jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä korostuu työssä jaksamisen, sekä osaamisen kehittämisen ja koulutuksen merkitys. Ihmisten erilaiset elämäntilanteet vaikuttavat omalta osaltaan työelämään myös; joustavat työntekomahdollisuudet sekä työajan, että työskentelypaikan suhteen parantavat työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisen mahdollisuuksia. Varsinkin nuoremmalla y-sukupolvella työn tekemisen sovittaminen vapaa-ajan toimintaan on tutkitusti tärkeämpää kuin aikaisemmillä sukupolvilla. Lisäksi heille työn merkityksellisyyden kokeminen on tärkeä elementti työhön ja työnantajaan sitoutumiseksi oikeudenmukaisen palkkauksen ja palkitsemisen ohessa. (Juutinen, 2016, ss. 221–227) Henkilövastuuta tarkasteltaessa

palkkauksen osalta katsotaan usein sekä johdon ja henkilöstön palkkojen suhdetta, sekä eri työntekijäryhmien keskipalkkoja (Jussila, 2010, s. 99). Yrityksien henkilöstöpolitiikalla onkin siten merkittävä rooli vastuullisuustoiminnassa, jotta työnantajamielikuva muodostuu työntekijöitä houkuttelevammaksi kiristyvässä kilpailutilanteessa. Lisäksi sosiaaliseen vastuuseen työpaikalla kuuluu osittain perusasioihin kuuluvia asioita kuten työturvallisuus ja sen parantaminen, työterveyshuolto ja työkyvyn ylläpitämistä edistävät toimet, kuten myös yleiseen hyvän työilmapiiriin kehittämiseen liittyvät käytänteet. (Juutinen, 2016, ss. 221–227)

Välittömän vastuun lisäksi sosiaaliseen vastuuseen kuuluu välillisiä osa-alueita. Tähän kategoriaan kuuluu esimerkiksi tuotevastuu. Tuotevastuun sijoittuminen sosiaalisen vastuun yhteyteen saattaa nykyisin vaikuttaa hieman keinotekoiselta, mutta alkuperäisessä jaottelussa tuotevastuu sijoitettiin sosiaalisen vastuun yhteyteen. Tuotevastuuta tarkastellaan tuoteturvallisuuden kannalta, jolloin varsinaisten tuoteominaisuuksien lisäksi kiinnitetään huomiota käytön opastuksen laatuun, markkinointiviestintään, mahdollisiin terveysvaikutuksiin ja tuotteen käyttöön mahdollisesti liittyviin tapaturmiin. Myös kuluttajansuoja, yksityisyydensuoja ja asiakaspalvelun, sekä tuotteen/palvelun saatavuus liittyvät tuotevastuun tarkasteluun. (Jussila, 2010, ss. 112–113)

3.5 Yritysvastuu osana strategiaa

Yritysvastuun osa-alueet, eli taloudellinen-, sosiaalinen- ja ympäristövastuu ovat keskenään erityyppisiä osa-alueita (Ketola, 2005, s. 32). Siksi seuraava askel yritysvastuun edistämiseksi onkin sen ottaminen osaksi yrityksen strategiaa, sillä nämä edellä kuvatut osa-alueet linkittyvät operatiivisessa toiminnassa usein vahvasti toisiinsa. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 24–25) Yrityksen strategiaan sisällytettäessä vastuullisuuteen liittyviä tavoitteita kannattaa peilata olemassa oleviin arvoihin ja käytänteisiin. Näin toimien säilytetään yrityksen nykyiset arvot ja huomioidaan samalla määritellyt vastuullisuustavoitteet. (Taticchi & Demartini, 2020, s. 144) Yritysvastuun osalta hyvä ja toimiva strategia pohjautuu samoihin peruselementteihin kuin yrityksen strategia yleisestikin. Kun pystytään viestinnän avulla esittämään, mikä on lopullinen tavoite, miksi tavoite on asetettu sekä miten toimien tavoite saavutetaan, ollaan yritysvastuun strategiassa onnistuttu. (Vuorinen & Huikkola, 2023, s. 11)

Yritysvastuu on strategista siinä vaiheessa, kun sen sisäistetään kuuluvan osaksi yrityksen arvonmuodostumista ja vaikuttavan yrityksen kassavirtaan. Käytännössä yritysvastuu on

tällaisessa tilanteessa onnistuttu implementoimaan osaksi liiketoiminnan prosesseja mukaan lukien henkilöstöhallinto, markkinointi ja viestintä, jotta myös yrityksen henkilöstö saadaan osallistettua yritysvastuun osalta operatiiviseen toimintaan riittävän laajasti. (Juutinen, 2016, s. 178)

Pääsääntöisesti strateginen yritysvastuu luo lisäarvoa yritykselle ja parantaa kilpailukykyä. Kilpailukyvyyn paranemiseen voi vaikuttaa esimerkiksi toteutetun yritysvastuun kautta saatu parempi kate liiketoiminnasta, raaka-aineiden hävikin pieneneminen jätehuoltoon ja kierrätykseen panostamisen seurauksena, kokonaan uuden asiakasryhmän löytäminen tai edullisemmän rahoituksen saaminen. Olennaista on, että strateginen yritysvastuu on juuri kyseiselle yritykselle paras ja tärkein tapa toimia. Yritysvastuun sisältämät konkreettiset yksittäiset asiat voivat olla hyvinkin erilaisia eri toimialoilla ja eri yrityksissä. (Juutinen, 2016, ss. 58–59)

Strategisessa yritysvastuussa (*strategic CSR*) onkin huomioitu yrityksen sidosryhmät ja näiden odotukset. Yritysvastuun tavoitteet ja toimenpiteet ovat näin ollen osa liiketoimintastrategiaa, kuten myös niiden huomioiminen operatiivisessa toiminnassa. Tavoitteet ja saavutetut tulokset ovat selkeästi mitattavia ja siten myös sidosryhmille esitettäviä. Vastuullisuuden kehittäminen tulee tavoitteiden saavuttamisen mahdollistamiseksi huomioida vuosibudjeteissa, joista vastuullisuuteen investoitavat asiat ovat nähtävillä. Strategisessa yritysvastuussa ja sen kehittämisessä siihen liittyvät toimet voivat kohdistua useisiin yrityksen toiminnan eri osa-alueisiin, joten budjetissakin asiat voivat esiintyä monessa kohdassa. Budjetointi on kuitenkin vain yksi osa-alue, jossa yritysvastuun investoinnit näkyvät numeerisena. Toiminta on pitkäjänteistä, joten tulevia kehittämiskohteita on usein toimintasuunnitelmissa vuosiksi eteenpäin. Toimintaympäristön muuttuessa myös suunnitellut toimenpiteet voivat muuttua vastaamaan esimerkiksi uusia ympäristövaatimuksia. (Harmaala & Jallinoja, 2012, ss. 76–78)

Strateginen vastuullisuustyö hyödyntää yritystä liiketoimintariskien tunnistamisessa, sillä yritysvastuutyössä olennaista on systemaattisen riskienhallinnan tarkastelu. Riskikartoitusta tulee tarkastella koko liiketoiminnan yritysvastuun osalta, jolloin oleellista on arvioida myös organisaation ulkopuolinen toimintaympäristö. Riskien analysoinnin yhteydessä määritellään lisäksi se, miten riskeihin suhtaudutaan, millainen todennäköisyys toteutumisella voisi olla ja millainen vaikutus niiden mahdollisella toteutumisella on yrityksen talouteen, ympäristöön ja sidosryhmiin. Riskikartoituksessa kannattaa hyödyntää erilaisia toimintaympäristöanalyyssejä, sekä tarkastella globaaleja megatrendejä

kokonaiskuvan muodostamiseksi tulevaisuuden riskitekijöiden huomioimiseksi. (Koipijärvi & Kuvaja, 2017, ss. 53–57)

Yrityksen strategiassa, kuten myös riskien kartoituksessa, tärkeää on keskittyä olennaiseen. Olennaisuuden arviointi auttaa keskittämään rajalliset resurssit asioihin, joilla on eniten vaikutusta yritykseen tai merkitystä yrityksen sidosryhmille. Olennaisuuden arvioinnissa voidaan käyttää apuna Global Reporting Initiativen (GRI) yhteiskuntavastuuraportoinnin ohjeistoa. Ohjeistossa huomioidaan sekä sisäiset tekijät, joita ovat esimerkiksi yrityksen liiketoimintastrategia, henkilöstön ja alihankkijoiden tarpeet, että ulkoiset tekijät, kuten lainsäädäntö. (Berninger & Tynkkynen, 2017, s. 53)

Ilmastonmuutoksen hillitsemistä edistävien asioidenkin kohdalla yrityksen kannattaa siten strategiassaan keskittyä olennaiseen, koska yleisesti ottaen ne asiat, joita mitataan, tai joiden onnistumisesta palkitaan, tulee toteutettua parhaiten. (Perko & Bärlund, 2022, Luku 3, kappale Arvot)

3.6 Yritysvastuun johtaminen

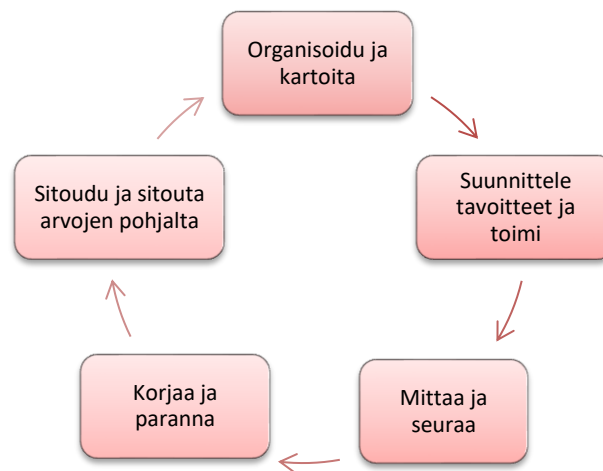
Yritysvastuun johtamisessa käytetään samoja menetelmiä kuin liiketoiminnan johtamisessa yleensäkin. Johtamisen tarkoituksena on rakentaa puitteet, joiden avulla yritysvastuuta on mahdollista toteuttaa ja edelleen kehittää. (Harmaala & Jallinoja, 2012, s. 89) Yritysvastuun johtamiseen, kuten muuhunkin johtamiseen, liittyy asetettujen tavoitteiden saavuttaminen; tämä puolestaan yleisesti ottaen tarkoittaa taloudellista menestystä. (Vuorinen & Huikkola, 2023, s. 11)

Jotta vastuullisuutta saadaan edistettyä, yrityksen johdon tulee olla sitoutunut vastuullisuustavoitteisiin, sillä organisaatiossa huomataan nopeasti, jos johto ei itse ole yritysvastuun osalta noudattamassa strategian mukaista toimintaa tai määriteltyjä toimintatapoja. Yrityksen johdon tuleekin johdonmukaisesti ja näkyvästi omilla toimillaan tuoda esiin asian merkityksellisyyttä. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, s. 192)

Yrityksen strategian tulee olla kaikkien työntekijöiden tiedossa, jotta jokaiselle yrityksessä työskentelevälle vastuullisuuden merkitys strategiaan on selkeää ja miten vastuullisuuteen liittyvät menettelytavat tukevat yrityksen strategiaa. Yrityksen johdon tuleekin huolehtia siitä, että strategia ja vastuullisuuden liittyminen strategiaan on jokaisen tiedossa. Jokaisen tulisi tämän lisäksi tunnistaa oma roolinsa asetettujen vastuullisuustavoitteiden toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 169–171)

Yritysvastuun toteutumista ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista tulee seurata, sillä ilman seuranta kehittyminen ja edelleen kehittäminen on haasteellista. Seurannan tuloksista tulee myös saada eri tahoille informaatiota sellaisessa muodossa, että se palvelee toiminnan kehittämistä edelleen. Toisin sanoen esimerkiksi operatiivisen johdon tarvitsema raportti on eri muodossa kuin strategisen johdon vastaava. (Juutinen, 2016, ss. 238–239)

Kuva 4 Yritysvastuutyö 5-vaiheisena jatkuvana prosessina. (mukailen Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, s. 199)

Prosessissa, joka on esitetty yllä olevassa kuvassa, sidosryhmät ja heidän osallistamisensa sekä viestintä ovat keskeisessä osassa. Suunnittelu ja tavoitteiden asettaminen on tärkeässä osassa, kuten myös niiden mittaaminen ja seuranta. Prosessia pyritään koko ajan kehittämään ja parantamaan, eikä sen ole tarkoituskaan tulla koskaan valmiiksi johtuen ympäröivän yhteiskunnan muutoksista. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, s. 199)

3.6.1 Compliance

Termillä compliance tarkoitetaan käännettynä lainsäädännön ja määräysten noudattamista. Compliance-ohjelmien syntymiseen on liittynyt tarve luoda käytänteitä ja toimintatapoja, joiden avulla on voitu varmistua toiminnan lainmukaisuudesta. Compliance-ohjelmilla tarkoitetaan sellaisia organisaation menettelytapoja, joiden mukaisesti toimimalla pyritään sekä tunnistamaan ja sen seurauksena ehkäisemään organisaation

toimintaperiaatteiden vastaista toimintaa sekä reagoimaan mahdollisesti tapahtuneisiin rikkomuksiin. (Ratsula, 2024, ss. 30–33)

Compliance liittyy läheisesti yritysvastuun johtamiseen. Compliance-ohjelmien sijaan voidaan puhua myös compliance-asioiden johtamisesta. Kun ne on saatu integroitua osaksi toimintakulttuuria siten, että jokainen organisaatiossa työskentelevä henkilö sisäistää asianmukaiset menettelytavat ja toimii niiden mukaisesti, on organisaation compliance-riskien toteutumisen todennäköisesti matalalla tasolla. (Ratsula, 2016, ss. 17–19) Parhaimmillaan compliance-ohjelma onkin silloin, kun se toimii strategisen johtamisen yhtenä työvälineenä, jonka avulla voi saavuttaa kilpailuetua. (Ratsula, 2024, s. 31)

Compliance-ohjelma pohjautuu sellaisiin liiketoiminnan periaatteisiin (*code of conduct*), jotka organisaation johto on allekirjoituksellaan saattanut voimaan. Ohjeiden mukaisesti toimimalla jokainen työntekijä tietää millaista toimintaa ja menettelytapaa heiltä, kuten myös sidosryhmien taholta, odotetaan. Compliance-ohjelma painottuu usein lahjontaan, korruptioon, eturistiriitatilanteisiin, työympäristöön, ihmisoikeuksiin, alihankintaketjun hallintaan sekä muihin kilpailuoikeudellisiin asioihin. Compliance-ohjelma on kuitenkin aina yrityskohtainen, joten se pohjautuu nimenomaisesti kyseisen yrityksen omiin arvoihin ja sen liiketoimintaan liittyviin mahdollisiin riskeihin. (Ratsula, 2016, ss. 18–19)

Pelkkä lakien ja säädösten noudattaminen ei vielä riitä oikeudenmukaisen ja kestäväen toiminnan pohjaksi. Compliance-ohjelmista onkin siihen liittyen otettu käyttöön melko yleisesti termi *ethics & compliance*, sillä viime vuosina vastuullisuus ja sen huomioiminen toiminnassa on laajentunut myös compliance-ohjelmiin. (Ratsula, 2024, s. 31)

3.6.2 Code of conduct

Compliance-ohjelman toteuttamisen keskiössä on *code of conduct*, joka on tavallaan yrityksen perustuslaki. *Code of conduct* on kansainvälisesti vakiintunut termi, jonka rinnalla käytetään myös termejä *Code of Ethics*, *Code of Responsible Business Conduct* tai *Code of Integrity*. Käytetään yrityksessä asiayhteydessä mitä termiä tahansa, niiden yhteinen käyttötarkoitus on edistää yrityksen arvojen tunnettuutta organisaatiossa ja havainnollistaa miten asioiden halutaan toteutuvan. (Ratsula 2024, ss. 67–68)

Code of conduct on organisaation johdon hyväksymä vastuullisen liiketoimintatavan määritelmä. *Code of conduct* on koko organisaation yhteinen toimintatapa; peruspilari, jonka mukaisesti toimimalla organisaation jokainen jäsen tietää menettelevänsä

organisaation arvojen mukaisesti. Suomeksi termistä käytetään yleisesti myös nimikkeitä eettiset toimintaohjeet tai eettiset ohjesäännöt. Eettisiä toimintaohjeita on yleisemmin alettu julkaista organisaatioiden verkkosivuilla 2000-luvulla. Code of conductin implementointi organisaatioon on kuitenkin paljon enemmän kuin dokumentin julkistaminen. Vastuullisen liiketoimintatavan jalkauttamiseksi tarvitaan riittävästi viestintää, jotta jokainen kokee niiden sisällön omakseen. (Ratsula, 2016, ss. 47–49)

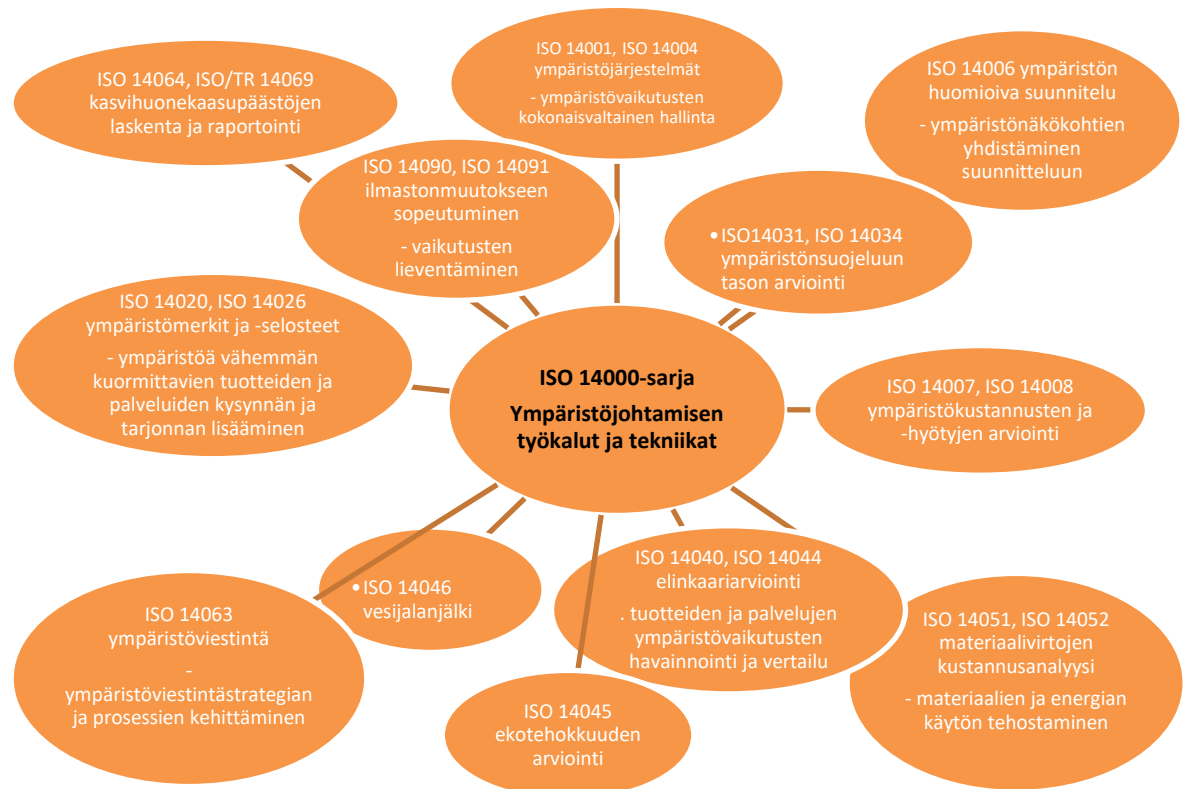
3.7 Yritysvastuun toteutumisen seuranta

Asetettujen tavoitteiden saavuttamisen taso saadaan parhaiten selville mittaamalla. Toimiva mittaristo mahdollistaa sekä menneen, että tulevan analysoinnin. Talouden raportointi, kuten tilinpäätös, on tyypillinen esimerkki menneen tapahtuman analysoidusta datasta ja sen tuottamasta informaatiosta. Asiakastyytyväisyyskyselyt, tarjouspyyntöjen lukumäärän seuranta ja henkilöstökyselyt puolestaan ovat tulevaisuutta ennakoivia tietolähteitä. Mittaristoon on hyvä asettaa hälytysrajat, joiden ylittyessä/alittuessa toimitaan tietyllä tavalla. (Juutinen, 2016, ss. 238–240)

Mittarit ovat parhaiten informaatiota tuottavia ollessaan määrällisiä, kuten esimerkiksi x kg jätettä suhteutettuna henkilöstöön/liikervaihtoon tai x l lämmitysöljyä suhteutettuna tuotantomäärään. Mittareiden tulee olla vertailukelpoisia eri vuosien kesken. Näin tuloksista on helpompi raportoida ja esittää sidosryhmien saataville tietoa mitattavien asioiden kehityssuunnasta. Myös sosiaaliseen vastuuseen sisältyviä asioita tulee sisällyttää mittaristoon. Näitä ovat esimerkiksi työtapaturmien ja läheltä piti-tilanteiden määrä, sairauspoissaolot, koulutukseen investoitu määrä euroina/henkilö jne. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala, 2019, ss. 214–215) Yksi vaihtoehto ympäristöön liittyvien asioiden hallinnointiin, seurantaan ja mittaamiseen on ottaa käyttöön ISO 14000 standardit, joihin sisältyy esimerkiksi alla olevan kuvan mukaisesti ympäristöjärjestelmät, kasvihuonepäästöjen hallinta, ympäristönsuojelun tason arviointi, elinkaariarviointi ym. yrityksen ympäristö vastuuseen liittyviä asioita. (SFS Suomen Standardit ry, n.d.) Yritysvastuun toteutumisen seuraamiseksi yrityksessä voidaan myös laatia ohjeistuksia mitattavien asioiden edistymisen ja tavoitteiden saavuttamisen tueksi. Seuranta ja läpinäkyvä raportointi vastuullisuuden kehittymisestä edistää tavoitteiden saavuttamista. Standardit ovat tähän työhön hyvä apuväline, mutta eivät jokaisessa tapauksessa parhainta hyötyä tarjoavia. Haasteina, erityisesti mikroyrityksissä, standardien käyttöönottamisessa voivat olla korkeahkot kustannukset sekä resurssivaje. Resurssivaje liittyy pääsääntöisesti standardien noudattamiseen liittyvien dokumentointivaatimusten toteuttamisen

kuormittavuuteen. Toisaalta standardin käyttöönottoaminen saattaa avata uusia liiketoimintamahdollisuuksia avaamalla pääsyn uusille markkina-alueille ja siten omalta osaltaan edistää kilpailukykyä. (Niemi, 2024, ss. 202–204)

Kuva 5 ISO 14000 standardi (mukaillen SFS Suomen Standardit ry)

3.8 Yritysvastuun viestintä strategian osana

Vastuullisuusviestintä on liiketoimintastrategian mukaista suunnitelmallista viestintää yritysvastuun toteutumisesta, siihen liittyvistä tavoitteista, suunnitelmista ja tehtyjen toimenpiteiden tuloksista. Vastuullisuusviestintä on olennainen työväline, jotta yritys saa näkyvyyttä tekemälleen vastuullisuustyölle, ja samassa yhteydessä tehdyille vastuullisuustyölle tulee merkitystä ja konkretiaa kohdeyleisön keskuudessa. Vastuullisuusviestinnän yhteydessä on varauduttava myös ottamaan vastaan kritiikkiä, sillä vastuullisuusasioissa, kuten monissa muissakin yhteyksissä, voi olla runsaastikin mielipideeroja siitä, miten ja millaista vastuullisuustyötä yrityksen tulisi pyrkiä tekemään. (Niemi, 2024, ss. 152–154)

Jotta yritys vastuu saadaan jalkautettua koko organisaatioon, sekä eri sidosryhmiin, yrityksen tulee priorisoida viestintään. Tarvitaan sekä sisäistä, että ulkoista viestintää, jotta viesti vastuullisuudesta tavoittaa koko valitun kohderyhmän. Vastuullisuusviestinnässä olennaista on kertoa konkreettisista teoista, joita yritys on toteuttamassa; sisäisessä viestinnässä asioista kerrotaan eri tavalla kuin ulkoisille sidosryhmille. Ulkoisessa viestinnässä tulee olla tarkkana siitä, että ei vahingossa viestitä lainsäädännön noudattamista erityisenä vastuullisuustoimena; vastuullinen toiminta on lainsäädännön vaatimuksen ylittävää toimintaa. (Liappis, pentikäinen & Vanhala, 2019, ss. 224–225)

Vastuullisuudesta viestiminen on kuitenkin yhä tärkeämpää ja joillakin toimialoilla edellytys, jos yritys haluaa menestyä. Viestinnän osana on varsinkin isommilla yrityksillä vastuullisuusraportointi. (Liappis, pentikäinen & Vanhala, 2019, ss. 224–225)

Vastuullisuusviestinnän yhteydessä on järkevää tehdä olennaisuusanalysointia, kuten muussakin vastuullisuustyössä. Viestinnän painoarvoa lisää se, että yritys viestinnässään kykenee puhuttelemaan tiedon vastaanottajia ja tarjoamaan heidän tiedontarvettaan vastaavaa olennaista ja merkityksellistä tietoa yritys vastuusta. (Kuvaja & Malmelin, 2008, ss. 25–26)

Vastuullisuuden viestinnässä sisäinen viestintä on oleellista; yrityksen vastuullisuustyön toteuttajina ovat suurelta osin yrityksen työntekijät, joten heidän on tunnettava vastuullisuustyön merkitys ja tavoitteet ja tunnistettava itsensä osaksi kokonaisuutta. Henkilöstö on yritykselle tärkeä sidosryhmä, jota yrityksissä ei aina tunnisteta, vaan henkilöstöä ajatellaan osana yritystä. Sidosryhmä-ajattelu henkilöstön kohdalla kuitenkin selkiyttää viestinnän tarvetta; viestinnän heikkous tai sen puute hankaloittaa osaltaan yrityksen vastuullisuustavoitteiden saavuttamista. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 168–171)

4 Vastuullisuusraportointi

Yritysvastuun yksi olennainen osa on toteutuneiden vastuullisuustoimenpiteiden ja saavutusten mittaaminen ja raportointi. Raportoinnin avulla yritys vastuuseen liittyvä avoimuuden periaate todentuu ja sidosryhmille on tarjolla heidän tarvitsemiaan tietoja yrityksen vastuullisuuden tilasta. Raportoinnissa voidaan toteutuneiden asioiden lisäksi esittää suunnitteilla olevia, yrityksen kannalta merkittäviä toimia. 2000-luvun alussa yritys vastuu konkretisoitui vastuullisuusraportoinnissa, joka toteutettiin usein yrityksen

vuosikertomuksen yhteydessä. Vasta 2010-luvulta alkaen raportoinnissa on kiinnitetty huomiota olennaisuustarkasteluun; tarkoitushan ei ole, että raportointi itsessään on olennainen osa yritysvastuun toteutumista, vaan ainoastaan yksi toteutuneiden toimenpiteiden viestintätapa. (Jussila, 2010, s. 144–147)

Vastuullisuusraportoinnissa on ollut käytössä lukuisia raportointistandardeja, pelkästään Euroopan komissio on vuonna 2017 luetellut 21 kansallista, Euroopan unionin tai kansainvälisesti käytettyä raportointimallia (Vanhala & Ristaniemi, 2022, ss.131–138). Tunnetuimpia vastuullisuusraportoinnin standardeja ovat julkaisseet viiden ryhmäksi (group of five) mainitut toimijat: Global Reporting Initiative (GRI), Carbon Disclosure Project (CDP), Climate Disclosure Standards Board (CDSB), International Integrated Reporting Council (IIRC) ja Sustainability Accounting Standards Board (SASB) (Kallunki, 2022, s. 235). Erilaisten raportointistandardien ongelmana on niiden keskinäisen vertailemisen haasteellisuus. Käytännössä globaali de-facto kestävyysraportointistandardisto on ainakin toistaiseksi GRI-järjestöön (*Global Reporting Initiative*) kuuluvan GSSB-lautakunnan (*Global Sustainability Standards Board*) määrittelemä GRI-standardi. (Vanhala & Ristaniemi, 2022, ss.131–138) GRI-standardisto on ensimmäinen näin laajasti hyväksytty standardisto (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 15).

Eri standardistot palvelevat yrityksen johtoa eri tavalla ja kilpailuasetelma syntyykin siitä, mikä standardisto sopii yritysjohdolle parhaiten kussakin tapauksessa. Standardistojen globalisoitumista edisti edelleen vuonna 2022 solmittu sopimus GRI-järjestön ja IFRS-säätiön välillä. Yhteistyösopimuksen seurauksena GRI-standardeja on integroitu IFRS-standardeihin, jotka pohjautuvat olennaisuuden periaatteeseen. (Vanhala & Ristaniemi, 2022, ss.131–138)

GRI:n tavoitteena on ollut laajasti hyväksytyyn standardiston luominen ja sen ohessa kestävyystietojen raportoinnin laskentamallin sekä esiin tulleiden erityiskysymysten tulkintaohjeiden kehittäminen. GRI-standardin mukaisessa raportoinnissa on oleellisessa osassa yrityksen oman toiminnan pohjalta muodostuneiden positiivisten ja negatiivisten vaikutusten mittaaminen ja niiden raportointi. Vaikutukset voivat kohdistua talouteen, yhteiskuntaan yleisesti, ympäristöön tai sidosryhmiin. Mitattavien ja raportoitavien asioiden määrittelemisessä GRI-standardin mukaisesti, olennaisuusarviointi on keskeisessä osassa. (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 16)

IFRS (*International Financial Reporting Standards*) (Knuutinen, 2020, s. 8) on pääsääntöisesti Euroopan komission hyväksymä kansainvälinen tilinpäätösstandardi, jonka

mukaisesti EU:n alueella toimivat julkisesti noteeratut yhtiöt laativat tilinpäätöksensä (European Union, 2023, Euroopan unionin hyväksymät kansainväliset tilinpäätösstandardit (IFRS)). Tilinpäätösstandardiston lisäksi IFRS-säätiön, tarkemmin sanoen säätiön alaisuudessa toimivan International Sustainability Standards Boardin (ISSB) agendalla on laatia globaalisti yritysten käytettävissä olevat vastuullisuusraportointistandardit, joissa tulisi huomioiduksi EU:n kestävyysraportointidirektiivin tavoitteet raportoinnin sisällölle. (Kallunki, 2022, s. 237–238)

4.1 CSRD, kestävyysraportointidirektiivi

GRI-standardit ovat merkittävässä osassa ja niihin suurelta osin pohjautuu Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivin standardit (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 16). EU:n kestävyysraportointi-direktiivi CSRD (*Corporate Sustainability Reporting Directive*) astui voimaan 2024 tammikuussa. Se on osa EU:n tilinpäätösdirektiiviä ja korvaa direktiivin NFRD, joka koski muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia (Niskala & Palmuaro, 2024, s. 30).

Direktiivin perusteella yrityksille tuli uudenlaisia kestävyysraportointivelvoitteita, jotka tulee raportoida vuosittain tilinpäätöksen toimintakertomuksen yhteydessä. Kestävydestä raportoidaan kaksoisolennaisuuden (*double materiality*) näkökulmasta. Kaksoisolennaisuudella tarkoitetaan yrityksen toiminnan vaikutuksia yhteiskuntaan ja ympäristöön sekä yritykseen kestävyysteemojen osalta kohdistuvia taloudellisia mahdollisuuksia ja riskejä. Siten liiketoiminnan vaikutuksia huomioidaan aikaisempaa tarkemmin sosiaalisten- ja ympäristöön kohdistuvien vaikutuksien osalta taloudellisten vaikutuksien lisäksi. Raportoidut tiedot tulee lisäksi varmentaa ulkopuolisen tahon toimesta. (Ratsula, 2024, ss. 63–64)

EU:n alueella oman erityispiirteensä raportoinnille muodostaa taksonomia-asetus, jonka mukainen ympäristöluokittelu jaottelee yritykset eri kategorioihin niiden liiketoiminnan ilmastovaikutusten perusteella. EU:n komissiolla on kestävä kasvun rahoitussuunnitelma, jonka tarkoituksena on ohjata yrityksiä ilmaston kannalta kestävämpään toimintaan rahoitusinstrumentin avulla: mitä kestävämpää on yrityksen liiketoiminta, sen edullisempi on tarvittavan rahoituksen kustannus. Myös rahoituksen saatavuuteen on yrityksen liiketoiminnan kestävyydellä vaikutusta, tulevaisuudessa todennäköisesti vielä nykyistä enemmän. Taksonomia-asetuksen mukaisesti yrityksen tulee raportoida EU:n

ympäristötavoitteiden mukaisen liiketoiminnan muodostama osuus yrityksen kokonaisliikevaihdosta. Tässä yhteydessä mainittuja EU:n ympäristötavoitteita ovat:

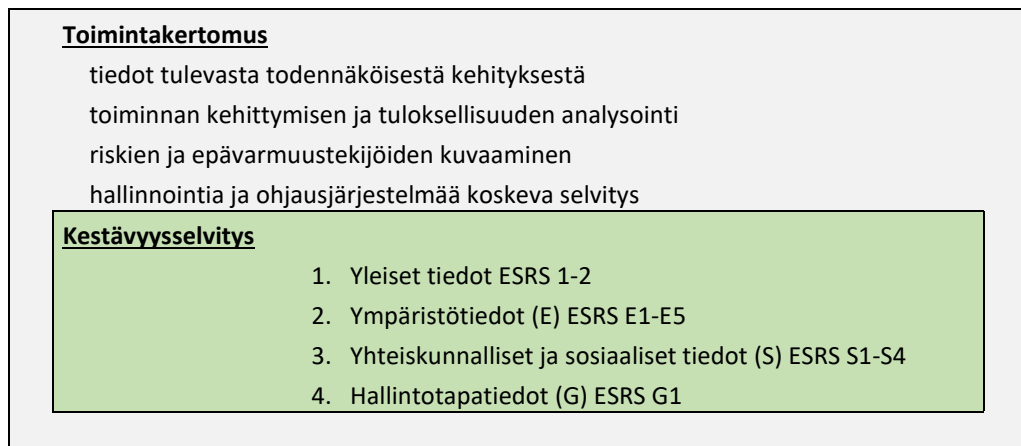
1. ilmastonmuutoksen hillitseminen
2. käynnissä olevaan ilmastonmuutokseen sopeutuminen
3. olemassa olevien vesivarantojen, merten ja luonnonvarojen kestävä käyttö sekä suojeleminen
4. siirtyminen kohti kiertotaloutta
5. toimet ympäristön saastumisen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi
6. biologisen monimuotoisuuden sekä ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen. (Kallunki, 2022, s. 237–238)

Taksonomia-asetus (EU 2020/852) astui voimaan kesällä 2020, päivitettyä versiota (EU 2023/2485) alettiin soveltaa 1.1.2024 alkaen (European Union, 2024).

4.2 ESRS

Kestävyysraportointistandardi ESRS (*European Sustainability Reporting Standards*), yleisesti pelkällä lyhenteellä ESRS mainittu, sisältyy EU:n tilinpäätösdirektiiviin ja siinä määritellään yritysten kestävyysraportointiin liittyvät raportointivelvoitteet: mitä raportoidaan ja miten raportointi toteutetaan. Yritysten tulee raportoida tilinpäätöksen yhteydessä esitettävän, hallituksen ja toimitusjohtajan allekirjoittaman, toimintakertomuksen erillisessä kestävyys selvitys osiossa kaikki ESRS-standardissa edellytettävät tiedot. Kestävyys selvityksen, rakenne kuvattuna alla olevassa taulukossa, tiedot tulee esittää neljässä osassa: ensimmäisenä yleiset tiedot, seuraavana ympäristö- (E), sen jälkeen yhteiskunnalliset- (S) ja viimeisenä hallinnointitapaan (G) liittyvät tiedot. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 59–61) Kestävyys selvitys on annettava digitaalisessa muodossa xml-tiedostona ja sen on oltava sekä ihmisen luettavissa, että koneluettavissa (Kangas, 2023, s, 45)

Kuva 6 Kestävyys selvityksen rakenne ESRS-1 standardin mukaisesti esitettynä (mukaillen Niskala & Palmuaro, 2023, s. 60)

Kestävyys selvityksen laatimisprosessissa on viisi päävaihetta:

1. Olennaisuusanalyysin laatiminen
2. Tarvittavan datan ja suorituskyky mittareiden määrittely
3. Tarvittavan datan kerääminen
4. Kestävyys selvityksen laatiminen
5. Kestävyys selvityksen tietojen varmentaminen ja julkaisu

Kestävyys selvityksen laatimisessa olennaisuusanalyysin laatiminen on keskeisessä osassa prosessia. Yrityksen kannalta olennaiset kestävyys aiheet, niiden vaikutukset kaksoisolennaisuus huomioiden sekä riskit ja mahdollisuudet kartoitetaan ja analysoidaan. Kestävyys selvitys on määrämuotoinen, joten sen perusteella lukija saa kokonaiskuvan yrityksen kestävyys aiheista ja niiden vaikutuksista. Ensimmäisen kestävyys selvityksen laatimista pidetään yleisesti ottaen melko työläänä. Tulevaisuutta ajatellen onkin tässä vaiheessa järkevää kartoittaa kestävyys selvitystä varten yrityksellä jo valmiiksi käytettävissä oleva data, verrata sitä vaadittaviin tiedon tarpeisiin ja laatia eroanalyysi puuttuvista tiedoista. Puuttuvien tietojen keräämismetodeista, kuten koko kestävyys selvityksen laatimisesta kannattaa laatia prosessikuvaus ja tehdä manuaali, johon sisällytetään myös tiedot vastuuhenkilöistä ja kerätyt tietoaineiston laadun varmistamisesta. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 74–76)

ESRS-standardiston 12 ensimmäistä standardia ovat kaikille raportointivelvollisille yhteisiä standardeja. Näistä yleisiä asioita koskevia standardeja on kaksi, ympäristöä koskevia viisi, yhteiskunnallisia asioita koskevia neljä ja hallinnointia koskevia standardeja yksi.

Raportointivaatimuksien mukaisesti raportoidessa tulee esiin vaatimuksien yhteys yrityksen strategiaan, hallinnointitapaan ja riskienhallintaan. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 62–65)

Taksonomia-asetuksen edellyttämät tiedot tulee ilmoittaa ympäristöön liittyvien tietojen yhteydessä siten, että ne ovat erikseen tunnistettavissa taksonomia-asetuksen mukaisiksi tiedoiksi. ESRS-standardi ei kuitenkaan sisällä vaadittavien taksonomiatietojen ilmoittamiseen ohjeistusta, joten ne pitää selvittää erikseen asetuksesta. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 59–61)

4.2.1 ESRS 1 standardi

ESRS 1 standardissa määritellään raportoinnin yleiset vaatimukset viiden eri elementin osalta:

1. **Tiedolle asetetut vaatimukset.**
2. **Kaksinkertaisen olennaisuuden periaate**, joka on keskeinen osa raportointia. Kaksoisolennaisuusvaikutusta tulee tarkastella ulkoa sisäänpäin, jolloin tarkastelussa on eri asioiden vaikutus yritykseen. Toisaalta vaikutuksen olennaisuuden (impact materiality) osalta tulee asioita tarkastella myös siten, mikä on niiden vaikutus yrityksen ulkopuolelle, eli sidosryhmiin, ympäristöön ja yhteiskuntaan yleensäkin. Taloudellisia vaikutuksia olennaisuuden osalta arvioidaan nimenomaan sijoittajien ja rahoittajien näkökulmasta.
3. **Kestävyysvaikutusten huomioiminen arvoketjussa.** Tässä kohdassa keskeistä on huomioida kestävyysvaikutukset huomattavasti tilinpäätöstietoja laajemmin. Tämä johtuu siitä, että arvioinnissa on otettava huomioon yrityksen toiminnan lisäksi koko arvoketjussa mukana olevien yritysten toiminnan vaikutus, niiden sisältämät riskit ja mahdollisuudet.
4. **Raportoinnin aikahorisontit:** kestävyys selvityksen raportointikausi on pääsääntöisesti sama kuin tilikausi, jolloin lyhyestä aikavälistä puhuttaessa tarkoitetaan tilikautta. Keskipitkä raportointiväli on yhdestä viiteen vuotta ja pitkästä aikavälistä puhuttaessa tarkoitetaan yli viiden vuoden pituista ajanjaksoa. Mikäli on tarvetta tehdä vertailua eri kausien välillä, on käytössä usein termi perusvuosi. Tätä voidaan käyttää silloin, kun esimerkiksi vertaillaan tiettyjä mitattuja asioita, ja halutaan näyttää kehityksen suunta ja tavoitteissa edistyminen.
5. **Due diligence-velvoite kestävyysriskien ja niiden vaikutusten osalta.** Prosessissa pyritään havainnoimaan, ehkäisemään tai lieventämään ympäristöön ja ihmisiin

kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia. Myös due diligence-prosessissa tulee huomioida yrityksen koko arvoketjun vaikutukset. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 67–73)

4.2.2 ESRS standardi 2

ESRS 2 standardi sisältää kaikille raportointivelvollisille pakollisia tietoja hallinnon, strategian sekä vaikutusten arvioinnin ja riskienhallinnan osa-alueilta. Lisäksi standardiin sisältyy kestävyysraportoinnin laatimisperusteiden ohjetiedot. (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 93)

Hallintoa (GOV) koskevan tiedonantovelvollisuuden tarkoituksena on esittää hallinnon kokonaisuus, tehtävät ja vastuut, sekä osaaminen kestävyysasioiden osalta. Sisäisen valvonnan toteutuminen kestävyysraportointiprosessissa, sekä kestävyystavoitteiden yhteys kannustinjärjestelmiin tulee myös sisältää hallinnon osalta vähimmäistietoihin, joita raportoidaan. Strategian (SBM) osalta raportoinnin tulee sisältää asiat, jotka liittyvät kestävyteen, liiketoimintamalliin ja arvoketjuihin, kuten myös sidosryhmien etujen ja näkemysten huomioimiseen yrityksen strategian yhteydessä. Yrityksen tulee lisäksi antaa tiedot toimintansa oleellisista vaikutuksista, riskeistä ja mahdollisuuksista sekä niiden huomioimisesta yrityksen strategiassa. Vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien (IRO) hallintaa analysoivasta prosessista on annettava selvitys, jotta lukija saa käsityksen näiden tunnistamisen todentamisesta. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 95–101)

4.2.3 ESR-standardit E1-E5

Kestävyysraportointistandardiston aihekohtaisista standardeista ensimmäisenä esitetään ympäristöä koskevien standardien osalta niiden olennaisuusvaikutusten perusteella yritykselle olennaisimmat asiat koskien ilmastonmuutosta, ympäristön pilaantumista, vesivarantoja, biologista monimuotoisuutta ja ekosysteemejä sekä resurssien käyttöä ja kiertotaloutta käsitteleviä osa-alueita, kuten alla olevassa taulukossa on esitetty. ESRS E1, joka liittyy ilmastonmuutokseen, on käytännössä pakollinen raportoitava, koska vaikutus näkyy jollakin tasolla jokaisessa yrityksessä. Näihin kaikkiin osa-alueisiin standardistoista löytyy runsaasti eri datapisteitä, joista yritys tekemänsä olennaisuusanalyysin perusteella valitsee tärkeimmät raportointikohteet. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 63, 105)

Kuva 7 ESRS standardit E1-E5 (mukaiillen ESRS-standardit, 2023/2772)

ESRS E1	Ilmastonmuutos
ESRS E2	Pilaantuminen
ESRS E3	Vesivarat ja merten luonnonvarat
ESRS E4	Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit
ESRS E5	Kiertotalous

4.2.4 ESR-standardit S1-S4

Standardit S1-S4 täsmentävät sosiaalisen vastuun osa-alueen raportoitavia tietoja käsittäen yrityksen ja sen arvoketjuun kuuluvat työntekijät, vaikutusten kohteena olevat tiedot, sekä yrityksen tuottamien tuotteiden loppukäyttäjät, painotus haitallisten vaikutusten tunnistamisessa, sekä niissä prosesseissa, joiden avulla näitä haitallisia vaikutuksia pyritään vähentämään tai estämään. Standardit S1-S4 on esitetty taulukkomuodossa alla olevassa kuvassa. Standardien sisällössä oleellista on se, että myös standardeista S1-S4 yritys raportoi tekemänsä kaksoisolennaisuusarvioinnin perusteella kaikkein olennaisimmat asiat. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 201, 241)

Kuva 8 ESRS standardit S1-S4 (mukaiillen ESRS-standardit, 2023/2772)

ESRS S1	Oma työvoima
ESRS S2	Arvoketjun työntekijät
ESRS S3	Vaikutusten kohteena olevat yhteisöt
ESRS S4	Kuluttajat ja muut loppukäyttäjät

4.2.5 ESRS-standardi G1

ESRS-standardi G1 käsittelee hyvää hallintotapaa (governance) eettisten liiketoimintaperiaatteiden ja niiden noudattamisen pohjalta. Tärkeä osa hallintotavan raportointia on kuvata korruption ja lahjonnan estämiseksi tehdyt toimintaohjeet ja menettelytavat. Väärinkäytösten estämiseksi myös erilaiset yrityksen henkilöstön sekä sidosryhmien käytettävissä olevat ilmoituskanavat kuvataan tässä osiossa. Hyvä hallintotapa tarkoittaa myös taloudellista vastuuta sidosryhmien suuntaan; standardissa onkin huomioitu pieniin ja keskisuuriin tavarantoimittajin sekä muihin sidosryhmiin käytettävät maksuaikakäytänteet. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 261–263)

4.3 CSDDD yritysvastuudirektiivi

Kestävyysraportointia edellyttää myös 2024 vuoden toukokuussa voimaan tullut yritysvastuudirektiivi CSDDD (Corporate Sustainability DueDiligence Directive), jossa määritellään suuryrityksille vastuu selvittää toimintaansa liittyvät ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutukset koko tuotantoketjun osalta. Tämän huolellisuusveloitteen täyttämiseksi yritysten on sekä ymmärrettävä, pyrittävä lieventämään sekä ennaltaehkäistävä liiketoiminnan aiheuttamia haitallisia vaikutuksia ympäristöön ja ihmisoikeuksiin. Yritysvastuudirektiivin velvoitteita siirtyy suuryritysten tuotantoketjun osana oleville pienemmille yrityksille, sillä huolellisuusvelvoite kattaa myös suuryritysten liikekumppanien toiminnan. (Ratsula, 2024, ss. 56–60)

4.4 Vastuullisuusraportointivelvoite

Kestävyysraportointidirektiivin (EU 2022/2464) mukaisesti vastuullisuusraportointi on lakisääteistä suurille yli 500 henkilöä työllistäville yrityksille vuodesta 2024 alkaen. Vuodesta 2025 alkaen raportointi tulee pakolliseksi kaikille suuryrityksille. Vuodesta 2026 alkaen raportoinnin piiriin tulee myös pienemmät yritykset, jotka ovat listautuneet pörssiin. Vuoden 2028 alusta raportointivelvollisuus tulee laajenemaan EU:n ulkopuolisiin yhtiöihin, joilla on EU:n alueella joko tytäryhtiö tai kiinteä toimipaikka ja joiden liikevaihto ylittää 150 miljoonaa euroa. (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 32–33)

Kestävyysraportointidirektiivin mukaiset yritysten kokoluokittelut on implementoitu kirjanpitolakiin, viimeisin muutos oli vuonna 2023, jolloin muutettiin suuryrityksen taseen (20->25 milj.) ja liikevaihdon (40->50 milj.) loppusummia (Niskala & Palmuaro, 2023, ss. 32–33). Kirjanpitolaissa luokittelu eri kokoiisiin yrityksiin on määritelty seuraavasti:

Suuryritys: kirjanpitovelvollinen, jolla ylittyy vähintään kaksi alla mainituista arvoista päättyneellä ja sitä edeltävällä tilikaudella.

1. Taseen loppusumma 25 miljoonaa euroa
2. liikevaihto 50 miljoonaa euroa
3. tilikauden aikainen henkilöstö keskimäärin 250

Keskikokoinen yritys on kirjanpitovelvollinen, joka ei ole pienyritys ja jolla ylittyy enintään yksi suuryrityksen määrittelevistä raja-arvoista päättyneellä ja sitä edeltävällä tilikaudella.

Pienyritys: kirjanpitovelvollinen, jolla ylittyy enintään yksi alla mainituista arvoista päättyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella.

1. Taseen loppusumma 7,5 miljoonaa euroa
2. liikevaihto 15 miljoonaa euroa
3. tilikauden aikainen henkilöstö keskimäärin 50

Mikroyritys: kirjanpitovelvollinen, jolla ylittyy enintään yksi alla mainituista arvoista päättyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella.

1. Taseen loppusumma 450 000
2. liikevaihto 900 000
3. tilikauden aikainen henkilöstö keskimäärin 10
(Kirjanpitolaki 1997/1336 § 4)

Tulevaisuuden kehityssuuntana on, että julkisesti noteeratut yhtiöt eri puolilla maailmaa olisivat kestävyysraportoinnin piirissä ja, että se toteutettaisiin vertailukelpoisena, standardoituna raportointina. Tämän toteutuminen on toistaiseksi vielä epävarmaa, mutta 2021 perustetun IFRS Foundationin perustama ISSB on vuonna 2023 julkaissut ensimmäiset globaalisti käytettävissä olevat kestävyysraportointistandardit. Näitä voidaan ensimmäisen kerran soveltaa vuonna 2024 vapaaehtoisesti; lähivuosina tullaan havaitsemaan minkälaisessa laajuudessa raportointia on toteutettu. (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 19)

4.4.1 Vastuullisuusraportointi pk-yrityksissä

Pienet ja keskisuuret yritykset eivät ole kestävyysraportointidirektiivin mukaisesti suoranaisesti raportointivelvollisia. Näin ollen pienten ja keskisuurien yritysten raportointi pohjautuu vapaaehtoisuuteen. Kestävyysraportointidirektiivi ja ESRS-standardit ovat vapaaehtoisessa raportoinnissa suosituksia, joten raportointia voi tehdä yritykselle tarkoituksenmukaisella tavalla. (Niemi, 2024, s.180) Kuitenkin, jos yritys kuuluu raportointivelvollisen yrityksen arvoketjuun sen tekemän olennaisuusarviointin perusteella tavarantoimittajana, alihankkijana tai muunlaisena osana sidosryhmää, koskettavat kestävyysraportointivaatimukset myös pientä ja keskisuurta yritystä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 73).

Yrityksen tarvitessa vierasta pääomaa toiminnan tai investoinnin rahoittamiseksi, on vastuullisuusraportoinnilla tai sen puuttumisella merkitystä, tulevaisuudessa todennäköisesti enemmänkin. EU:n kestävän kasvun rahoittamisen toimintasuunnitelmassa on taksonomia-asetuksen mukaisesti pyrkimys ohjata rahoitusta yrityksille, joiden liiketoiminta ja vastuullisuus on kestävää varsinkin ilmaston kannalta. (Kallunki, 2022, s. 237)

Yrityksen sidosryhmät ovat yleisesti ottaen kiinnostuneita ilmastoon liittyvistä asioista, erityisesti yrityksen toiminnan aiheuttamista päästöistä ja niistä keinoista ja toimenpiteistä, joiden avulla yritys on onnistunut pienentämään hiilijalanjälkeään. Vastuullisuusraportointi onkin järkevää aloittaa ESG:n mukaisesti, eli yritykselle olennaisimpien asioiden analysoinnin perusteella raportoinnissa keskitytään yrityksen strategian kannalta tärkeimpiin asioihin ympäristön, sosiaalisten asioiden ja hallinnon osa-alueilla. Raportointikautena tulisi kestävyysraportointidirektiivin mukaisesti olla yrityksen tilikausi, jolloin tulee osaltaan osoitetuksi vastuullisuustyön yhteys liiketoimintaan. (Niemi, 2024, ss. 180–181)

4.4.2 Vapaaehtoinen raportointistandardisto VSME ESRS

Pienemmille yrityksille, jotka eivät ole raportointivelvollisia lakisääteisesti, on tullut mahdollisuus toteuttaa vapaaehtoista kestävyysraportointia standardoitua raportointimallia hyödyntäen. VSME ESRS luonnos raportointimalliksi, eli voluntary ESRS for non-listed small- and medium-sized enterprises, palautui lausuntokierrokselta joulukuussa 2024. (EFRAG, 2024)

Kevyemmän standardin mukaisesti tavoitteena on:

- kestävämmän talouden edistäminen
- kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyvien asioiden, kuten ympäristö, yhteiskunta ja työntekijät, parempi hallitseminen ja kilpailukyvyn tukeminen pitkällä aikavälillä kestävyysasioihin liittyvien haasteiden ratkaisemisen lisäksi
- tarvittavien tietojen antaminen rahoituksen saamiseksi
- suurien yritysten tiedontarpeen tyydyttäminen kestävyysasioiden osalta.

Standardissa yritykset on luokiteltu kolmeen eri kokoluokkaan:

- mikroyritys, tase 450 000,00, liikevaihto 900 000,00, työntekijöitä 10

- pienyritys: tase 5 000 000,00, liikevaihto 10 000 000,00, työntekijöitä 50
- keskipikoinen; tase 25 000 000,00, liikevaihto 50 000 000,00, työntekijöitä 250

Kriteereistä yksi saa ylittyä jokaisessa kokoluokassa ilman, että kokoluokitus muuttuu. Vapaaehtoinen standardi perustuu ESRS standardistoon, mutta siinä huomioidaan pienten yritysten ominaispiirteet. Työntekijöiden lukumäärällä tässä kohdassa tarkoitetaan lukumäärää, joka keskimääräisesti työskentelee yrityksessä tilikauden aikana. (EFRAG, 2024)

VSME-standardi sisältää kaksi moduulia, joista yritys voi vastuullisuusraportoinnissaan käyttää sille parhaiten soveltuvaa raportointimallia. **Basic Modulen** mukaisesti rakentuva raportointimalli sisältää nimensä mukaisesti perustiedot ja sen mukaisesti raportointia laadittaessa saavutetaan raportoinnin vähimmäisvaatimukset. **Comprehensive modulen** mukaisesti raportointimallia laadittaessa raportoidaan Basic Modulen mukaisten tietojen lisäksi erilaisia datapisteitä, joita todennäköisimmin myös pankit, sijoittajat ja yritysasiakkaat tulevat mahdollisissa tietopyynnöissään kysymään. (EFRAG, 2024)

Basic Module jakautuu neljään eri osaan:

- General information (B1-B2)
- Environment metrics (B3-B7)
- Social metrics (B8-B10)
- Governance metrics (B11)

General information-osiossa Basis of preparation (B1) informoidaan lukijaa siitä, onko yritys valinnut raportoinnissaan ainoastaan Basic Modulen vai sen lisäksi Comprehensive Modulen. Tässä yhteydessä tiedotetaan myös siitä, jos raportoinnin ulkopuolelle on jätetty yrityksen kannalta sensitiivistä tai liikesalaisuuksia sisältävää informaatiota. Samoin kerrotaan siitä, onko raportointi laadittu ainoastaan yrityksen osalta, vai sisältääkö raportointi myös mahdollisten tytäryhtiöiden tietoja. Jos yrityksellä on tytäryhtiöitä, niin ilmoitetaan kyseisten tytäryhtiöiden tiedot. General information- osiossa ilmoitetaan nimensä mukaisesti yrityksen yleiset tiedot, joita ovat: yrityksen yhtiömuoto, TOL-luokitus, taseen ja liikevaihdon koko, työntekijöiden lukumäärä laskettuna kokoaikaisina työntekijöinä, liiketoiminnan pääasiallinen sijaintimaa, sekä merkittävän omaisuuden sijainti maantieteellisesti, kuten myös omistettujen, hallinnoitujen tai vuokrattujen kohteiden sijainti. B1- kohdassa mainitaan myös yrityksellä olevat kestävään kehitykseen tai vastuullisuuteen

liittyvät sertifikaatit tai vastaavat tunnustukset, sekä kuvaillaan lyhyesti näiden sisältö ja myöntämisaika tai voimassaoloaika. (EFRAG, 2024)

General information B2- Practises, policies and future initiatives for transitioning towards a more sustainable economy- kohdassa raportoidaan yrityksen kestävästä kehitystä edistävistä ja vastuullisuutta kasvattavista toimintaperiaatteista ja käytänteistä, joita se joko on ottanut käyttöön, tai joiden käyttöönottamiseksi on konkreettinen aloite tai suunnitelma olemassa. Edellä mainituista esimerkkinä voisi olla pyrkimys veden tai sähkön kulutuksen vähentämiseen, kasvihuonekaasujen vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet, samoin saastumista vähentävät toimet, mutta myös henkilöstön työolosuhteiden parantamiseen liittyvät keinot. Yrityksen käytänteet, toimintatavat ja tulevaisuuden suunnitelmat, joiden avulla se pyrkii vähentämään toiminnastaan johtuvia negatiivisia vaikutuksia ihmisiin ja ympäristöön ja jotka toisaalta tehostavat positiivisia vaikutuksia, sekä edistävät kestävämpää taloutta, raportoidaan tässä osiossa. (EFRAG, 2024)

Environment metrics- osiossa raportoidaan ympäristöön liittyvistä asioista. Näistä ilmoitetaan B3- Energy and greenhouse gas emissions- kohdassa tilikauden aikana käytetyn energian määrä eriteltynä uusiutuviin ja fossiilisiin energian lähteisiin. Samoin ilmoitetaan yrityksen hiilidioksidipäästöt ekvivalenttitonneina GHG-protokollan mukaisesti päästölähteittäin eriteltynä Scope 1, Scope 2 ja Scope 3 päästöluokkiin. (EFRAG, 2024)

B4- Pollution of air, water and soil-kohdassa yritys ilmoittaa saasteet ja niiden määrän, joita sen toiminnasta johtuen pääsee ilmaan, veteen tai maaperään. Jos yritys on toiminnan laadun vuoksi jo aikaisemmin velvoitettu ilmoittamaan kyseiset asiat viranomaistaholle, niin tässä kohdassa riittää viittaus olemassa olevaan dokumenttiin tai URL-osoite, josta kyseinen informaatio on katsottavissa. (EFRAG, 2024)

B5- Biodiversity sisältää raportoitavaa yrityksille, joiden hallinnassa on maa-alue tai maa-alueita. Yrityksen tulee ilmoittaa omistamiensa tai hallitsemiensa tonttien lukumäärä ja pinta-ala, jos niiden sijainti on lähellä biodiversiteetiltään sensitiivistä aluetta. Lisäksi tulee ilmoittaa, kuinka suuri osuus maa-alueesta on käytössä, kuinka paljon on luonnontilaista pinta-alaa, sekä yrityksen hallitseman maa-alueen lähellä mahdollisesti sijaitsevan luonnontilaisen alueen pinta-ala. (EFRAG, 2024)

B6- Water sisältää nimensä mukaisesti veden käyttöön liittyvää raportointi; ilmoitetaan yrityksen veden kokonaiskulutus. Lisäksi eritellään merkittävästi vettä kuluttavien tuotannon

prosessien veden kulutusmäärät ja vastaavasti tuotantoprosessista poistetun veden määrä. (EFRAG, 2024)

B7- Resource use, circular economy and waste management- kohdassa kuvaillaan yrityksen soveltamaa kiertotalouden periaatetta, jos sellainen on käytössä. Lisäksi ilmoittaa jätteiden kokonaismäärä vuositasolla erottaen syntynyt vaarallisen jätteen määrä kokonaismäärästä. Samoin ilmoitetaan kierrätykseen tai uudelleen käytettäväksi ohjatun jätteen määrä. Jos yrityksen toimialalla liikkuu merkittäviä materiaaliveirtoja, ilmoitetaan yrityksen käyttämien merkittävimpien materiaalien määrät. (EFRAG, 2024)

Social metrics- osion kohdassa B8- Workforce - General characteristics ilmoitetaan yrityksen henkilöstömäärä kokoaikaisina työntekijöinä. Samoin kerrotaan määräaikaisten ja toistaiseksi voimassa olevien työsopimusten osuus, henkilöstön sukupuolijakauma. Useamman valtion alueella toimiva yritys ilmoittaa lisäksi, minkä valtioiden mukaiset työsopimukset sillä on käytössänsä. Yli 50 työntekijän yritykset ilmoittavat henkilöstön vaihtuvuuden raportointikausittain. (EFRAG, 2024)

B9- Workforce – Health and safety- kohdassa raportoidaan työtapaturmien lukumäärä, niihin liittyvät pysyvät työkyvyttömyystapaukset sekä työperäisten sairastumisien lukumäärät. (EFRAG, 2024)

B10- Workforce – Remuneration, collective bargaining and training sisältää henkilöstöön ja sen työsuhteisiin liittyvää raportoitavaa. Yritys kertoo mitä työehtosopimusta sovelletaan ja kuvailee työehtosopimuksessa sovitun ja yrityksessä noudatettavan palkkarakenteen muodostumista. Yhdenvertaisuusperiaatteen noudattamiseksi yritys ilmoittaa nais- ja miespuolisten työntekijöiden mahdolliset palkkaerot, jos työntekijöitä on yli 150 (vuodesta 2031 alkaen työntekijöiden lukumäärä 100 ilmoitusvelvollisuuden täyttymiseksi). Lisäksi ilmoitetaan prosentuaalinen osuus työntekijöistä, jotka kuuluvat sovellettavan työehtosopimuksen piiriin. Koulutustietojen osalta kerrotaan raportointijaksolla keskimääräinen toteutuneiden koulutustuntien määrä työntekijää kohti eriteltynä lisäksi sukupuolen mukaisesti. (EFRAG, 2024)

Governance metrics B11- osiossa käsitellään hallinnon mittareita. Yrityksen on tässä kohdassa ilmoitettava lukumääräisesti mahdollisista tuomioista ja sakoista. Korruption tai lahjonnan vastaisten lakien rikkomisesta aiheutuneiden sakkojen osalta on ilmoitettava myös sakkojen euromääräinen summa. (EFRAG, 2024)

5 Empiirinen osuus

Opinnäytetyön tavoitteena oli ratkaista tutkimusongelma, eli mitä yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi tarkoittaa pk-yritykselle ja löytää vastaukset alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin:

- Mitä yritysvastuu konkreettisesti tarkoittaa?
- Miten yritys vastuuta toteutetaan strategian osana?
- Mitä vastuullisuusraportointi vaatii pk-yritykseltä?

Näihin kysymyksiin perehdyttiin teoriaosuudessa ja tämän pohjalta oli mahdollista laatia toimeksiantajayritykselle vastuullisuusraportoinnin malli, jota se voi hyödyntää omassa liiketoiminnassaan. Samassa yhteydessä on aloitettu vastuullisuustyön implementointi osaksi yrityksen strategiaa ja operatiivista toimintaa.

5.1 Case-yritys

Case-yritys, eli opinnäytetyön toimeksiantaja, on Etelä-Suomessa toimiva teknologia-alan yritys, jonka päätoimialana on suunnitella ja valmistaa tilauspohjalta asiakasyrityksille erilaisia koneita ja laitteita. Valmistetut laitteet sijoittuvat pääosin kaivosteollisuuden käyttöön, mutta myös betonin maantiekuljetuksiin, merenpohjatutkimuksiin ja jätevedenkäsittelyyn. Kone- ja laitevalmistus toteutuu pääosin hitsaamalla, mutta yrityksessä tehdään laitetoimituksiin myös tarvittavat maalaukset, hydraulikka-asennukset, sähköistykset ym. valmistukseen liittyvät asennustyöt. Yritys on toiminut yli 60-vuotta ja työllistää noin 50 henkilöä. Liikevaihto vaihtelee vuosittain jonkin verran tilauskannasta johtuen, sijoittuen kuitenkin ainakin toistaiseksi pienyrityksen kokoluokkaan teoriaosuuden kohdassa 4.4. esitetyn kokoluokituksen perusteella. Liikevaihdosta suunnilleen 30% muodostuu yhteisömyynnistä ja suorasta viennistä, mutta välillisesti näiden osuus on merkittävästi suurempi. Yrityksen strategia painottuu kestävään ja kustannustehokkaaseen toimintaan, sekä markkina-aseman säilyttämiseen, kuten myös sen kasvattamiseen tiettyjen, yrityksen omien tuotteiden osalta.

Kestävyysraportointidirektiivin mukainen raportointivelvoite ei suoranaisesti koske toimeksiantajayritystä, kuten kohdassa 4.4.1 todettiin. Samassa kohdassa todettiin

raportointivelvoitteesta: *”Kuitenkin, jos yritys kuuluu raportointivelvollisen yrityksen arvoketjuun sen tekemän olennaisuusarvioinnin perusteella tavarantoimittajana, alihankkijana tai muunlaisena osana sidosryhmää, koskettavat kestävyysraportointivaatimukset myös pientä ja keskisuurta yritystä”.*

Toimeksiantajayrityksessä raportoinnin tarve toteutuu juuri edellä mainitun olennaisuusarvioinnin perusteella, koska yritys on merkittävä alihankkija/yhteistyökumppani isoille raportointivelvollisille asiakasyrityksille. Raportoinnin, sekä vastuullisuusasioiden edistäminen yrityksessä on kuitenkin laajempi kokonaisuus, kuin vain asiakkaiden taholta tulleen sysäyksen toteuttaminen. Globaalissa markkina-alueessa kestävyys on yksi oleellinen asia, joka vaikuttaa kilpailutilanteessa. Esimerkiksi Ruotsista saapuneissa tarjouspyynnöissä on vastuullisuuteen liittyviä kysymyksiä ja näihin vastaamisella on merkitystä mahdollisen sopimuksen toteutumisessa. Kotimaan markkinoilla vastuullisuus näkyy enenevässä määrin lähes kaikilla liiketoiminnan osa-alueilla; vastuullisuus on myös yksi tarkasteltava asia toimeksiantajayrityksen vuoden 2025 ISO 9001 laatujärjestelmän seuranta-arvioinnissa. Vastuullisuutta seuranta-arvion yhteydessä tarkastellaan erityisesti ympäristön ja sosiaalisen vastuun osalta; alihankintaketjun kohdalla myös ESRS 1 standardiston mukainen due diligence -velvoite kestävyysriskien ja niiden vaikutusten osalta on yhtenä osana seuranta-arviointia. Tuotantoprosessia tarkastelemalla pyritään havainnoimaan, ehkäisemään tai lieventämään ympäristöön ja ihmisiin kohdistuvia negatiivisia vaikutuksia. Toimeksiantajayrityksellä on lisäksi halu olla kehityksessä mukana ja ennakoida mahdollisia rahoitustarpeita mittavampien investointien osalta. Rahoituksen kustannuksiin ennakoidaan olevan positiivista vaikutusta tulevaisuudessa sellaisilla yhtiöillä, jotka pystyvät esittämään liiketoiminnan vastuullista toteutustapaa.

5.2 Case-yrityksen vastuullisuusraportoinnin kehittäminen

Toimeksiantajayrityksen käytössä ei vielä ole tällä hetkellä ollut omaa vastuullisuusraportointia, vaan vastuullisuudesta raportointi on tapahtunut isojen asiakasyrityksien vastuullisuusraportointiin liittyviin tietopyyntöihin vastaamalla. Yrityksen liiketoiminnan tueksi kaivattiin kuitenkin raportointia, jonka avulla saadaan esitettyä yrityksen oman strategian mukaiset toimet, joita on jo toteutettu, tai joita ollaan toteuttamassa. Yritys haluaa toimissaan painottaa oman liiketoiminnan kannalta oleellisia toimia ja nämä eivät välttämättä nouse esiin pelkästään vastaamalla erilaisiin tietopyyntöihin. Sidosryhmille, kuten rahoitus- ja vakuutuslaitoksille ja uusille asiakkaille, on myös tarkoituksenmukaisempaa esittää yrityksen omista lähtökohdista laadittu raportti.

Opinnäytetyön empiiristä osuutta aloitettaessa ei vielä ollut mahdollista hyödyntää tuolloin tulossa olevaa pienemmille yrityksille tarkoitettua vapaaehtoisen kestävyysraportoinnin standardoitua raportointimallia, koska se oli edelleen lausuntokierroksella EU:n EFRAG:ssa. Helmikuun alussa VSME-standardi kuitenkin oli käytettävissä. Standardi oli julkaistu joulukuussa 2024; tieto julkaisemisesta tuli Taloushallintoliiton 7.2.2025 jäsenkirjeessä. Case-yrityksen vastuullisuusraporttia muokattiinkin vielä viime hetkillä VSME-standardia mukaillen, ottaen siitä yrityksen raportointitarpeita ajatellen soveltuvia osia raportoitavaksi. Tämä raporttipohjan muokkaus näin myöhäisessä vaiheessa tehtiin huolellisen harkinnan jälkeen, koska todettiin VSME-standardin mukaisesta raportoinnista olevan yritykselle suuremmalla todennäköisyydellä hyötyä tulevina vuosina. Raportointimallia tullaan täydentämään tulevaisuudessa, sillä tässä vaiheessa tilikauden ollessa kesken ei ole vielä mahdollista raportoida kaikkien datapisteiden edellyttämää tietoa. Vastuullisuusohjelman toimia tullaan myös täydentämään tulevaisuudessa, sillä osa asioista on suunnitteluvaiheessa.

Vapaaehtoisen raportoinnin standardin mukaisesti toteutetun vastuullisuusraportin olisi tarkoitus sisältää seuraavia osa-alueita:

- kestävämmän talouden edistäminen
- kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyvien asioiden, kuten ympäristö, yhteiskunta ja työntekijät, parempi hallitseminen ja kilpailukyvyyn tukeminen pitkällä aikavälillä kestävyysasioihin liittyvien haasteiden ratkaisemisen lisäksi
- tarvittavien tietojen antaminen rahoituksen saamiseksi
- suurien yritysten tiedontarpeen tyydyttäminen kestävyysasioiden osalta.

Edellä mainitut asiat ovat tärkeitä myös toimeksiantajayritykselle, joten raportoinnin mallipohja VSME-standardin mukainen raportointimalli olisi ollut hyvinkin tarkoituksenmukainen ja käyttökelpoinen työväline jo vastuullisuusraportoinnin laatimisen aloittamisvaiheessa, mutta oleellisimmat asiat siitä saatiin poimittua raportointiin vielä toteutuksen loppuvaiheessakin.

Vastuullisuusraportoinnin kehittämisen aloitusvaihe tuntui haastavalta johtuen siitä, ettei asia ollut ennestään tuttua, eikä sitä varten ollut valmiita mittaristoja, malleja tai muuta hyödynnettävää aineistoa; raportointimallin laatiminen piti aloittaa aivan alusta. Opinnäytetyön tekijällä itsellään ei myöskään ollut aikaisempaa kontaktipintaa vastuullisuusraportointiin, joten siksi olikin mielenkiintoista tarkastella Teknologiateollisuuden kesällä 2024 teettämän kestävyysraportointikyselyn vastauksia (liite

1), joista tulee esiin muiden saman toimialan yritysten suurimpia haasteita. Kysely oli lähetetty kaikille Teknologiateollisuuden jäsenyrityksille ja kyselyyn vastanneita yrityksiä oli 95. Kyselyyn vastanneista 62% toimii kone- ja metallituoteteollisuudessa, kuten case-yrityskin. Koko jäsenistön määräästä kone- ja metallituoteteollisuuden yrityksiä on 56%, joten vastaukset kattanevat ainakin jollakin tasolla koko kone- ja metalliteollisuuden yritysten ajatuksia kestävyysraportoinnista ja siihen liittyvistä haasteista. Vastanneista 56 % oli sitä mieltä, ettei raportoinnin toteuttamiseksi ole riittävästi tietoa. 67 % oli sitä mieltä, että resurssien puute oli merkittävin haaste raportoinnin aloittamisessa tai sen tekemisessä. Kokemuksen puute oli haasteena 61 %:lla vastanneista. Mittareiden puute yrityksen omien vastuullisuustoimien vaikutuksen arvioimiseksi oli haasteena 42 %:lla vastanneista. Kyselyn perusteella sai vahvistusta omille ajatuksille siitä, mitkä asiat raportoinnissa ovat haasteellisimpia toteuttaa, vaikka vastaajayritykset olivatkin useammista eri kokoluokista ja suurten ja keskisuurien yritysten osuus vastanneista oli lähes 70%.

Luvussa 3.5 todettiin yritysvastuun edistämisen edellytyksenä olevan sen liittäminen osaksi yrityksen strategiaa, sillä sosiaalinen vastuu, kuten ympäristö- ja taloudellinen vastuukin linkittyvät operatiivisessa toiminnassa usein vahvasti toisiinsa. Yrityksen strategiaan sisällytettäessä vastuullisuuteen liittyviä tavoitteita kannattaa peilata olemassa oleviin arvoihin ja käytänteisiin. Näin toimien säilytetään yrityksen nykyiset arvot ja huomioidaan samalla määritellyt vastuullisuustavoitteet.

Yritysvastuu on strategista siinä vaiheessa, kun sen sisäistetään kuuluvan osaksi yrityksen arvonmuodostumista ja vaikuttavan yrityksen kassavirtaan. Käytännössä yritysvastuu on tällaisessa tilanteessa onnistuttu implementoimaan osaksi liiketoiminnan prosesseja mukaan lukien henkilöstöhallinto, markkinointi ja viestintä, jotta myös yrityksen henkilöstö saadaan osallistettua yritysvastuun osalta operatiiviseen toimintaan riittävän laajasti. Pääsääntöisesti strateginen yritysvastuu luo lisäarvoa yritykselle ja parantaa kilpailukykyä. Olennaista on, että strateginen yritysvastuu on juuri kyseiselle yritykselle paras/tärkein tapa toimia. Strategisessa yritysvastuussa (*strategic CSR*) onkin huomioitu yrityksen sidosryhmät ja näiden odotukset. Yritysvastuun tavoitteet ja toimenpiteet ovat näin ollen osa liiketoimintastrategiaa, kuten myös niiden huomioiminen operatiivisessa toiminnassa. Tavoitteet ja saavutetut tulokset ovat selkeästi mitattavia ja siten myös sidosryhmille esitettäviä.

Strateginen vastuullisuustyö hyödyntää yritystä liiketoimintariskien tunnistamisessa, sillä yritysvastuutyössä olennaista on systemaattisen riskienhallinnan tarkastelu.

Riskikartoitusta tulee tarkastella koko liiketoiminnan yritysvastuun osalta, jolloin oleellista on arvioida myös organisaation ulkopuolinen toimintaympäristö. Riskien analysoinnin yhteydessä määritellään lisäksi se, miten riskeihin suhtaudutaan, millainen todennäköisyys toteutumisella voisi olla ja millainen vaikutus niiden mahdollisella toteutumisella on yrityksen talouteen, ympäristöön ja sidosryhmiin. Yrityksen strategiassa, kuten myös riskien kartoituksessa, tärkeää on keskittyä olennaiseen. Olennaisuuden arviointi auttaa keskittämään rajalliset resurssit asioihin, joilla on eniten vaikutusta yritykseen tai merkitystä yrityksen sidosryhmille. Edellä kerrotuista asioista johtuen case-yrityksen liiketoimintastrategiaa tarkasteltiin johdon kanssa ennen vastuullisuusraportointimallin laatimista. Samoin keskusteltiin vapaamuotoisesti johdon kanssa tehdyn olennaisuustarkastelun pohjalta raportoitaviksi valittavista aiheista, jotta raportoinnista tulisi yrityksen omien arvojen ja tavoitteiden mukainen, mutta joka samalla palvelisi sidosryhmien tiedonsaantitarvetta.

Vastuullisuusraportoinnin pohjaksi päädyin ottamaan aikaisemmin luvussa 3.4 esitetyn John Elkingtonin kehittämän kolmen pilarin mallin (*triple bottom line*) mukaisesti taloudellisen-, sosiaalisen- ja ympäristövastuun osa-alueet. Koska yritysvastuusta käytetään varsinkin sijoittajayhteisössä sanoista Environment (E), Social (S) ja Governance (G) muodostettua lyhennettä ESG, ja kyseinen termi on yleistynyt yritysvastuusta puhuttaessa laajemminkin kuvaamaan yritysvastuuta ja sen raportointia yleisellä tasolla, on taloudellisen-, sosiaalisen-, ja ympäristövastuun osa-alueiden mukaan ottaminen tarkoituksenmukainen lähtökohta toimeksiantajayrityksen vastuullisuusraportoinnin kehittämiseksi.

Yritysten taloudellinen vastuu, aikaisemmin kohdassa 3.4.1 esitetyn mukaisesti, mielletään perinteisesti vastuuksi toimia siten, että toiminnasta muodostuu voittoa, eli toiminnan tulee olla kannattavaa erilaisilla mittareilla mitattuna. Governance tai corporate governance kattaa taloudellisen vastuun lisäksi hallinnon osa-alueen vastuukysymykset, kuten esimerkiksi hyvän hallintotavan ja lakien ja asetusten noudattamisen. Taloudelliseen vastuuseen liittyy myös vastuuta verojenmaksusta, vastuuta toimia oikeudenmukaisesti tavarantoimittajien ja alihankkijoiden suhteen, kuten myös työntekijöitä kohtaan palkanmaksun yhteydessä.

Taloudelliseen vastuuseen liittyy välillisesti myös ympäristöasiat; kiertotalous, vihreämmät energiaratkaisut ym. sitovat aluksi taloudellisia resursseja, mutta pidemmällä aikavälillä ne tuovat lisäarvoa ja siten parantavat taloudellista tilannetta. Edellä mainitut asiat ovat

pääsääntöisesti sellaisia, jotka yrityksen strategian mukaisesti liittyvät sen vastuulliseen liiketoimintaan ja siksi niistä oleellimmat tullaan sisällyttämään vastuullisuusraportointiin.

Ympäristövastuuta kuvaillessa kohdassa 3.4.2 kerrottiin välittömän ympäristövastuun muodostuvan sen toimintaan liittyvistä ympäristövaikutuksista, mahdollisista ympäristöriskeistä, kuten myös luonnonvarojen kestävästä käytöstä lakien ja säädösten noudattamisen lisäksi. Suurin osa ympäristövastuusta kuitenkin muodostuu välillisesti. Yrityksen oman toiminnan ympäristövaikutukset muodostuvat esimerkiksi käytettyjen tuotantotilojen ja laitteiden energiankulutuksesta, raaka-aineiden, materiaalien ja komponenttien käyttämisestä, prosessin yhteydessä syntyneistä jätteistä sekä hiilidioksidipäästöistä.

Toiminnasta aiheutuvien päästöjen kansainvälisessä tarkastelussa käytetään yleisesti Greenhouse Gas Protocol- luokituksen mukaista jaottelua, jossa päästöt luokitellaan niiden lähteen mukaisesti kolmeen eri ryhmään. Scope 1 liittyy yrityksen oman toiminnan välittömiin päästöihin, Scope 2 liittyy yrityksen toimintaan huomioiden käytetyn energian tuottavat yhteistyökumppanit ja Scope 3 laajempaan yhteistyökumppaneiden päästöjen tarkasteluun. Yrityksen liiketoiminnasta johtuen energian kulutus on merkittävää, joten se on samalla myös raportoitava asia. Raportoinnin ensimmäisessä vaiheessa yritys keskittyy scope-1 ja scope-2 päästöjen raportointiin, sillä scope-3 päästöjen laskennan toteuttamiseksi tarvitaan lisäresursseja. Lisäresurssit tässä tapauksessa tarkoittavat sitä, että päästölaskentaa varten tarvittavien tietojen syöttämistä järjestelmään tekee useampi henkilö, esimerkiksi materiaalien osalta hankintaosasto. Scope 1 ja Scope 2 päästölaskenta tulee kokonaisuudessaan lisäyksenä omaan työnkuvaan taloushallinnon tehtävien oheen. Yrityksen käytössä olevaan toiminnanohjausjärjestelmään on integroitu päästölaskennan osio vuoden 2025 alussa, mutta sen käyttöön ottaminen vie aikaa ja vaatii osaamisen päivittämistä, joten sen täysimittainen hyödyntäminen tulee ajoittumaan aikaisintaan tilikaudelle 2025-2026, jotta saadaan raportoitua koko tilikauden aikaiset päästöt.

Sosiaalisen vastuun määritelmää kuvailtiin kohdassa 3.4.3. Sosiaalinen vastuu on pohjimmiltaan vastuuta ihmisoikeuksien noudattamisesta, sekä vastuuta ihmisten hyvinvoinnista, jolloin siihen kuuluu olennaisena osana yrityksen henkilöstöön liittyvät asiat. Näistä osa on yritykselle lakisääteisiä, mutta sosiaalisen vastuun, kuten muidenkin vastuualueiden kohdalla vastuullisuus tarkoittaa lakisääteisten veloitteiden ylittävää toimintaa; tästä osuudesta raportoidaan case-yrityksen vastuullisuusraportissa, koska henkilöstöön ja sen hyvinvointiin liittyvät asiat ovat työnantajana tärkeitä nykyisen

resurssipulan aikana. Vaikka vastuullisella toiminnalla ei työvoimapulaa kokonaisuudessaan voikaan ratkaista, on asialla kuitenkin merkitystä; vastuullisesti henkilöstöasiat hoitavalla yrityksellä on kilpailutilanteessa paremmat edellytykset saada rekrytoitua osaavaa henkilöstöä ja teknologiateollisuuden alalla pula osaavista ammattilaisista on ollut todellisuutta jo vuosia, joten siksikin vastuullisuuden esiin tuominen on oleellista myös raportoinnissa.

Sosiaalinen vastuu yrityksissä muodostuu henkilöstöön kohdistuvista menettelytavoista ja käytänteistä. Yrityksissä tulee työntekijöitä kohdella oikeudenmukaisesti ja tasavertaisesti huomioiden inklusiivisuus ja diversiteetti. Jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä korostuu työssäjaksamisen, työturvallisuus, sekä osaamisen kehittämisen ja koulutuksen merkitys. Henkilövastuuta tarkasteltaessa palkkauksen osalta katsotaan usein sekä johdon ja henkilöstön palkkojen suhdetta, sekä eri työntekijäryhmien keskipalkkoja kilpailutilanteessa. Näistä edellä mainituista asioista raportoidaan case-yrityksen vastuullisuusraportin sosiaalisissa mittareissa olennaisiksi määritellyistä osa-alueista.

6 Vastuullisuusraportti

Case-yrityksen vastuullisuusraportointi suunniteltiin joulukuussa 2024 EFRAGin julkaiseman, pienien ja keskisuurien yritysten vapaaehtoisen raportoinnin avuksi laaditun VSME- standardin (Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs) pohjalta ottaen sen sisältämästä Basic Module-osiosta mukaan yrityksen strategiaa parhaiten kuvaavat asiat ja sellaiset osiot, joiden sisältö on yritykselle olennaisinta sen vastuullisesta toiminnasta raportoitaessa. VSME-standardin sisällysluettelo on katsottavassa liitteessä nro 2. Case-yrityksen oman vastuullisuusraportin sisällysluettelo, jonka mukaisesti raportin sisältökuvaus etenee, on nähtävillä liitteessä numero 3.

6.1 Johdanto

Johdannon sisältökuvaus muodostuu yrityksen johdon näkemyksestä merkityksellisistä vastuullisuusteemoisista ja niihin liittyvistä tavoitteista. Raportissa johdon näkemyksen esiintuominen vahvistaa lukijan käsitystä yrityksen sitoutumisesta asettamiinsa vastuullisuustavoitteisiin, kuten myös kertominen prosessin etenemisestä, jossa strategia on saatu implementoitua osaksi operatiivista toimintaa tuotannon eri osa-alueille. Lisäksi

maininta raportoinnin vapaaehtoisesta toteuttamisesta tukee kokonaiskäsitystä vastuullisuudesta, sillä yritys ei kokonsa vuoksi ole regulaatioon pohjautuen raportointivelvollinen, vaan se sijoittuu liikevaihtonsa mukaisesti pienyrityksen kokoluokkaan. Yritys ei myöskään ole listautunut, joten siltäkin osin yritys on raportointivelvollisuuden ulkopuolella.

VSME-standardiin pohjautuva raportointimalli esitellään myös johdannossa, jotta lukija saa muodostettua selkeän käsityksen yritykselle tärkeistä vastuullisuusteemoista. VSME-standardin mukainen raportointi mahdollistaa raportoinnin vain oleellisimmista vastuullisuustyöhön liittyvistä osa-alueista.

6.2 Basic Module: General information, yleistietoa yrityksestä

Tässä osassa esitetään yrityksen perustiedot:

- Nimi ja yritysmuoto
- NACE sektoriluokittelukoodi / toimialaluokituksen (TOL) mukainen koodi
- Taseen loppusumma
- Liikevaihto
- Henkilöstön määrä
- Toimipaikan sijainti
- Yrityksen sertifikaatit, laatujärjestelmät ym. vastaavat

6.2.1 Vastuullisuusohjelma

Yrityksen vastuullisuusohjelma sisältää kolmen pilarin mallin pohjalta ESG-raportoinnissakin yleisesti käytettyjen termien mukaisesti asioita kaikilta kolmelta osa-alueelta: ”*Environment, eli yrityksen vastuu ympäristöstä kattaa toiminnan vaikutukset ympäristölle ja negatiivisten vaikutuksien minimoimiseen tähtäävät toimet kuten päästöjen rajoittaminen, materiaallinen kierrätys, energiatehokkuuden parantaminen, hiilijalanjäljen minimoimiseen, tai vastaavasti hiilikädenjäljen maksimoimisen pyrkiminen. Social, eli sosiaalinen vastuu sisältää yrityksen henkilöstöön, kuten myös sidosryhmiin ja loppukäyttäjiiin liittyvät toimintaperiaatteet. Governance tai corporate governance kattaa hallinnon osa-alueen vastuukysymykset, kuten esimerkiksi hyvän hallintotavan ja lakien ja asetusten noudattamisen.*” Näiden yrityksen omassa toiminnassaan tärkeiksi valittujen asioiden kuvaus esitetään vastuullisuusohjelman tässä luvussa.

Yritys on tekemänsä olennaisuusarvioinnin perusteella painottanut vastuullisuustoimiaan ympäristön ja sosiaalisen vastuun osa-alueille huomioiden myös YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 tavoiteohjelman. Yrityksen vastuullisuustoimet kohdistuvat tavoiteohjelman kohtaan numero 3, eli terveys ja hyvinvointi, kohtaan numero 9, eli kestävä teollisuus, innovaatiot ja infrastruktuurit, sekä kohtaan numero 13 eli ilmastoteot. Näihin valittuihin tavoitteisiin painottuminen tukee yrityksen liiketoiminnan kehittämistä organisaation arvojen mukaisesti kohti kestävämpiä menettelytapoja ja käytänteitä, joten niiden sisällyttäminen vastuullisuusraportointiin on tarkoituksenmukaista.

6.2.2 Toteutuneet vastuullisuustoimenpiteet

Toteutuneita vastuullisuutta ja kestävämpää liiketoimintaa lisääviä toimenpiteitä mainitaan tässä kohdassa ESG:n mukaisesti ryhmiteltynä. Toteutuneista toimenpiteistä kuvaillaan muutamia, joiden vaikutus yrityksen ympäristövastuuseen kohdistuvana on ollut merkittävä. Tällaisia toteutuksia case-yrityksessä ovat olleet esimerkiksi kiinteistön lämmitysjärjestelmän korjausinvestointi, jonka seurauksena tuotantotilojen lämmitys toteutetaan pääsääntöisesti sähköä energianlähteenä käyttäen aikaisemmin käytetyn fossiilisen polttoaineen sijasta. Toteutettu investointi sekä vähentää energiankulutusta lämmöntalteenoton avulla, että pienentää hiilidioksidipäästöjä fossiilisesta polttoaineesta luopumisen seurauksena.

Sosiaalisen vastuun osalta toteutuneita toimenpiteitä ovat olleet henkilöstön työterveyshuollon kattavuuden lisääminen. Työterveyshuolto sisältää tällä hetkellä sairauden hoidon, laajan työterveystarkastuksen, sekä tarvittaessa fysioterapiapalvelut. Työturvallisuutta on parannettu ja samalla toteuttamalla erilaisia koulutuksia ja aktivoimalla yrityksen sisäistä työturvallisuustoimikunnan toimintaa.

Taloudellisen vastuun ja hyvän hallinnointitavan parantamiseksi yrityksessä on toiminnanohjausjärjestelmän vaihdoksen yhteydessä saatu pienennettyä compliance-riskejä. Aikaisemmin, kohdassa 3.6.1 todettiin: ”*Compliance-ohjelma painottuu usein lahjontaan, korruptioon, eturistiriitatilanteisiin, työympäristöön, ihmisoikeuksiin, alihankintaketjun hallintaan sekä muihin kilpailuoikeudellisiin asioihin. Compliance-ohjelma on kuitenkin aina yrityskohtainen, joten se pohjautuu nimenomaisesti kyseisen yrityksen omiin arvoihin ja mahdollisiin riskeihin. Ohjeiden mukaisesti toimimalla jokainen työntekijä tietää millaista toimintaa ja menettelytapaa heiltä, kuten myös sidosryhmien taholta, odotetaan.*” Yrityksen toimet compliance-riskien minimoimiseksi kohdistuvat ostolaskujen kierrätyksen hallintaan, laskuissa on aina vähintään nimettyä 2 laskuntarkastajaa tai -

hyväksyjää. Käytänteellä pyritään varmistamaan laskujen oikeellisuus ja minimoimaan taloudelliset riskit. Myös alihankintaketjun hallintaan on kiinnitetty huomiota; alihankkijana toimivista yrityksistä pyritään selvittämään taloudellinen tilanne, käytössä oleva työehtosopimus, sekä mahdollisuuksien mukaisesti vuokratyövoiman osuus yrityksen henkilöstömäärästä.

6.2.3 Vastuullisuusohjelman suunnitelma ajalle 2025-2027

Vastuullisuusraportista kerrottiin kohdassa 6 seuraavasti: ”*Raportoinnissa voidaan toteutuneiden asioiden lisäksi esittää suunnitteilla olevia, yrityksen kannalta merkittäviä toimia. 2000-luvun alussa yritys vastuu konkretisoitui vastuullisuusraportoinnissa, joka toteutettiin usein yrityksen vuosikertomuksen yhteydessä. Vasta 2010-luvulta alkaen raportoinnissa on kiinnitetty huomiota olennaisuustarkasteluun; tarkoituksena ei ole, että raportointi itsessään on olennainen osa yritysvastuun toteutumista, vaan ainoastaan yksi toteutuneiden toimenpiteiden viestintätapa.*” Tämän pohjalta yritys esittelee tässä kohdassa suunniteltuja toimenpiteitä, jotka aiotaan toteuttaa lähivuosina. Tässä kohdassakin tarkoitus on tarkastella olennaisia toimenpiteitä, joiden avulla yrityksen on mahdollista päästä asettamaansa tavoitteeseen sille tärkeillä osa-alueilla. Suunnitelmissa olevat toimenpiteet esitetään tässäkin ESGn mukaisesti ryhmiteltynä, jotta raportti olisi lukijalle selkeä tältäkin kohdin. Tässä kohdassa esitellyn vastuullisuusohjelman puitteissa suunniteltujen toimenpiteiden tulisi olla todenmukaisia ja sellaisia, joiden toteutuminen on esimerkiksi sidosryhmien todennettavissa jälkikäteen. Tarkoitus ei ole esittää pitkää listaa ja hienolta kuulostavia ajatuksia, vaan todellisia ja yritykselle tärkeitä vastuullisuutta parantavia toimenpiteitä.

Yksi edellä kuvatun kaltainen asia, joka soveltuu raportissa esitettäväksi vastuullisuustoimenpiteiden suunnitelmaosiossa, on esimerkiksi yrityksen suunnittelema investointi, joka toteutuessaan parantaa toimitilojen yhteydessä toimivan maalaamon ympäristöystävällisyyttä. Modernisoimalla ruiskumaalauksessa käytettyä laitteistoa, sekä investoimalla liuotinpohjaisten pesuaineiden tislaujärjestelmään voidaan sekä pienentää tarvittavien liuottimien hankintaeriä, että vähentää ympäristön kuormitusta.

6.2.4 Ympäristövastuu

Ympäristövastuu sisältää yrityksen toiminnan vaikutukset ympäristöön kokonaisvaltaisesti todettiin aiemmin kohdassa 3.4.2. Lisäksi todettiin seuraavaa: ”*Yrityksen välitön*

ympäristövastuu muodostuu sen toimintaan liittyvistä ympäristövaikutuksista, mahdollisista ympäristöriskeistä, kuten myös luonnonvarojen kestävästä käytöstä lakien ja säädösten noudattamisen lisäksi. Koska ympäristövastuuta tarkastellaan kokonaisvaltaisesti, muodostuu siitä merkittävä osa välillisen vaikutuksen perusteella.”

Ympäristövastuun määrittelemisessä ja kuvailemisessa yritys esittää tässä kohdassa sen omaan toimintaan välittömästi liittyvät ympäristövaikutukset, yrityksen yhteistyökumppaneiden toiminnan ympäristövaikutukset, sekä yrityksen tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset, kuten myös muut välilliset vaikutukset ympäristöön. Yrityksen oman toiminnan ympäristövaikutukset muodostuvat tuotantotilojen ja laitteiden energiankulutuksesta, raaka-aineiden, materiaalien ja komponenttien käyttämisestä, prosessin yhteydessä syntyneistä jätteistä sekä hiilidioksidipäästöistä. Vastaavat asiat muodostavat välillistä ympäristövastuuna liikenteen päästöt lisäksi erikseen huomioituna. Välilliseen ympäristövastuuseen katsotaan nykyisin kuuluvan myös yrityksen valmistaman tuotteen käyttämisestä syntyvät ympäristövaikutukset. Edellä mainittuja asioita pyritään esittämään mahdollisimman totuudenmukaisesti, jotta yrityksen liiketoimintaa tuntematonkin saa käsityksen toiminnan vaikutuksista ympäristöön.

6.2.5 Sosiaalinen vastuu

Sosiaalinen vastuu sisältää vastuuta ihmisoikeuksista ja ihmisten hyvinvoinnista. Välittömään sosiaaliseen vastuuseen kuuluu yrityksen henkilöstöön liittyvät asiat. Näistä osa on yritykselle lakisääteisiä, mutta sosiaalisen vastuun, kuten muidenkin vastuualueiden kohdalla vastuullisuus tarkoittaa lakisääteisten velvoitteiden ylittävää toimintaa. Ja kuten aiemmin sosiaalisen vastuun yhteydessä todettiin: ”*Sosiaalinen vastuu yrityksissä muodostuu henkilöstöön kohdistuvista menettelytavoista ja käytänteistä. Yrityksissä tulee työntekijöitä kohdella oikeudenmukaisesti ja tasavertaisesti huomioiden inklusiivisuus ja diversiteetti. Jatkovasti muuttuvassa toimintaympäristössä korostuu työssäjaksamisen, sekä osaamisen kehittämisen ja koulutuksen merkitys. Ihmisten erilaiset elämäntilanteet vaikuttavat myös työelämään; joustavat työntekomahdollisuudet sekä työajan, että työskentelypaikan suhteen parantavat työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisen mahdollisuuksia. Varsinkin nuoremalla y-sukupolvella työn tekemisen sovittaminen vapaa-ajan toimintaan on tärkeämpää kuin aikaisemmillä sukupolvilla. Heillä myös työn merkityksellisyyden kokeminen on tärkeä elementti työhön ja työnantajaan sitoutumiseksi oikeudenmukaisen palkkauksen ja palkitsemisen ohessa”.*

Vastuullisuusraportoinnissa sosiaalisen vastuun yhteydessä henkilöstöpolitiikan kuvauksella voidaan osoittaa yrityksen vastuullisuus. Tähän yhteyteen voidaan liittää myös osittain perusasioihin kuuluvia asioita kuten työturvallisuus ja sen parantaminen, työterveyshuolto ja työkyvyn ylläpitämistä edistävät toimet, kuten myös yleiseen hyvän työilmapiirin kehittämiseen liittyvät käytänteet, vaikka ne osittain ovatkin lakisääteisiä, muodostavat ne kuitenkin perustan lakisääteistä toimintaa laajemmille käytänteille.

Case-yrityksessä on henkilöstölle päätetty tarjota työterveyspalvelut, jotka kattavat sairauden hoidon, fysioterapian sekä työpsykologin palvelut tarvittaessa, joten esimerkkinä ne sopivat hyvin sosiaalisen vastuun kokonaisuuteen.

6.2.6 Hallinnollinen- ja taloudellinen vastuu

ESG-raportoinnin yhteydessä taloudellisen vastuun yhteydessä käytetään termiä governance (G), joka taloudellista vastuuta määriteltäessä kuvattiin seuraavanlaisesti: *”Taloudellinen vastuu jaetaan osittain kahteen osaan. Yritysyhteyksissä puhutaan selkeämmin taloudellisesta vastuusta, kun taas sijoittajataholla puhutaan yleisemmin hyvästä hallinnosta (governance). Koska käsitteille ei ole yksiselitteistä määritelmää, on organisaatioissa välillä haasteellista saada hahmotettua näiden aihepiirien aihekokonaisuudet ja toimenpiteet, joita näille osa-alueille tulisi kohdistaa. Taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa on kokonaisuus, jonka toteutustavalla on sekä välittömiä, että välillisiä taloudellisia vaikutuksia organisaatioon, sen sidosryhmiin sekä koko yhteiskuntaan. Taloudellinen vastuu muodostuu osittain hyvinkin yleisesti hahmotettavista tekijöistä, kuten voiton tuottamisesta ja sen myötä omistajien tuotto-odotuksien täyttämisestä ja samalla yrityksen oman pääoman arvon nostamisesta. Vastuu kattaa myös mahdollisen vieraan pääoman takaisinmaksun sopimusehtojen mukaisesti. Taloudellinen vastuu ulottuu kuitenkin yritystoimintaa laajemmalle työllistämisen vaikutuksesta. Työllistäminen voi tapahtua suoraan oman henkilöstön kautta tai välillisesti, jolloin esimerkiksi yrityksen alihankkijat, tavarantoimittajat, vakuutusyhtiö, työterveyshuolto ym. sidosryhmät voivat palvelujaan tarjoamalla edelleen työllistää henkilöstöä ja siten omalta osaltaan toimia taloudellisesti vastuullisella tavalla. Taloudellisesti menestyvä ja vastuullinen organisaatio maksaa myös veroja tuottamastaan voitosta”.*

Taloudellisen ja hallinnollisen vastuun kuvaamiseksi esitetään yrityksen taloudellinen tilanne numeerisesti. Esitettyjä lukuja aikaisemmin jo mainitun liikevaihdon ja taseen loppusumman lisäksi ovat liikevoitto ja verotettava tulos, vieraan- ja oman pääoman määrä ja osuus prosentteina, sekä omavaraisuusaste. Numeeristen tietojen lisäksi kuvataan

ylityksen hallinnon rakennetta, taloushallinnon toteuttamisperiaatteet ja käytänteet sekä tilintarkastuksen toteuttamistapaa.

6.3 Basic Module: Environment metrics, ympäristömittarit

Yrityksen asettamien tavoitteiden saavuttamisen taso saadaan parhaiten selville laatimalla mittaristo ja mittaamalla siihen sisällytettyjä asioita. Lisäksi aiemmin todettiin yritysvastuun toteutumisen seurannan yhteydessä: *”Mittarit ovat parhaiten informaatiota tuottavia ollessaan määrällisiä, kuten esimerkiksi x kg jätettä suhteutettuna henkilöstöön/liikevaihtoon tai x l lämmitysöljyä suhteutettuna tuotantomäärään. Mittareiden tulee olla vertailukelpoisia eri vuosien kesken. Näin tuloksista on helpompi raportoida ja sidosryhmien saatavilla on tietoa mitattavien asioiden kehityssuunnasta.”* Toimivan mittariston avulla on mahdollista analysoida sekä mennyttä tulevaa että tulevaa kehityskulkua.

6.3.1 Energian käyttö

Yrityksen hiilidioksidipäästöjä aiheuttavan energian kulutus ilmoitetaan taulukkomuodossa. Seuraavana vuonna alla näkyvään taulukkoon lisätään sarake, josta näkyy edellisen vuoden kulutustiedot, jotta nähdään käytetyn energiamäärän mahdollinen muutos.

Taulukko 1 Energian kulutus

Päästölähde	Kulutussyksiköt	Yksikkö
Kevyt polttoöljy		t
Dieselöljy		l
Sähkö		kWh
päästöttömän sähkön osuus		%

6.3.2 Hiilidioksidipäästöt

Yrityksen hiilijalanjäljen laskennassa kasvihuonekaasupäästöt raportoidaan VSME-standardissa esitetyn gross greenhouse gas (GHG)-protokollan mukaisesti hiilidioksidiekvivalenttitonneina (CO₂e). Myös tässä kohdassa tehdään tulevana vuosina vertailua aikaisempaan raportointijaksoon, jotta nähdään kasvihuonekaasupäästöjen muutos ja tehtyjen vastuullisuustoimien vaikutus hiilidioksidipäästölaskennassa.

Taulukko 2 Scope 1 ja Scope 2 päästöjen hiilijalanjälki

Scope 1: Omat suorat päästöt	Hiilijalanjälki (tn CO2e)	Yksikkö
Lämmityspolttoaineet		tn
Ajoneuvojen polttoaineet		tn
Yhteensä	-	tn
Scope 2: Energian käytön päästöt	Hiilijalanjälki (tn CO2e)	Yksikkö
Sähkö		tn
Yhteensä	-	tn

Taulukko 3 Scope 3 päästöjen hiilijalanjälki

Scope 3: Omat epäsuorat päästöt / arvoketjusta syntyneet päästöt	Hiilijalanjälki (tn CO2e)	Yksikkö
Ostetut tuotteet		tn
Ostetut materiaalit		tn
Ostetut palvelut		tn
Myytyjen tuotteiden käyttö		tn
Myytyjen tuotteiden hävitys		tn
Logistiikka (upstream)		tn
Logistiikka (downstream)		tn
Jäte		tn
Työmatkaliikenne		tn
Liikematkustus		tn
Muut		tn
Yhteensä Scope 3	-	tn
Yhteensä Scope 1-3		tn

6.3.3 Ilma, vesi, maaperä, biodiversiteetti

Yritys ilmoittaa hallinnassaan olevan maa-alueen pinta-alan ja etäisyyden biodiversiteetiltaan sensitiivisiin alueisiin, sekä lähimpänä sijaitsevaan pohjavesialueeseen. Samassa yhteydessä mainitaan myös pinta-ala, joka yrityksen hallinnassa olevasta maa-alueesta on luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi säilytetty luonnontilaisena. Lisäksi ilmoitetaan kulutetun veden määrä vuositasolla.

6.3.4 Jätehuolto

Jätteiden osalta määrään pohjautuvaa tilastointimahdollisuutta ei vielä tällä hetkellä ole saatavilla, mutta tulevaisuudessa myös jätteiden määrä pystytään raportoimaan jätelajeittain (sekajäte / energiajäte), yksikkönä tn / vuosi. Kierrätykseen menevien jätteiden osuus on vähäinen, joten niillä ei raportoinnissa ole olennaista merkitystä. Tuotannon prosessien yhteydessä syntyneiden vaarallisten jätteiden määrä on niin pieni, että raportointi ei ole oleellista näidenkää osalta.

6.3.5 Resurssien kierrätys ja materiaalivirran hallinta

Yrityksessä metallien lajittelun ja kierrätykseen toimittaminen on lähes 100%. Kierrätykseen ja uusiokäyttöön menevistä metalleista yrityksen on mahdollista ilmoittaa tn-määrät metallilaatujen mukaisesti ryhmiteltynä. Metallit ovat yrityksen valmistamien laitteiden päämateriaali, joten myös niiden kierrätys ja uudelleen käyttöön menevät määrät ovat olennaista tietoa raportoinnissa.

6.4 Basic Module: Social metrics, sosiaalisten vaikutusten mittarit

Sosiaalisten vaikutusten mittareiden tulee myös olla vertailukelpoisia eri vuosien kesken, jotta tuloksista on saatavilla relevanttia, mitattavien asioiden kehittymistä kuvaavaa tietoa raportointia varten. Lisäksi mittaamisesta todettiin aiemmin: *”Myös sosiaaliseen vastuuseen sisältyviä asioita tulee sisällyttää mittaristoon. Näitä ovat esimerkiksi työtapaturmien ja läheltä piti-tilanteiden määrä, sairauspoissaolot, koulutukseen investoitu määrä euroina/henkilö jne.”*

6.4.1 Henkilöstö

Henkilöstöön liittyvät mittarit voidaan esittää taulukko- tai tekstimuotoisesti. Raportoitavia asioita ovat henkilöstön määrä muunnettuna kokoaikaisten työntekijöiden lukumääräksi. Työsuhteista raportoidaan osa-aikaisten, määräaikaisten ja kokoaikaisten työsuhteiden lukumäärät. Kun yrityksessä työskentelevien henkilöiden lukumäärä ylittää 50, tulee henkilöstön osalta raportoida myös liikevaihdon osuus / työntekijä / raportointiajanjakso.

Muista henkilöstöön liittyvistä asioista voisi raportoida oman erillisen otsikon alta, mutta koska case-yritys on kokoluokaltaan pieni ja raportoitavia asioita ei ole kovin paljon,

esitetään muut henkilöstöön liittyvät asiat tämän kohdan yhteydessä. Raportoitavat muut asiat ovat yrityksessä noudatettava työehtosopimus, %-osuus henkilöstöstä, joka sovellettavan työehtosopimuksen piiriin kuuluu, koulutukseen käytetty aika ilmoitettuna koulutustunteina / työntekijä.

6.4.2 Terveys ja turvallisuus

Terveysteen ja turvallisuuteen liittyvä raportointi kohdistuu työtaturmien lukumäärään raportoivalta ajankohdalta jaoteltuna vakaviin ja lievempiin tapaturmiin. Myös mahdollisesti työperäiset sairaudet ja työstä johtuvat työkyvyttömyydet raportoidaan, mikäli sellaisia on todettu.

6.5 Basic Module: governance metrics, hallinnon ja johtamisen mittarit

Eettisyyden ja hyvän hallintotavan osoittamiseksi hallintoon ja johtamiseen liittyvät mittarit ovat vastuullisuusraportoinnissa oleellista tietoa. Tällaisia mittareita ovat:

- korruption ja lahjonnan torjunta: ilmoitettujen epäilyksien määrä
- lakien noudattaminen: mahdollisten sakkojen ym. sanktioiden ilmoittaminen
- tietoturva: mahdollisten GDBR tietoturvaloukkauksien määrä.

Kun yrityksellä on säännönmukaisesti yli 50 työntekijää, tulee organisaation ottaa käyttöön whistleblowing-ilmoituskanava. Ilmoituskanavan kautta työntekijä voi anonymisti ilmoittaa mahdollisista väärinkäytösepäilystään. Whistleblowing-ilmoitusten lukumäärä on yksi oleellinen vastuullisuusraportointiin sisällytettävä asia. Ilmoitusten lukumäärä kuvastaa ainakin jossakin määrin yrityksen etiikkaa.

Hallinnon rakenteeseen ja päätöksentekoon liittyvät mittarit, jotka vastuullisuusraportissa esitetään, ovat:

- hallituksen kokoonpano ja jäsenten asiantuntemus
- toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan rooli
- ESG-tavoitteiden toteutumisen yhteys palkitsemisjärjestelmään.

Yrityksen vastuullisuusraportoinnissa ei alkuvaiheessa tulla raportoimaan hallinnon ja johtamisen mittareita johtuen siitä, että yritystä ei ole tuomittu sakkoihin tai muuhun

vastaaviin. Tällä hetkellä hallituksen kokoonpano on myös niin pieni, että asiantuntemusta ym. määritellesä raportoidut tiedot olisivat kohdistettavissa suoraan henkilöön. Yritys on kuitenkin kasvava, ja 50 työntekijän raja tulee todennäköisesti ylittymään lähiaikoina, tuolloin whistleblowing-kanavan käyttöönotto tulee ajankohtaiseksi. Tuolloin whistleblowing-kanavaan tulleiden ilmoitusten lukumäärä sisältyisi raportoitaviin asioihin. Samassa yhteydessä voidaan tarkastella muitakin hallinnon ja johtamisen mittareita ja niiden raportoinnin aiheellisuutta.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimusongelmasta johdettiin tutkimuskysymykset:

- **Mitä yritysvastuu konkreettisesti tarkoittaa**
- **Miten yritys vastuuta toteutetaan strategian osana**
- **Mitä vastuullisuusraportointi vaatii pk-yritykseltä**

Yritys vastuun määritelmä on laaja ja kuten teoriaosuudessa todettiin: ”*Yritys vastuun alle kuuluvia asioita ei ole yksiselitteisesti määritelty, mutta yleisesti yritys vastuulla (corporate responsibility) tarkoitetaan erityyppisiä toimia, joita yritys toteuttaa vapaaehtoisuuden pohjalta, ja joilla on merkitystä yhteiskunnalle ja yrityksen eri sidosryhmille.*”

Asiakokonaisuuden laajuudesta huolimatta opinnäytetyön peruskysymys, eli tutkimusongelma, oli selvittää yritys vastuun ja vastuullisuusraportoinnin merkitys pk-yritykselle; tutkimusongelma tuli mielestäni ratkaistua perehtymällä aiheeseen riittävän laajaa lähdeaineistoa hyödyntäen.

Tutkimusongelman pohjalta muodostettuihin tutkimuskysymyksiin saatiin ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta, mitä yritys vastuun konkreettisesti tarkoittaa, hyvinkin selkeä vastaus, joka tiivistetysti voidaan teoriaosuuden perusteella määritellä seuraavasti. *Yleisemmin yhteiskuntavastuun sijaan yritykset ovat siirtyneet käyttämään termiä yritys vastuun omassa viestinnässään. Tällä halutaan ilmaista sitä, että yritys ottaa vastuuta omasta toiminnastaan, mutta vastuun kantaminen ei kuitenkaan ulotu yhteiskunnalle kuuluvan vastuun ottamiseen. (Juutinen, 2016, ss. 24–25) Yritys vastuun nykyiseksi kuvaukseksi sopiikin määritelmä organisaatioiden tekemistä toimenpiteistä ja lähestymistavoista asioihin, jotka ovat kestävä kehityksen kanssa yhteensopivia ja kestävä kehitystä edistäviä (Filho ym., 2019, luku 2.1. CSR and Sustainability).* Yritys vastuun jakautuu taloudelliseen- sosiaaliseen- ja ympäristö vastuuseen, joskin asiat

limittyvät toisiinsa. *Taloudellinen vastuu muodostuu osittain hyvinkin yleisesti hahmotettavista tekijöistä, kuten voiton tuottamisesta ja sen myötä omistajien tuotto-odotuksien täyttämisestä ja samalla yrityksen oman pääoman arvon nostamisesta. Vastuu kattaa myös mahdollisen vieraan pääoman takaisinmaksun sopimusehtojen mukaisesti. Taloudellinen vastuu ulottuu kuitenkin yritystoimintaa laajemmalle työllistämisen vaikutuksesta. Työllistäminen voi tapahtua suoraan oman henkilöstön kautta tai välillisesti, jolloin esimerkiksi yrityksen alihankkijat, tavarantoimittajat, vakuutusyhtiö, työterveyshuolto ym. sidosryhmät voivat palvelujaan tarjoamalla edelleen työllistää henkilöstöä ja siten omalta osaltaan toimia taloudellisesti vastuullisella tavalla. (Ketola, 2005, ss. 32–33)*

Yritysvastuun sosiaalinen vastuu on pohjimmiltaan vastuuta ihmisoikeuksien noudattamisesta, sekä vastuuta ihmisten hyvinvoinnista (Ketola, 2005, s. 40). Välittömään sosiaaliseen vastuuseen kuuluu yrityksen henkilöstöön liittyvät asiat. Näistä osa on yritykselle lakisääteisiä, mutta sosiaalisen vastuun, kuten muidenkin vastualueiden kohdalla vastuullisuus tarkoittaa lakisääteisten velvoitteiden ylittävää toimintaa. (Rohweder, 2004, s. 103)

Yrityksen välitön ympäristövastuu muodostuu sen toimintaan liittyvistä ympäristövaikutuksista, mahdollisista ympäristöriskeistä, kuten myös luonnonvarojen kestävästä käytöstä lakien ja säädösten noudattamisen lisäksi. Yrityksen toiminnasta voidaan erottaa sen omaan toimintaan välittömästi liittyvät ympäristövaikutukset, yrityksen yhteistyökumppaneiden toiminnan ympäristövaikutukset, sekä yrityksen tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset, kuten myös muut välilliset vaikutukset ympäristöön. Yrityksen oman toiminnan ympäristövaikutukset muodostuvat esimerkiksi käytettyjen tuotantotilojen ja laitteiden energiankulutuksesta, raaka-aineiden, materiaalien ja komponenttien käyttämisestä, prosessin yhteydessä syntyneistä jätteistä sekä hiilidioksidipäästöistä. Vastaavat asiat muodostavat välillistä ympäristövastuuta liikenteen päästöt lisäksi erikseen huomioituna. Välilliseen ympäristövastuuseen katsotaan nykyisin kuuluvan myös yrityksen valmistaman tuotteen käyttämisestä syntyvät ympäristövaikutukset. Vaikka yritysvastuuseen sisältyy paljon erityyppisiä asiakokonaisuuksia, ovat ne kuitenkin pk-yrityksenkin kannalta selkeästi havaittavia ja yrityksen liiketoimintaan liitettävissä olevia. Tässä mahdollisesti auttaa suurempien yritysten toimintatapa, joka juontaa juurensa jo yli sadan vuoden taakse: ”Yritykset huolehtivat tuolloin monin paikoin työntekijöidensä elinolosuhteista laajemmin kuin pelkkä yrityksen toiminta olisi edellyttänyt, mutta koska yhteiskunnan palveluja ei ollut saatavilla, yrityksiä oli otettava asiasta vastuuta työvoimaa saadakseen.”

Seuraavaan tutkimuskysymykseen, eli miten yritysvastuuta toteutetaan strategian osana, löytyi myös vastaus ainakin yleisellä tasolla. *Yritysvastuun osalta hyvä ja toimiva strategia pohjautuu samoihin peruselementteihin kuin yrityksen strategia yleisestikin. Kun pystytään*

viestinnän avulla esittämään, mikä on lopullinen tavoite, miksi tavoite on asetettu sekä miten toimien tavoite saavutetaan, ollaan yritys vastuun strategiassa onnistuttu. (Vuorinen & Huikkola, 2023, s. 11) Yritysvastuu on strategista siinä vaiheessa, kun sen sisäistetään kuuluvan osaksi yrityksen arvonmuodostumista ja vaikuttavan yrityksen kassavirtaan. Käytännössä yritys vastuun on tällaisessa tilanteessa onnistuttu implementoimaan osaksi liiketoiminnan prosesseja mukaan lukien henkilöstöhallinto, markkinointi ja viestintä, jotta myös yrityksen henkilöstö saadaan osallistettua yritys vastuun osalta operatiiviseen toimintaan riittävän laajasti. (Juutinen, 2016, s. 178) Yritysvastuu toteutuu strategian osana silloin kun yrityksen johto on sitoutunut vastuullisuuteen ja on omilla menettelytavoillaan ja valinnoillaan näyttämässä esimerkkiä vastuullisesta toiminnasta. Miten yritys vastuuta toteutetaan osana strategiaa ei yksiselitteistä vastausta löydy; pk-yritykset eivät ole homogeeninen ryhmä, johon kaikkiin sopisi samat menettelytavat. Olennaisin osa vastausta on kuitenkin se, että strategian osana yritys vastuun toteutuakseen tarvitsee jokaisen yrityksessä työskentelevän panosta, mutta ilman johdon esimerkkiä ja osallistamista strateginen yritys vastuun jää helposti vain suunnitelmaksi.

Viimeiseen tutkimuskysymykseen, eli mitä vastuullisuusraportointi vaatii pk-yritykseltä, oli ajankohdasta johtuen vaikeinta löytää ratkaisua. Aiheeseen löytyi runsaasti laadukastakin lähdemateriaalia, mutta johtuen siitä, että suuryrityksien ESRS-standardin mukaiset vastuullisuusraportoinnit julkaistiin ensimmäisen kerran nyt keväällä 2025, ei ollut kovin paljon uusimman sääntelyn mukaista tietoa ja sen mukaisesti tuotettua raportointia saatavilla. Pk-yrityksen vapaaehtoisuuteen perustuvan VSME-standardin julkaisuajankohta joulukuussa 2024 aiheutti sen, että standardin mukaisia raportteja ei vielä ollut laadittuina. Standardista ei myöskään vielä opinnäytetyötä tehdessä ollut suomenkielistä versiota, joten vaikka standardi itse käännettynä asiasisällöltään tulikin tutuksi, tulee useampaankin asiakohtaan tulevaisuudessa omat vakiintuneet määritelmät.

Pienet ja keskisuuret yritykset eivät ole kestävyysraportointidirektiivin mukaisesti suoranaisesti raportointivelvollisia. Näin ollen pienten ja keskisuurien yritysten raportointi pohjautuu vapaaehtoisuuteen. Kestävyysraportointidirektiivi ja ESRS-standardit ovat vapaaehtoisessa raportoinnissa suosituksia, joten raportointia voi tehdä yritykselle tarkoituksenmukaisella tavalla. (Niemi, 2024, s.180) Kuitenkin, jos yritys kuuluu raportointivelvollisen yrityksen arvoketjuun sen tekemän olennaisuusarvioinnin perusteella tavarantoimittajana, alihankkijana tai muunlaisena osana sidosryhmää, koskettavat kestävyysraportointivaatimukset myös pientä ja keskisuurta yritystä (Niskala & Palmuaro, 2023, s. 73). Tämän hetken tilanteen mukaisesti on siis mahdollista, että pk-yritys, joka

halutessaan voisi muuten laatia vastuullisuusraportin VSME-standardin mukaisena, saattaa kuitenkin joutua tekemään laajempaa ESRS-raportointia.

VSME-standardin mukainen raportointi on pk-yritykselle kustannustehokkaampi ja käytössä olevat resurssit (henkilöstö, osaaminen) huomioiden useammassa tapauksessa toimiva vaihtoehto. Pk-yrityksissä todennäköisin resurssivaje kohdistuu Scope-päästöjen laskentaan. Näistä Scope 1- ja Scope 2 päästöjen laskenta ja raportointi on selkeämpää, mutta laajempi päästölaskenta, eli Scope 3 kattaa muut epäsuorat päästöt. *Epäsuorat päästöt jaotellaan kahteen eri kategoriaan sen mukaisesti ovatko ne muodostuneet ennen yritystä, vai sen jälkeen. Ennen yritystä muodostuneet päästölähteet (upstream) koostuvat valmistuksen prosessista, kun taas organisaation jälkeen muodostuneet päästölähteet (downstream) koostuvat yrityksen valmistamista tuotteista ja niiden käyttämisestä sekä käytöstä poistamisesta. (WWF Suomi, 2022)* Tässä vaiheessa päästölaskennan toteuttamista on tarve saada selville dataa, jota yritysten järjestelmissä ei välttämättä vielä nykyhetkellä ole saatavilla, joten laskenta tullee aiheuttamaan alkuvaiheessa merkittävästi manuaalista selvitystyötä. Kokonaisuudessaan vastuullisuusraportointi vaatii pk-yritykseltä osaamisen päivittämistä ja kompetenssin lisäämistä vastuullisuusasioiden ja vastuullisuusraportoinnin osalta. Näiden toteuttamiseen on eri toimijoiden tarjoamana apua saatavissa; itsekkin olen viimeisen vuoden aikana osallistunut useaan erilaiseen koulutukseen, webinaariin ja tilaisuuteen. Koulutuksien ja tietoisuuksien järjestävinä tahoina on ollut sekä toimialajärjestö, oppilaitos, että kaupalliselta pohjalta toimivia organisaatioita. Eli välttämättä päästölaskennan osalta kompetenssin lisääminen yrityksessä ei ole suoranaisesti kustannuskysymys, mutta rajallisista henkilöstöresursseista johtuen siitä voi tulla resurssivajeen lisäksi myös kustannuskysymys, sillä kaupallisten toimijoiden tarjoamien palveluiden kustannustaso nousee nopeasti melko korkeaksi.

Vastuullisuusraportointiin liittyy runsaasti erilaisia kirjainyhdistelmiä ja lyhenteitä, joiden haltuun ottaminen on olennaista, jotta vastuullisuusraportointia pk-yrityksissä voidaan toteuttaa, myös VSME-standardin sisältö minimissään Basic Modulen osalta on olennaista tunnistaa, jotta raportointia voi laatia. Asioihin perehtymällä on vastuullisuusraportointi mahdollista laatia yrityksen omana toteutuksena, ja toki asian ratkaisemiseksi on tarjolla kumppaneita. Mutta vaikka yrityksessä päädyttäisiin ratkaisuun vastuullisuusraportoinnin laatimisen ulkoistamisesta, kannattaa vähintäänkin peruskäsitteet ja niiden sisältö omaksua yrityksessä niillä osastoilla, joilta tarvitaan informaatiota raportoinnin sisältämän datan pohjaksi. Vastuullisuusraportoinnin sisällöstä yritys on kuitenkin itse vastuussa, joten vaikka käytettäisiin ulkopuolista toimijaa, tulee asioiden varmentaminen ja oikeellisuus pystyä todentamaan yrityksen taholta.

7.1 Empiirinen osuus

Tavoitteena opinnäytetyössä on saada valmiiksi toiminnallinen kehittämistehtävä, jossa case-yritykselle on rakennettu vastuullisuusraportoinnin mallipohja/mallirakenne. Tämän avulla yritys pystyy toteuttamaan ja dokumentoimaan vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa vastuullisuusraportointia. Tämän lisäksi halutaan ymmärtää laajemmin yritys vastuuta käsitteenä ja strategian osana, jotta yritys vastuuta saadaan implementoitua yrityksen prosesseja johtamisen, viestinnän ja vastuullisuusraportoinnin osana. Yritys haluaa olla valmistautunut vastuullisuusraportoinnin tuottamiseen, ja mallipohja antaa raportointiin paremmat valmiudet. Edellä kuvattu tavoite on saavutettu; toimeksiantajayritykselle on laadittu mallirakenne, jonka pohjalta voidaan vastuullisuusraporttia työstää ja laatia tarpeen vaatiessa valmiiksi nopeallakin aikataululla.

Vastuullisuuteen ja vastuullisuusraportointiin liittyvistä asioista on keskusteltu yrityksen johdon kanssa useaan otteeseen ja vastuullisuuden näkökulmaa on keskusteluissa tuotu esiin esimerkiksi henkilöstön osaamisen ja kouluttamisen yhteydessä. Samoin on keskusteltu ISO14001-laatusjärjestelmän (ympäristö) käyttöönottamiseen liittyvistä ympäristövastuuseen liittyvien käytänteiden muutostarpeista ja tuotannon prosessien kehittämisen yhteydessä ympäristövastuun huomioimisesta. Yritys vastuuta implementoiminen luontevaksi osaksi yrityksen liiketoimintaa ottaa oman aikansa, mutta myös tätä osa-aluetta on keskustelujen ja tehtyjen toimenpiteiden seurauksena saatu vietyä eteenpäin.

Vastuullisuusraportin mallirakenne noudattaa yritykselle olennaisten asioiden osalta VSME-standardia yhdistäen joitakin asiakokonaisuuksia saman otsikon alle. VSME-standardista raportointiin otettiin Basic Module-osion tiedot lähtökohdaksi. Raportointimallia on helppo muokata tulevaisuudessa, kun nähdään minkälaisia tietopyyntöjä raportointia varten asiakkaiden taholta esitetään kuluvan vuoden aikana. Osasta yrityksen asiakkaita tuli raportointivelvollisia vuodesta 2025 alkaen, joten mahdollisia täydennyskohtia raportointimalliin on järkevää lisätä tietopyyntöjen mukaisesti. Raportoinnin suhteen ollaan murrosvaiheessa ja tilanne elää, joten todennäköistä on, että raportointivelvollisten määrän kasvaessa raportoinnissa tarvittavat tiedot tarkentuvat. Todennäköistä on, että yritys kuuluu olennaisuustarkastelun perusteella muutaman asiakkaan arvoketjuun ja tämän seurauksena joudutaan vastuullisuusraportointia tekemään vapaaehtoisista raportointimallia laajempaan. VSME-standardia kuten ESRS-standardia tarkastellessa tuli esiin, että kirjallisessa muodossa raportoitavien tietojen esittäminen on lukijan kannalta raskasta, joten asioiden visualisointiin tulee raporttia laadittaessa kiinnittää huomiota. Visualisointien

toteutukseen saadaan ideoita vuoden 2024 osalta laadittujen ja kevään 2025 aikana julkistetuista ESRS-raporteista.

Opinnäytetyön toteutuksen ajankohta oli toisaalta erittäin ajankohtainen, mutta VSME-standardin julkaisuajankohdasta johtuen hieman haastava. Opinnäytetyötä viimeistellessä osui silmiin esimerkiksi ensimmäinen VSME-raportoinnin toteutukseen liittyvä koulutus; koulutuksen ajankohta on 31.3.2025. Aineistoa VSME-raportointiin liittyen ei vielä opinnäytetyötä tehdessä ollut kirjallisessa muodossa johtuen standardin julkaisuajankohdasta. Mielenkiintoa jatkossakin ylläpitävä seikka osui silmiin Kauppalehden artikkelista 27.2.2025. Artikkelin ingressissä kerrottiin: ”Euroopan komissio esittää täyskäännöstä yritysten ympäristövastuuraportointiin”. Komissio on esittänyt yritysten kilpailukyvyyn vahvistamiseksi sääntelyn kevennystä, joka toteutuessaan vapauttaisi noin 80% yrityksistä raportointivelvollisuudesta. Omnibus-nimiseksi kutsutun sääntelyn purkupaketin tavoitteena on vähentää pienien ja keskikokoisten yritysten raportointivelvollisuutta. Tuleekin olemaan mielenkiintoista seurata, hyväksytäänkö komission esitys, ja jos hyväksytään niin milloin ja millaisessa muodossa hyväksyntä toteutuu. (Karvala, 2025, s. 9)

7.2 Johtopäätökset prosessista ja oppimisesta

Opinnäytetyön tekeminen on ollut iso projekti, etukäteen toki sellaiseksi tiedostettukin, mutta kuitenkin ajankäyttöä ajatellen pieni yllätys. Koko projektiin käytettyä tuntimäärää ei tullut kirjattua ylös, mutta useampi sata tuntia aikaa kului joka tapauksessa. Projektin aloitus osui heinäkuulle 2024 ja opinnäytetyön loppuseminaari on maaliskuun lopussa 2025. Työn ohessa lähdeaineistoa tutkiessa ja työn runkoa hahmotellessa aika kului melko kokonaisvaltaisesti, ei niinkään koko ajan konkreettisesti tehden, vaan ajatustasolla aiheita työstäen. Jälkikäteen asiaa analysoidessa, olisi tästä opinnäytetyöstä mahdollisesti voinut rajata pois strategiaosuuden ja siihen liittyvän vastuullisuustyön johtamisen ja viestinnän, jolloin asiasisältö ei olisi muodostanut näin laajaa kokonaisuutta. Toisaalta asiat kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa, joten yhden osa-alueen poissulkeminen ei olisi tuonut vastaavaa kokonaisnäkemystä asioihin.

Oma asiantuntijuus yritysvastuu-määritelmän ja vastuullisuusraportoinnin ja siihen liittyvän hiilijalanjälkilaskennan osalta lisääntyi opinnäytetyön edetessä merkittävästi. Tähän osittain liittyy samaan ajanjaksoon kohdistuneet koulutustilaisuudet, joihin osallistumisen yhteydessä on oma osaaminen tullut konkreettisesti esiin. Koulutuksissa on voinut

keskittyä omaksumaan detaljeja peruskäsitteiden sijaan, koska yleisellä tasolla koulutuksissa käsitellyt asiat olivat jo tuttuja. Tältä osin tavoitteet saavutettiin, sillä yksi tavoitteista oli lähtötilanteessa mainittu: *”halutaan ymmärtää laajemmin yritysvastuuta käsitteenä ja strategian osana, jotta yritysvastuu saadaan implementoitua yrityksen prosesseja johtamisen, viestinnän ja vastuullisuusraportoinnin osana”*. Asiakokonaisuuden laajuuden vuoksi joidenkin osa-alueiden osalta omaksuminen jäi kevyeksi, mutta näidenkin osalta yleistason tietämys kasvoi oleellisesti. Esimerkiksi compliance ja siihen perehtyminen jäi kiinnostamaan.

Toimeksiantajan palaute opinnäytetyöstä oli positiivista ja rakentavaa. Vastuullisuus ja siitä raportointi on ajankohtainen asia yrityksessä ja näistä oli hyvä saada laajempaa selvitystä vastuullisuusraportoinnin mallirakenteen lisäksi. Isojen asiakkaiden taholta vastuullisuuteen liittyviin toimenpiteisiin on jo kannustettu, joten nyt on selkeämpää lähteä niitä edistämään.

7.3 Jatkotutkimus tai kehittämisprojekti

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin, mutta siihen liittyvä vastuullisuuden implementoinnin onnistuminen osaksi liiketoiminnan prosesseja olisi seuraava jatkotutkimuksen tai opinnäytetyötä vastaavan kehittämisprojektin aiheena ajankohtainen. Kuten teoriaosuudessa mainittiin: *”Yritysvastuun toteutumista ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista tulee seurata, sillä ilman seurantaa kehittäminen on haasteellista. Seurannan tuloksista tulee myös saada eri tahoille informaatiota sellaisessa muodossa, että se palvelee toiminnan kehittämistä edelleen. Toisin sanoen esimerkiksi operatiivisen johdon tarvitsema raportti on eri muodossa kuin strategisen johdon vastaava. (Juutinen, 2016, ss. 238–239)”*. Vastuullisuustoimien ja niiden Implementoinnin onnistumisesta ei saada validia tietoa ilman seurantaa. Seurannan tulisi olla systemaattista, jotta sen tuloksena saadut tiedot konkretisoituisivat johdolle. Tähän tarkoitukseen johdon apuvälineeksi sopisi esimerkiksi Balanced Score Card-järjestelmä, johon laadittaisiin tarkoitukseen sopiva mittaristo, päätettyjen mittareiden sallitut toleranssit ja niitä varten suunnitellut toimenpiteet.

Toinen jatkotutkimuksen tai kehittämisprojektin aihe voisi olla vastuullisuudesta viestimisen kokonaisuus, jossa tuotettaisiin yritykselle ratkaisu siitä, miten viestintää tulisi toteuttaa yrityksen sisäisenä viestintänä ja miten vastuullisuudesta tulisi viestiä eri sidosryhmille. Viestinnän tasossa on useimmissa organisaatioissa kehitettävää, ja varsinkin uusista

asioista, menettelytavoista ja käytänteistä viestimisessä löytyy parannettavaa sekä laadun, että määrän osalta.

Toimeksiantajayrityksen sisäisenä projektina tullaan joka tapauksessa jatkamaan vastuullisuusraportointimallin kehittämistä sekä hiilijalanjälkilaskentaa. Scope 1 – Scope 2 päästöjen laskentaa on jo aloitettukin ja laskennan on tarkoitus valmistua kevään 2025 aikana. Scope 3 päästöjen laskenta saadaan toteutettua seuraavaan raportointikauteen mennessä, joten päästölaskenta on edennyt suotuisasti vastuullisuustyön osana.

Lähteet

- Ahto, O.;Kahri, T.;& Mäkinen, M. (2022). *Kasva tai kuihdu - Opas kestävään liiketoimintaan*. Alma Talent Oy.
- Airaksinen, T.;Kostamo, P.;& Vilka, H. (2022). *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. Art House Oy.
- Berninger, K.;& Tynkkynen, O. (2017). *Nettopositiivisuus, menestyvän ja vastuullisen liiketoiminnan uusi taso*. Alma Talent.
- EFRAG. (2024). *Exposure Draft VSME*. Noudettu osoitteesta <https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/VSME%20ED%20January%202024.pdf>
- EFRAG. (2024). *Voluntary reporting standard for SMEs (VSME)*. Noudettu osoitteesta <https://www.efrag.org/en/projects/voluntary-reporting-standard-for-smes-vsme/exposure-draft-consultation>
- EFRAG. (10. 02 2025). *EFRAG Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs (VSME)*. Noudettu osoitteesta <https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/VSME%20Standard.pdf>
- European Union. (22. 12 2023). *ESRS-Standardit 2023/2772*. Noudettu osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02023R2772-20231222>
- European Union. (15. 12 2023). *Euroopan unionin hyväksymätkansainväliset tilinpäätösstandardit (IFRS)*. Noudettu osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/FI/legal-content/summary/international-financial-reporting-standards-ifs-adopted-by-the-european-union.html>
- European Union. (23. 11 2024). *EUR-Lex Access to European Union law*. Noudettu osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>
- Filho, W. L., Borges de Brito, P., & Frankenberg, F. (2019). *International Business, Trade and Institutional Sustainability*. Springer International Publishing AG.
- Global Compact Network Finland. (24. 5 2024). *Tieteeseen perustuva ilmastotyö valtavirtaistuu – muutoksen takana edelläkävijäyritykset ja Science Based Targets -aloite*. Noudettu osoitteesta <https://www.globalcompact.fi/kaikki-uutiset/tieteeseen-perustuva-ilmastoty-ovaltavirtaistuu-%E2%80%93muutoksen-takana-edellakavijayritykset-ja-science-based-targets--aloite>
- Hakala, J. (2024). *Laadullisen tutkimuksen ABC. Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle*. Gaudeamus.
- Harmaala, M.-M.;& Jallinoja, N. (2012). *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. Sanoma Pro Oy.
- Ilmatieteenlaitos. (16. 11 2024). *Kuudes arviontiraportti*. Noudettu osoitteesta <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/kuudes-arviontiraportti>
- Jussila, M. (2010). *Yhteiskuntavastuu*. Nyt. Infor Oy.
- Juutinen, S. (2016). *Strategisen yritysvastuun käsikirja*. Talentum Pro.

- Järvinen, A.;& Järvinen, P. (2004). *Tutkimustyön metodeista*. Opinpajan Kirja.
- Kalliokoski, S. (26. 02 2024). Code of conduct, environmental responsibility (webinaari). Eduhouse Oy.
- Kallunki, J.-P. (2022). *Tilinpäätösanalyysi*. Alma Talent Oy.
- Kananen, J. (2013). *Case-tutkimus opinnäytetyönä*. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2014). *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä?* Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2015). *Opinnäytetyön kirjoittajan opas. miten kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. (2019). *Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas. Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen*. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kangas, H. (2023). Eurooppalainen kestävyysraportointi ja ESRS 2 standardi: Opas kestävyysraportointivelvollisille yrityksille. opinnäytetyö Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Noudettu osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/809545/Kangas_Henna.pdf?sequence=2
- Karvala, K. (27. 02 2025). *Kauppalehti*, s. 9.
- Ketola, T. (2005). *Vastuullinen liiketoiminta. Sanoista teoiksi*. Edita Prima Oy.
- Kirjanpitolaki 1997/1336. (29. 11 2024). Noudettu osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336#L1P4d>
- Knuutinen, R. (2020). *Verosunnittelun oikeudelliset ja yhteiskunnalliset rajat*. Alma Talent Oy.
- Koipijärvi, T.;& Kuvaja, S. (2017). *Yritysvastuu - johtamisen uusi normaali*. Helsingin Kamari Oy.
- Koipijärvi, T.;& Kuvaja, S. (2020). *Yritysvastuu 2.0*. Helsingin Kamari Oy / Helsingin Seudun Kauppakamari.
- Kostamo, P.;Airaksinen, T.;& Vilkkä, H. (2022). *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. Art House Oy.
- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Bookwell Oy.
- Kuvaja, S.;& Malmelin, K. (2008). *Vastuullinen yritysviestintä*. Edita Publishing Oy.
- Liappis, H.;Pentikäinen, M.;& Vanhala, A. (2019). *Menesty yritysvastuulla - käsikirja kokonaisuuteen*. Edita Publishing Oy.
- Niemi, J. (2024). *Vastuullisuusustyö pk-yrityksissä - opas tuloksekkaaseen liiketoimintaan*. Helsingin Kamari Oy.
- Niskala, M.;& Palmuaro, S. (2024). *Uudet kestävyysraportointivaatimukset - mitä ne tarkoittavat käytännössä*. Alma Talent Oy.

- Perko, S.;& Bärlund, A. (2022). *Ilmastouudistajat - Kohti puhtaampaa maailmaa ja parempaa bisnestä*. Alma Talent Oy.
- Ratsula, N. (2016). *Compliance - Eettinen ja vastuullinen liiketoiminta*. Talentum Media Oy.
- Ratsula, N. (2024). *Tuloksellinen compliance-ohjelma - Miten luoda eettisesti kestäväällä liiketoiminnalla kilpailuetua*. Alma Media Finland Oy.
- Ristaniemi, M.;& Vanhala, A. (2022). *Yritysvastuu & oikeus*. Helsingin Kamari Oy.
- Rohweder, L. (2004). *Yritysvastuu - kestävää kehitystä yritystasolla*. WS Bookwell Oy.
- SFS Suomen Standardit ry. (ei pvm). *ISO 14000 Ympäristöjohtamisen standardisarja*. Noudettu osoitteesta <https://sfs.fi/standardeista/tutustu-standardeihin/suosittu-standardit/iso-14000-ymparistojohdamisen-standardisarja/>
- Sitra. (2023). *Megatrendit 2023*. Noudettu osoitteesta <https://www.sitra.fi/aiheet/megatrendit/#mista-on-kyse>
- Suomen kestävä kehityksen toimikunta Valtioneuvoston kanslia. (2024). *Kestävä kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda 2030*. Noudettu osoitteesta <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>
- Taticchi, P.;& Demartini, M. (2020). *Corporate Sustainability in Practise: A Guide for Strategy Development and Implementation*. Springer International Publishing AG.
- Teknologiateollisuus. (2022). *Vastuullisuuden voima*. Noudettu osoitteesta <https://teknologiateollisuus.fi/wp-content/uploads/2024/06/vastuullisuuden-voima-selvitys-2022.pdf>
- Teknologiateollisuus. (10.10. 2024). *Teknologiateollisuuden kysely: Yritykset kaipaavat selkeämpää ohjeistusta CSRD-kestävyysraportointiin*. Noudettu osoitteesta <https://teknologiateollisuus.fi/teknologiateollisuuden-kysely-yritykset-kaipaavat-selkeampaa-ohjeistusta-csrd-kestavyysraportointiin/>
- Teknologiateollisuus. (3. 10 2024). *teknologiateollisuus.fi/jasenkysely-csrd-direktiivista7*. Noudettu osoitteesta CSRD-kyselyn tulokset: https://jasenille.teknologiateollisuus.fi/wp-content/uploads/sites/1/2024/09/CSRD_kyselyn_tulokset.pdf
- Teknologiateollisuus. (10. 02 2025). *Kestävyysraportointikysely*. Noudettu osoitteesta https://teknologiateollisuus.fi/wp-content/uploads/2024/10/CSRD_kyselyn_tulokset.pdf
- Toikko, T.;& Rantanen, T. (2009). *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta*. Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Tuomi, J.;& Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valtioneuvosto. (20. 3 2023). *IPCC:n raportti: nyt tehtävät päätökset vaikuttavat tuhansia vuosia - ilmastonmuutoksen haasteisiin mahdollista vastata nopeilla ja laajoilla toimilla*. Noudettu osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/ipcc-n-raportti-nyt-tehtavat-paatokset-vaikuttava-tuhansia-vuosia-ilmastonmuutoksen-haasteisiin-mahdollista-vastata-nopeilla-ja-laajoilla-toimilla>
- Vanhala, A.;& Ristaniemi, M. (2022). *Yritysvastuu & oikeus*. Helsingin Kamari Oy.

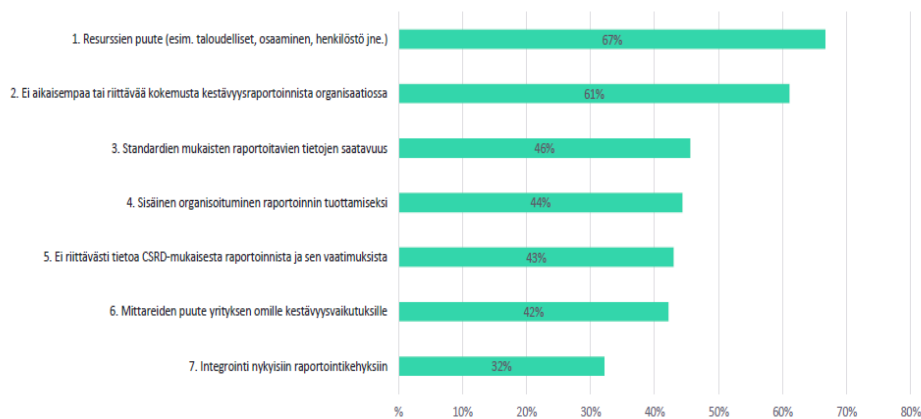
- Vastuullinen Suomi. (2025). *YK Global Compact aloite*. Noudettu osoitteesta <https://www.vastuullinensuomi.fi/yk-global-compact-aloite/#:~:text=Global%20Compact%20on%20YK%3An%20aloite%2C%20jossa%20yritykset%20ositoutuvat,ihmisoikeuksiin%2C%20ty%C3%B6el%C3%A4m%C3%A4n%20standardeihin%2C%20ymp%C3%A4rist%C3%B6%C3%B6n%20ja%20korruption%20>
- Vilkkä, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä, ratkaisut tutkimuksen umpikujiiin*. PS Kustannus.
- Vilkkä, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-Kustannus.
- Vuorinen, T.;& Huikkola, T. (2023). *Strategiakirja 25 työkalua*. Alma Talent Oy.
- WWF Suomi. (25. 01 2022). *Greenhouse gas-protokolla auttaa organisaatioite merkittävimpien päästölähteiden tunnistamisessa*. Noudettu osoitteesta <https://wwf.fi/greenoffice/tarina/greenhouse-gas-protokolla-auttaa-organisaatioita-merkittävimpien-paastolahteiden-tunnistamisessa-wwf-green-officen-tyokalulla-lasket-ja-seuraat-paastoja%e2%80%af/>
- YK-Liitto . (ei pvm). *Kestävä kehitys*. Noudettu osoitteesta <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>
- YK-Liitto. (ei pvm). *Agenda 2030-julistuksen sisältö*. Noudettu osoitteesta <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys/agenda2030-julistuksen-sisalto>
- Ympäristöministeriö. (16. 11 2024). *Pariisin ilmastopimus*. Noudettu osoitteesta <https://ym.fi/pariisin-ilmastopimus>

Liite 1 Teknologiateollisuuden jäsenkysely 2024 vastuullisuusraportoinnin haasteista

Suurimpia haasteita ovat resurssien ja kokemuksen puute sekä tietojen saatavuus

Noin 56 % vastanneista kokee, ettei raportointiin ole riittävästi tietoa tai työkaluja. Kaksoisolennaisuusarvio koetaan useissa organisaatioissa haastavaksi, lisäksi tiedon puutetta, direktiivin työläyttä ja epäselkeyttä korostettiin.

Merkittävimmät haasteet CSRD:n mukaisessa raportoinnissa tai sen aloittamisessa (n=90)

Muut haasteet

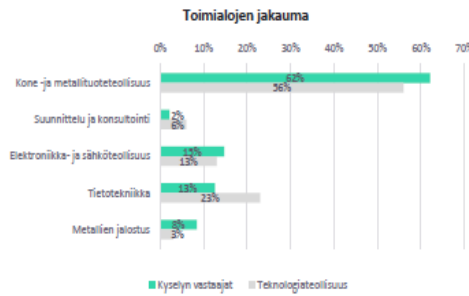
"ESRS-standardin rakenteeltaan monimutkainen ja työssä käydä läpi, ja sen tulokset on mennyt paljon aikaa."

"Aikaa tarvitaan projektin suunnitteluun ja kaikkien eri kohtien läpikäyntiin/ olennaisuusien arviointiin."

"Yrityksemme on pieni, alle 50 henkilöä, joten raportointivelvollisuutta ei ole eikä ilmeisesti lähivuosina tule. Kuitenkin asiakkaamme on yrityksiä, joita velvollisuus koskee, mutta on epäselvää, tarvitsevatko he raportointinsa tueksi tietoja meiltä."

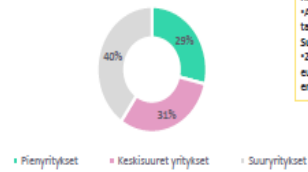
"Kaksoisolennaisuuden suorittaminen"

Kyselyyn vastasi 95 Teknologiateollisuuden jäsenyrityksen edustajaa

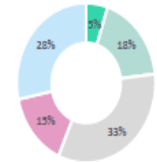
- Suurin osa kyselyyn vastanneista yrityksistä on kone- ja metallituotealasta, esimerkiksi suunnittelusta ja konsultoinnista vastaajia oli vain kaksi.
- Toimialoista tietotekniikan ja suunnittelun ja konsultoinnin yritykset olivat aliedustettuina kyselyn otoksessa, kun taas metallien jalostus, elektronikka- ja sähköala sekä kone- ja metallituoteala olivat yliedustettuina.
- Kyselyn otoksessa henkilömäärältään suuremmat yritykset olivat yliedustettuina verrattuna Teknologiateollisuuden jäsenyrityksien jakaumaan. Suurin osa vastaajista oli 1-249 henkilöä työllistäviä yrityksistä.
- Vastaajista 40% edusti suuryrityksiä ja vajaa kolmasosa keskiuuria yrityksiä.

Vastanneiden yritysten kokoluokka

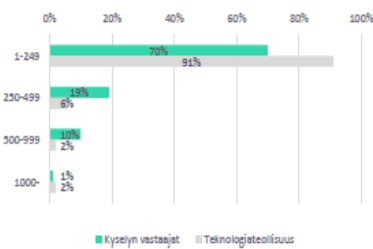
Pienyritykset
 • Alle 50 työntekijää ja vuosittainen liikevaihto tai taseen loppusumma alle 10 miljoonaa euroa.
Keskiuurat
 • Alle 250 työntekijää ja vuosittainen liikevaihto alle 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma alle 43 miljoonaa euroa.
Suuryritykset
 • 250 tai enemmän työntekijää tai vuosittainen liikevaihto 50 miljoonaa euroa tai enemmän tai taseen loppusumma 43 miljoonaa euroa tai enemmän.

Vastaajan rooli

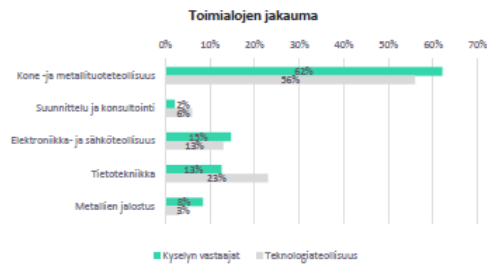
- Suuri osa kyselyyn vastaajista oli vastuullisuusasiantuntijoita tai -johtajia (48%). Myös toimitusjohtajia oli useita (17).
- "Muu" (25) roolit sisältävät esimerkiksi talousjohtajia (4), laatuspäälliköitä (3) liiketoimintajohtajia (2), HSEQ-päälliköitä (3) ja ympäristöpäälliköitä (2).

Yritysten koko (henkilömäärä)

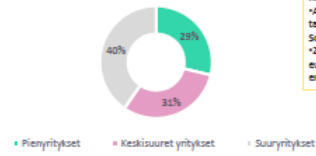

Teknologiateollisuus

Kyselyyn vastasi 95 Teknologiateollisuuden jäsenyrityksen edustajaa

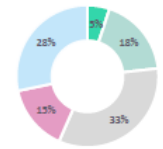

Vastanneiden yritysten kokoluokka

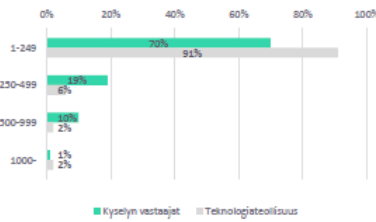
Pienyritykset
 • Alle 50 työntekijää ja vuosittainen liikevaihto tai taseen loppusumma alle 10 miljoonaa euroa.
Keskiuuret yritykset
 • Alle 250 työntekijää ja vuosittainen liikevaihto 10 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma alle 43 miljoonaa euroa.
Suuryritykset
 • 250 tai enemmän työntekijää tai vuosittainen liikevaihto 50 miljoonaa euroa tai enemmän tai taseen loppusumma 43 miljoonaa euroa tai enemmän.

Vastaajan rooli

- Suurin osa kyselyyn vastanneista yrityksistä on kone- ja metallituoteteollisuudesta, esimerkiksi suunnittelusta ja konsultoinnista vastaajia oli vain kaksi.
- Toimialoista tietotekniikan ja suunnittelun ja konsultoinnin yritykset olivat ylläditettyinä kyselyn otoksessa, kun taas metallien jalostus, elektronikka- ja sähköteollisuus sekä kone- ja metallituoteteollisuus olivat ylläditettyinä.
- Kyselyn otoksessa henkilömäärältään suuremmat yritykset olivat ylläditettyinä verrattuna Teknologiateollisuuden jäsenyrityksien jakaumaan. Suurin osa vastaajista oli 1-249 henkilöä työllistäviä yrityksistä.
- Vastaajista 40% edusti suuryrityksiä ja vajaa kolmasosa keskiuuria yrityksiä.

Yritysten koko (henkilömäärä)

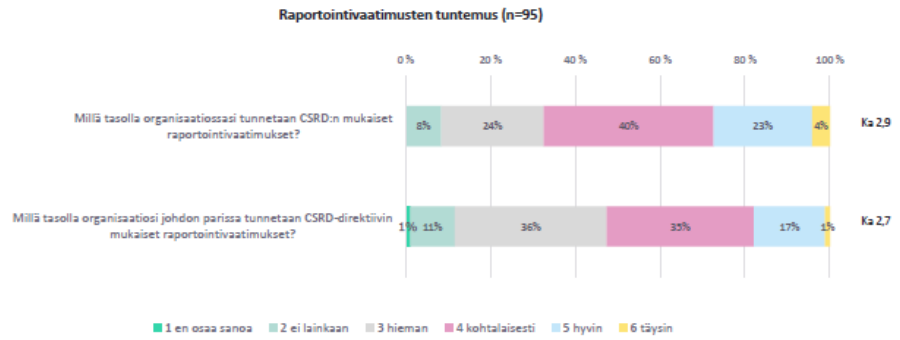

- Hallituksen puheenjohtaja tai jäsen (9)
- Toimitusjohtaja (17)
- Vastuullisuusjohtaja tai -päälikkö (32)
- Vastuullisuusasiantuntija (14)
- Muu (25)

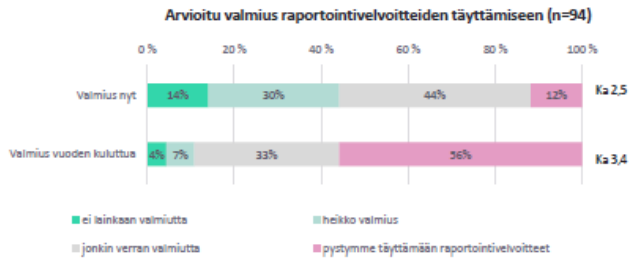
- Suuri osa kyselyyn vastaajista oli vastuullisuusasiantuntijoita tai -johtajia (48%). Myös toimitusjohtajia oli useita (17).
- "Muut" (25) roolit sisältävät esimerkiksi talousjohtajia (4), laatuspäälikköitä (3) liiketoimintajohtajia (2), HSEQ-päälikköitä (3) ja ympäristöpäälikköitä (2).

Lähes 10 % ei tunne lainkaan CSRD:n mukaisia raportointivaatimuksia, ja noin 25 % tuntee ne hyvin tai täysin

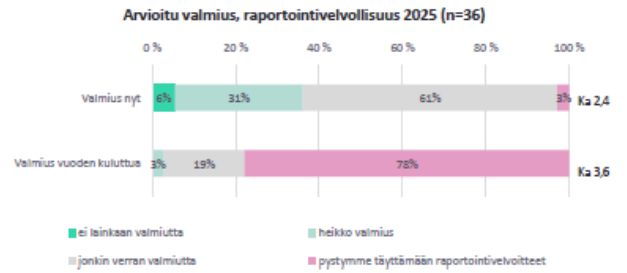
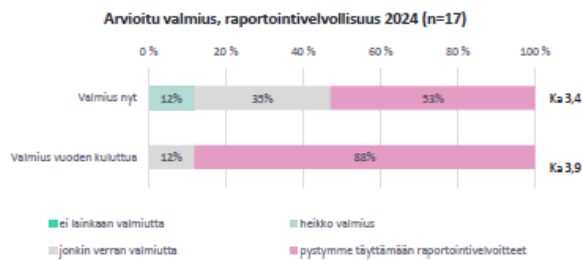
Vastaajat arvioivat johdon tuntevan raportointivaatimukset keskimäärin heikommoin kuin organisaatiossa yleisesti. Johdon arvioitiin tuntevan ne lähes puolessa organisaatioista joko ei lainkaan tai hieman.

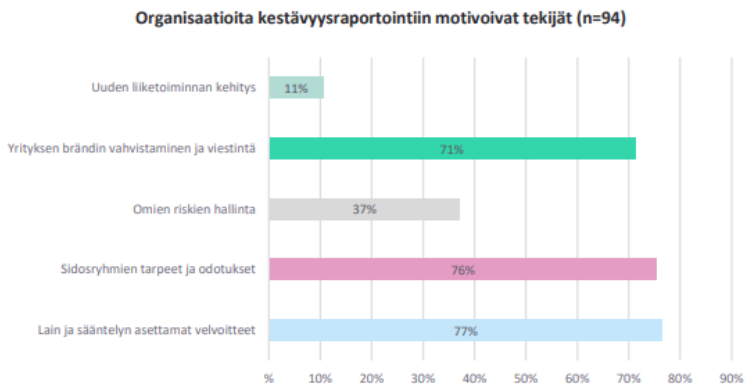
Yli puolet vastaajista kokee pystyvänsä täyttämään raportointivelvoitteet vuoden kuluttua

- Vuoden 2024 tiedoilla raportoivista 88% uskoo vuoden kuluttua pystyvänsä täyttämään raportointivelvoitteet, kun taas 12% kokee omaavansa silloin jonkin verran valmiutta.
- Vuoden 2025 tiedoilla raportoivista lähes 80% uskoo vuoden kuluttua pystyvänsä täyttämään raportointivelvoitteet, ja 22% arvioi omaavansa silloin heikosti tai jonkin verran valmiutta.

Sääntelyn veloitteet ja sidosryhmien odotukset suurimmat kestävyysraportointiin motivoivat tekijät

Muut:

"ESG ei ole erillinen strategia vaan osa yrityksen normaalia liiketoimintasuunnittelua, jossa mm. henkilöstön osaamisen kehittämisellä ja hyvinvoinnilla on merkittävä rooli."

"Pörsissäädökset edellyttävät jo vastaavaa raportointia ja sijoittajat ovat kiinnostuneita kestävyysaspekteista."

Teknologiaeollisuus

Liite 2 VSME-raportointistandardin sisältö

EFRAG Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs (VSME)

December 2024

*VSME Standard***DISCLAIMER****Disclaimer**

The Voluntary standard for non-listed micro-, small- and medium-sized undertakings (VSME) is published by EFRAG and is accompanied by the VSME Basis for Conclusions. EFRAG assumes no responsibility or liability whatsoever for the content or any consequences or damages direct, indirect or incidental arising from following the advice or guidance contained in this document. Information contained in this publication does not constitute advice and should not be substituted for the services of an appropriately qualified professional.

About EFRAG

EFRAG's mission is to serve the European public interest in both financial and sustainability reporting by developing and promoting European views in the field of corporate reporting. EFRAG builds on and contributes to the progress in corporate reporting. In its sustainability reporting activities, EFRAG provides technical advice to the European Commission in the form of draft European Sustainability Reporting Standards (ESRS) elaborated under a robust due process and supports the effective implementation of ESRS. EFRAG seeks input from all stakeholders and obtains evidence about specific European circumstances throughout the standard setting process. Its legitimacy is built on excellence, transparency, governance, due process, public accountability and thought leadership. This enables EFRAG to speak convincingly, clearly, and consistently, and be recognised as the European voice in corporate reporting and a contributor to global progress in corporate reporting.

EFRAG is funded by the European Union through the Single Market Programme in which the EEA-EFTA countries (Norway, Iceland and Liechtenstein), as well as Kosovo participate. Any views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union, the European Commission or of countries that participate in the Single Market Programme. Neither the European Union, the European Commission nor countries participating in the Single market Programme can be held responsible for them.

© 2024 EFRAG All rights reserved. Reproduction and use rights are strictly limited. For further details please contact efragsecretariat@efrag.org

VSME Standard

Table of Contents

Objective of this Standard and to which undertakings it applies	4
Structure of this Standard	5
Principles for the preparation of the sustainability report (Basic and Comprehensive Module)	6
Basic Module	8
Basic Module – General information	8
B1 – Basis for preparation	8
B2 – Practices, policies and future initiatives for transitioning towards a more sustainable economy	8
Basic Module – Environment metrics	9
B3 – Energy and greenhouse gas emissions	9
B4 – Pollution of air, water and soil	9
B5 – Biodiversity	9
B6 – Water	10
B7 – Resource use, circular economy and waste management	10
Basic Module – Social metrics	10
B8 – Workforce – General characteristics	10
B9 – Workforce – Health and safety	10
B10 – Workforce – Remuneration, collective bargaining and training	10
Basic Module – Governance metrics	11
B11 – Convictions and fines for corruption and bribery	11
Comprehensive Module	12
Comprehensive Module – General information	12
C1 – Strategy: Business Model and Sustainability – Related Initiatives	12
C2 – Description of practices, policies and future initiatives for transitioning towards a more sustainable economy	12
Comprehensive Module - Environmental Metrics	12
Consideration when reporting on GHG emissions under B3 (Basic Module)	12
C3 – GHG reduction targets and climate transition	13
C4 – Climate risks	13
Comprehensive Module – Social Metrics	13
C5 – Additional (general) workforce characteristics	13
C6 – Additional own workforce information - Human rights policies and processes	13
C7 – Severe negative human rights incidents	14
Comprehensive Module – Governance Metrics	14
C8 – Revenues from certain sectors and exclusion from EU reference benchmarks	14
C9 – Gender diversity ratio in the governance body	14
Basic Module: Guidance	15
Basic Module Guidance – General information	15
Basic Module Guidance – Environmental Metrics	17
Basic Module Guidance – Social Metrics	38
Basic Module Guidance – Business Conduct Metrics	41
Comprehensive Module: Guidance	43
Comprehensive Module Guidance – General information	43
Comprehensive Module Guidance – Environmental Metrics	44
Comprehensive Module Guidance – Social Metrics	46
Comprehensive Module Guidance – Business Conduct Metrics	47
Appendix A: Defined terms	49
Appendix B: List of possible sustainability issues	56
Appendix C: Background information for financial market participants that are users of the information produced using this Standard (reconciliation with other EU regulations)	59

Liite 3 Case-yrityksen vastuullisuusraportin sisältö (osittain täydentyy tulevaisuudessa)

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Basic- Module: General information, yleistietoa yrityksestä	2
3	Vastuullisuusohjelma.....	2
3.1	Toteutuneet vastuullisuustoimenpiteet.....	2
3.2	Vastuullisuusohjelman toimenpiteet vuosille 2025 – 2027.....	3
3.2.1	Ympäristövastuu.....	3
3.2.2	Sosiaalinen vastuu.....	4
3.2.3	Hallinnollinen ja taloudellinen vastuu.....	4
4	Basic Module: Environment metrics, ympäristömittarit.....	4
4.1	Energian käyttö	4
4.2	Hiilidioksidipäästöt.....	5
4.3	Ilma, vesi, maaperä, biodiversiteetti	5
4.4	Jätehuolto.....	6
4.4.1	Resurssien kierrätys ja materiaalivirran hallinta	6
5	Basic Module: Social metrics, sosiaalisten vaikutusten mittarit.....	6
5.1	Henkilöstö.....	6
5.2	Terveys ja turvallisuus.....	7

1 Johdanto

Oy XX Ab:n vastuullisuusraportti on laadittu soveltuvin osin vapaaehtoisuuteen perustuvan VSME-raportointistandardin mukaisesti. Yritys ei ole ESRS-standardin mukainen raportointivelvollinen, koska yritys ei ole listautunut, eikä kuulu raportointivelvollisten yritysten kokoluokkaan. VSME-standardista yritys on valinnut raportointiin olennaisuustarkastelun pohjalta Basic Modulen mukaisia datapisteitä lukuun ottamatta Governance metrics moduulia

VSME-standardin Basic Modulen mukainen raportointi kokonaisuudessaan sisältää:

-General information, B1

-General information, B2 Practises, policies and future initiatives for transitioning towards a more sustainable economy

- Environment metrics B3, Energy and greenhouse gas emissions

- Environment metrics B4, Pollution of air, water and soil

- Environment metrics B5, Biodiversity

- Environment metrics B6, Water

- Environment metrics B7, Resource use, circular economy and waste management

- Social metrics B8, Workforce - General characteristics

- Social metrics B9, Workforce – Health and safety

- Social metrics B10, Workforce – Remuneration, collective bargaining and training

- Governance metrics B11

VSME- standardi selitteineen:

<https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/VSME%20Standard.pdf>

2 Basic- Module: General information, yleistietoa yrityksestä

Yritys:	Oy XX Ab
NACE sektoriluokittelukoodi:	XXX (toimialaluokitus TOL)
Taseen vastaavaa/vastattavaa:	4,51 milj eur
Liikevaihto :	6,55 milj, eur (2024 päättynyt tilikausi)
Henkilöstö:	42
Toimipaikan sijainti:	Etelä-Suomi

Yrityksessä on käytössä ISO9001-laatujärjestelmä.

3 Vastuullisuusohjelma

Vastuullisuus sisältyy yrityksen strategiaan ja se on implementoitu operatiivisessa toiminnassa tuotannon eri osa-alueille. Kestävä liiketoiminta on sekä yrityksen arvojen mukaista, että edellytys kilpailukyvyn säilyttämiselle ja globaalissa markkinassa toimimiselle.

Yrityksessä on toteutettu lähivuosien aikana useita hiilidioksidipäästöjen pienentämiseen vaikuttavia toimenpiteitä. Tehdyn olennaisuustarkastelun pohjalta yrityksessä valittiin sen liiketoiminnan kannalta tärkeimmät asiat, joihin vastuullisuuden kolmen eri osa-alueen, eli ympäristön, sosiaalisen- ja taloudellisen vastuun, toimenpiteitä tullaan lähivuosina kohdentamaan.

3.1 Toteutuneet vastuullisuustoimenpiteet

Toteutuneista investoinneista merkittävin valmistui vuonna 2023-2024, jolloin tuotantotilojen pääasiallinen lämmitysmuoto vaihdettiin öljylämmityksestä lämmön talteen ottavaan sähkölämmitykseen. Vuonna 2024 kiinteistöön asennettiin useita ilmalämpöpumppuja, joiden avulla pystyttiin edelleen vähentämään fossiilisen polttoaineen määrää lämmityksessä ja samalla parantamaan kustannustehokkuutta.

Tuotannon kone- ja laiteinvestointien yhteydessä on hiilidioksidipäästöt ja niiden hillitseminen ollut yksi hankintakriteereistä; esimerkiksi viimeiseksi ostettu trukki on sähkökäyttöinen.

Henkilöstön työterveyshuoltoon on sisällytetty lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi palvelun tuottajan tarjoamat sairaanhoitopalvelut, laaja työterveystarkastus säännöllisin väliajoin, työfysioterapeutin ja työpsykologin tarjoamat palvelut työssäjaksamisen ja työssä viihtymisen lisäämiseksi. Henkilöstölle aikaisemminkin tarjottua työsuhte-etua laajennettiin vuoden 2025 alusta lähtien; liikuntaseteleiden lisäksi on mahdollisuus käyttää kulttuuripalveluja 200,00 euron arvosta kalenterivuositain.

Hallinnon mahdollisia compliance-riskkejä on saatu minimoitua vuoden 2024 alussa käyttöönotetun uuden toiminnanohjausjärjestelmän myötä. Ostolaskujen kierrätyksessä on otettu käyttöön vähintään kahden laskuntarkastajan malli. Käytänteellä pyritään turvaamaan laskujen oikeellisuus ja samalla minimoimaan taloudelliset riskit ja menetykset. Tavarantoimittajista ja alihankkijoista kerätään myös aikaisempaa käytäntöä tarkemmat tiedot toiminnanohjausjärjestelmän toimittajarekisteriin. Järjestelmä ei mahdollista tietojen perustamista ja tallentamista, mikäli pakolliseksi määriteltyjä tietoja puuttuu toimittajan perustamisvaiheessa. Toimenpiteellä on pyritty varmistamaan yrityksen tarvitsemien tietojen riittävän eksakti dokumentointi mahdollista myöhempää käyttötarvetta varten.

3.2 Vastuullisuusohjelman toimenpiteet vuosille 2025 – 2027

Tähän tulossa olevien toimenpiteiden yleiskuvaus valmisteilla.

3.2.1 Ympäristövastuu

Tuotannollisessa toiminnassa vaaditaan toimitiloilta riittävästi tilaa, jolloin kiinteistön energian kulutus on merkittävää. Energiaa kuluu sekä kiinteistön lämmitykseen, että jäähdytykseen, valaistukseen ja koneelliseen ilmanvaihtoon. Kiinteistön energian kulutuksen vähentäminen onkin yksi olennaisista asioista, joihin yrityksen toimenpiteet hiilidioksidipäästöjen hillitsemisessä kohdentuvat. Tuotantotilojen maalaamo on toinen osa-alue, joka valittiin kehityskohteeksi toiminnan muuttamiseksi kestävämmäksi ja samalla ympäristöystävällisemmäksi. Maalaaminen toteutetaan ruiskumaalauksella pääosin liuotinoheisia maaleja käyttäen. Toiminnan ja maalattavien laitteiden tai niiden osien vuoksi maaleja ei ainakaan toistaiseksi ole mahdollista vaihtaa vesiohenteisiin, jolloin myös

maaliruiskujen pesu tehdään liuotinpohjaisilla aineilla. Maalauksessa käytettävien ruiskujen modernisoinnilla saadaan tulevaisuudessa pienennettyä maalihävikkiä, sekä kohdistettua maalikalvon paksuutta nykyistä tarkemmin, jolloin maalin menekkiä saadaan pienennettyä. Pesussa käytetyn liuottimen tisluslaitteen investointi on selvityksen alla, jotta saadaan tarkennettua liuottimen kierrätyskelpoisuus ja uudelleen käytön osuus kokonaismäärästä. Tavoitteena on saada käytettävän liuotinmäärän kulutukseen merkittävää vähennystä, jolla osaltaan on vaikutusta päästöihin.

3.2.2 Sosiaalinen vastuu

Tähän tulossa sisältöä tilikauden päätyttyä.

3.2.3 Hallinnollinen ja taloudellinen vastuu

Tähän tulossa sisältöä tilikauden päätyttyä. tunnusluvut ja muut numeeriset tiedot raportoidaan tilikausittain.

4 Basic Module: Environment metrics, ympäristömittarit

Ympäristömittareiden avulla on mahdollista seurata tavoitteiden saavuttamisen tasoa ja vertailla toteutuneita lukuja lähtötasoon. Ensimmäisellä raportointikaudella ei vielä vertailukohtaa ole, mutta toisesta raportointijaksosta alkaen taulukoihin tullaan lisäämään sarake vertailuarvon selvittämiseksi.

4.1 Energian käyttö

Päästölähde	Kulutussyksiköt	Yksikkö
Kevyt polttoöljy	32417	l
Dieselöljy	1251	l
Sähkö	795158	kWh
-päästöttömän sähkön osuus	100	%

4.2 Hiilidioksidipäästöt

Scope 1: Omat suorat päästöt	Hiilijalanjälki (tn CO2e)	Yksikkö
Lämmityspolttoaineet	89,32	tn
Ajoneuvojen polttoaineet	3,14	tn
Yhteensä	<u>92,46</u>	tn
Scope 2: Energian käytön päästöt	Hiilijalanjälki (tn CO2e)	Yksikkö
Sähkö	0	tn
Yhteensä	<u>92,46</u>	tn

Scope 3 päästöt ovat laskennassa

Scope 3: Omat epäsuorat päästöt / arvoketjusta syntyneet päästöt	Hiilijalanjälki (tn CO2e)	Yksikkö
Tuotteet		tn
Myytyjen tuotteiden käyttö		tn
Myytyjen tuotteiden hävitys		tn
Logistiikka		tn
Jäte		tn
Työmatkaliikenne		tn
Muut		tn
Yhteensä	-	tn
Scope 1-3 yhteensä		tn

4.3 Ilma, vesi, maaperä, biodiversiteetti

Yrityksen hallinnassa ja liiketoiminnan käytössä olevan maa-alueen pinta-ala on 17 560 m². Maa-alue ei rajoitu rantaan tai vesijättömaahan, eikä sijaitse pohjavesialueella.

Vuoden 2024 tontin pintarakenteiden parantamistöiden yhteydessä jätettiin alueen takaosaan noin 500 m² ala luonnontilaiseksi biodiversiteetin edistämiseksi ja ekosysteemin tasapainottamiseksi.

Yrityksen veden kulutus vuositasolla oli 269 m³.

4.4 Jätehuolto

Jätehuoltoyrityksellä ei vielä tällä hetkellä ole tarjolla syntyneiden jätteiden painoa; jätteiden laskutuksen hinnoittelupohjana on eur/tyhjennyskerta. Tulevaisuudessa tässä kohdassa raportoidaan jätelajeittain sekajäte ja energiajäte yksikkönä tn / vuosi.

4.4.1 Resurssien kierrätys ja materiaalivirran hallinta

Materiaalivirtojen määrä on selvityksen alla. Tähän tullaan raportoimaan kierrätykseen menevien metallien osuus ja painotiedot

5 Basic Module: Social metrics, sosiaalisten vaikutusten mittarit

Sosiaalisten vaikutusten raportoitavat mittarit liittyvät yrityksen työntekijöiden työsuhteisiin, terveyteen ja työturvallisuuteen.

5.1 Henkilöstö

Henkilöstö	
Lukumäärä	42
Työsuhteet:	
Kokoaikaiset	42
Osa-aikaiset	0
Työsopimukset:	
Toistaiseksi voimassa olevat	42
Määräaikaiset	0
Työehtosopimus:	Teknologiateollisuuden Tes
Kattavuus %	100
Henkilöstön koulutus:	<i>lasketaan tilikauden ajalta</i>

Yrityksen käytössä ei ole vuokratyöntekijöitä.

5.2 Terveys ja turvallisuus

Työtapaturmien lukumäärä	5
Vakavat työtapaturmat	0
Lievät tapaturmat	5
Todetut työperäiset sairaudet	0
Työstä johtuvat työkyvyttömyydet	0

Opinnäytetyön aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Yritysvastuu ja vastuullisuusraportointi pk-yrityksessä
Opinnäytetyön tekijä: Kristiina Nikkilä-Rämö

1 Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Tutkimusaineistoa ovat pdf-tiedostoina olevat kyselytutkimuksen tulokset ja kirjallisessa muodossa lähdeaineistosta kerätyt tiedot.

2 Aineiston tallennus ja säilytys

Opinnäytetyöprosessin aikana tutkimusaineistoa käsitellään tutkijan omalla tietokoneella, jonne pääsy on ainoastaan tutkijalla itsellään. Tietokone on suojattu salasanalla. Aineisto varmuuskopioidaan säännöllisesti muistitikulle, jotka säilytetään tietokoneesta erillisessä tilassa. Tämän lisäksi kirjoitetusta tekstistä on tallennettu HAMK:n Wihi-järjestelmään versio aina työn merkittävästi edistyttyä, joten opinnäytetyön tekijän lisäksi aineistoa käsittelee mahdollisesti myös opinnäytetyön ohjaaja.

Opinnäytetyö ei sisällä luottamuksellista tai arkaluonteista dataa.

Tutkija säilyttää omistamansa tutkimusaineiston omalla tietokoneellaan sekä erillisellä muistitikulla yhden (1) vuoden opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen. Tutkija hävittää koko aineiston edellä mainitun ajan päätyttyä.

3 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyössä ei käsitellä henkilötietoja.

4 Aineiston omistajuus

Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistaa tutkija. Opinnäytetyössä syntyneeseen vastuullisuusraportoinnin mallipohjaan on toimeksiantajayrityksellä käyttöoikeus.